

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
I-III KWARTAŁ 2015 R.**

Warszawa, 22 października 2015 r.

Spis treści

	strona
Wstęp.....	3
Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów	5
Ludność	6
Rynek pracy	7
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	14
Ceny.....	18
Rolnictwo.....	27
Przemysł	32
Budownictwo	37
Budownictwo mieszkaniowe	41
Rynek wewnętrzny	44
Transport.....	47
Łączność	50
Usługi biznesowe.....	51
Bilans płatniczy.....	53
Handel zagraniczny	55
Pieniądz	62
Budżet państwa.....	65
Giełdowy rynek papierów wartościowych.....	68
Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen	72
Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach	74
Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.....	81
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.....	83

Wstęp

W okresie styczeń–wrzesień br. w polskiej gospodarce utrzymało się umiarkowane, dość stabilne tempo wzrostu. Produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się w większym stopniu niż przed rokiem, a jej dynamika w III kwartale poprawiła się w porównaniu z okresem kwiecień–czerwiec br. Produkcja budowlano-montażowa, po spadku w II kwartale, w okresie lipiec–wrzesień br. ukształtowała się powyżej poziomu sprzed roku; w okresie dziewięciu miesięcy br. jej tempo wzrostu było słabsze niż przed rokiem. Wolniejsza – w porównaniu z relatywnie wysoką w okresie styczeń–wrzesień ub. roku – była dynamika sprzedaży usług w transporcie. Mniejszy był również wzrost sprzedaży detalicznej w skali roku.

Na rynku pracy obserwowano dalszą poprawę. Spadki cen towarów i usług konsumpcyjnych korzystnie wpływały na dynamikę siły nabywczej płac oraz emerytur i rent.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w kolejnych kwartałach było wyższe niż odpowiednio przed rokiem i w okresie dziewięciu miesięcy br. notowano wzrost o 1,1% w skali roku. Stopniowo zmniejszała się stopa bezrobocia rejestrowanego (do 9,7% w końcu września br.).

Wzrost przeciętnych wynagrodzeń nominalnych brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–wrzesień br. był nieznacznie niższy niż przed rokiem i zbliżony do notowanego w I półroczu br. Tempo wzrostu realnych płac oraz świadczeń emerytalno-rentowych poprawiło się w porównaniu z okresem trzech kwartałów ub. roku.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w okresie styczeń–wrzesień br. były o 1,1% niższe niż przed rokiem; w kolejnych kwartałach tempo spadku stopniowo słabło. Obniżyły się ceny towarów i usług w zakresie transportu, odzieży i obuwia oraz żywności i napojów bezalkoholowych, przy wzroście m.in. cen towarów i usług związanych z łącznością oraz mieszkaniem. W okresie styczeń–wrzesień br. utrzymał się spadek cen producentów w skali roku.

Produkcja sprzedana przemysłu w okresie trzech kwartałów br. była wyższa niż przed rokiem o 4,5%; wzrost notowano we wszystkich sekcjach, z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wśród głównych grupowań przemysłowych najbardziej zwiększyła się sprzedaż dóbr inwestycyjnych. Relatywnie wysokie było również tempo wzrostu produkcji w przedsiębiorstwach wytwarzających dobra konsumpcyjne, przy niewielkim spadku sprzedaży dóbr związanych z energią. Wydajność pracy w przemyśle w okresie dziewięciu miesięcy br. zwiększyła się

w skali roku o 3,0%, przy wzroście zatrudnienia o 1,5%. Produkcja budowlano-montażowa w okresie styczeń-wrzesień br. była o 2,0% wyższa niż przed rokiem. Wzrost obserwowano we wszystkich działach budownictwa, najwyższy w podmiotach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne. Sprzedaż detaliczna zwiększyła się w porównaniu z okresem trzech kwartałów ub. roku o 3,5%. Wzrost wystąpił w większości grup, z wyjątkiem m.in. paliw stałych, ciekłych i gazowych.

Według badań koniunktury gospodarczej przeprowadzonych w październiku br., nastroje przedsiębiorców w przetwórstwie przemysłowym są optymistyczne, podobne jak przed miesiącem. Pozytywne (wobec niekorzystnych we wrześniu br.) są oceny bieżącej produkcji oraz portfela zamówień, przy gorszych prognozach w tych obszarach. Poprawiły się pesymistyczne wskazania dotyczące bieżącej sytuacji finansowej, natomiast jej prognozy są nieznacznie niekorzystne wobec pozytywnych przed miesiącem. Podmioty budowlano-montażowe oceniają koniunkturę bardziej negatywnie niż we wrześniu br. Wpływa na to głównie pogorszenie pesymistycznych przewidywań w zakresie portfela zamówień krajowych, produkcji i sytuacji finansowej; planowane są dalsze redukcje zatrudnienia. W handlu detalicznym przedsiębiorcy oceniają koniunkturę pozytywnie, podobnie jak we wrześniu br. Bieżąca sprzedaż utrzymuje się na dotychczasowym poziomie, a opinie dotyczące przyszłej sprzedaży poprawiają się i są najlepsze od kwietnia br. Nadal pesymistycznie oceniana jest bieżąca sytuacja finansowa, ale prognozy w tym zakresie są pozytywne i lepsze od oczekiwań z września br.

Na rynku rolnym w okresie dziewięciu miesięcy br. ceny skupu zbóż i ziemniaków, mimo znacznie ograniczonej podaży, kształtowały się poniżej poziomu sprzed roku. Przy zwiększonym skupie, niższe były również ceny produktów pochodzenia zwierzęcego (z wyjątkiem cen żywca wołowego). Relacje cen na rynku trzody i zbóż nie zapewniały opłacalności tuczu trzody chlewnej.

W okresie styczeń-sierpień br. wzrost obrotów towarowych handlu zagranicznego w stosunku do analogicznego okresu ub. roku był nieco szybszy po stronie eksportu niż importu. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem wobec ujemnego przed rokiem. Zwiększyły się obroty z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE) oraz z krajami rozwijającymi się, a znacznie obniżyły się – z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (głównie w wyniku znacznego osłabienia obrotów z Rosją i Ukrainą). W okresie styczeń-lipiec br. wskaźnik terms of trade był mniej korzystny niż przed rokiem.

Dochody budżetu państwa w okresie trzech kwartałów br. wyniosły 210,0 mld zł, a wydatki – 241,2 mld zł (tj. odpowiednio 70,7% i 70,3% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2015 r.). Deficyt ukształtował się na poziomie 31,1 mld zł, co stanowiło 67,6% planu.

Podstawowe wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju według kwartałów

Wyszczególnienie a – analogiczny okres poprzedniego roku=100	2014				2015			
	kwartały							
	I	II	III	IV	I	II	III	I-III
Ludność ¹ (w końcu okresu) w tys.	38486	38484	38492	38479	38463	38457	38462 ²	x
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ³ w tys.	5508	5517	5527	5565	5571	5573	5587	5577
a	100,1	100,7	100,7	101,0	101,1	101,0	101,1	101,1
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. ..	8895	8872	8857	8857	8868	8878	8881	8877
a	98,9	98,9	99,1	99,4	99,7	100,1	100,3	100,0
Liczba bezrobotnych (w końcu okresu) w tys. ...	2182,2	1912,5	1821,9	1825,2	1860,6	1622,3	1539,4	x
a	94,3	90,7	87,5	84,6	85,3	84,8	84,5	x
Stopa bezrobocia w % (w końcu okresu)	13,5	12,0	11,5	11,4	11,5	10,2	9,7	x
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	100,6	100,3	99,7	99,3	98,5	99,1	99,3	98,9
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu	98,8	98,8	98,3	98,2	97,3	97,9	97,6	97,6
Przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³ w zł	3896,97	3943,91	3939,22	4139,42	4053,71	4066,34	4081,90	4067,33
Przeciętne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ³	103,7	103,8	103,5	104,0	105,7	104,1	104,4	104,8
Przeciętna realna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	103,4	103,4	103,8	104,0	104,6	103,1	103,2	103,6
Przeciętna realna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych	102,7	101,1	101,9	102,5	103,7	104,8	103,3	103,9
Mieszkania oddane do użytkowania od początku roku w tys.	35,6	66,4	100,1	143,2	31,7	64,0	101,5	x
Produkcja sprzedana przemysłu ³ (ceny stałe) ..a	104,9	103,7	101,8	102,8	105,3	103,9	104,3	104,5
Produkcja budowlano-montażowa ³ od początku roku (ceny stałe)	110,6	109,8	105,5	103,6	103,5	101,0	102,0	x
Sprzedaż detaliczna ³ (ceny stałe)	105,5	105,1	102,6	103,7	104,4	103,5	102,6	103,5
Sprzedaż usług w transporcie ³ (ceny stałe)	105,6	105,6	106,9	104,1	101,4	101,6	101,2	101,7
Sprzedaż usług w łączności ³ (ceny stałe)	102,4	100,3	101,1	100,7	104,9	105,5	103,3	104,9
Rentowność obrotu brutto ⁴ w % (od początku roku)	4,5	4,7	4,8	4,3	4,8	5,3	.	x
Rentowność obrotu netto ⁴ w % (od początku roku)	3,8	3,9	4,2	3,7	3,9	4,5	.	x
Handel zagraniczny ² (od początku roku)								
eksport w mln euro	40617,9	81723,4	122741,0	165773,6	43066,4	87852,9	115602,3 ⁵	x
import w mln euro	41101,3	82694,1	124455,2	168432,3	41460,0	85336,8	113387,5 ⁵	x
saldo w mln euro	-483,4	-970,7	-1714,2	-2658,7	1606,4	2516,1	2214,8 ⁵	x
Budżet państwa (od początku roku)								
dochody w mln zł	66974,9	136321,4	209190,5	283542,7	67825,3	137023,0	210046,4	x
wydatki w mln zł	84465,9	161620,0	231635,1	312519,5	84485,4	163162,8	241181,8	x
wynik w mln zł	-17491,0	-25298,6	-22444,6	-28976,8	-16660,1	-26139,8	-31135,4	x
PKB (ceny stałe)	103,5	103,6	103,3	103,3	103,6	103,3	.	x
spożycie w sektorze gospodarstw domowych	103,0	103,0	103,2	103,0	103,1	103,0	.	x
nakłady brutto na środki trwałe	111,4	108,7	109,2	108,6	111,4	106,4	.	x

1 Dane opracowano na podstawie wyników NSP 2011.

2 W 2015 r. – dane wstępne.

3 W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

4 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 49 osób.

5 Dane za okres styczeń–sierpień.

Ludność

Według wstępnych danych, w dniu 30 września br. liczba **ludności** Polski wyniosła ok. 38462 tys. osób, tj. o ok. 30 tys. mniej w stosunku do stanu sprzed roku oraz o blisko 17 tys. mniej w porównaniu z końcem ub. roku. Spadek liczby ludności był spowodowany m.in. wysoką umieralnością w I kwartale br., kiedy odnotowano ujemny przyrost naturalny w wysokości ok. minus 17 tys. Szacuje się, że na każde 10 tys. ludności w okresie trzech kwartałów br. ubyły 2 osoby, a w analogicznym okresie ubiegłego roku przybyły 3.

W okresie styczeń–wrzesień br. zarejestrowano ponad 284 tys. **urodzeń żywych**, tj. o blisko 2 tys. mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń obniżył się o 0,1 pkt i wyniósł 9,8‰. **Zmarło** ok. 289 tys. osób, tj. o ponad 11 tys. więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Współczynnik zgonów wzrósł o 0,4 pkt do 10,0‰.

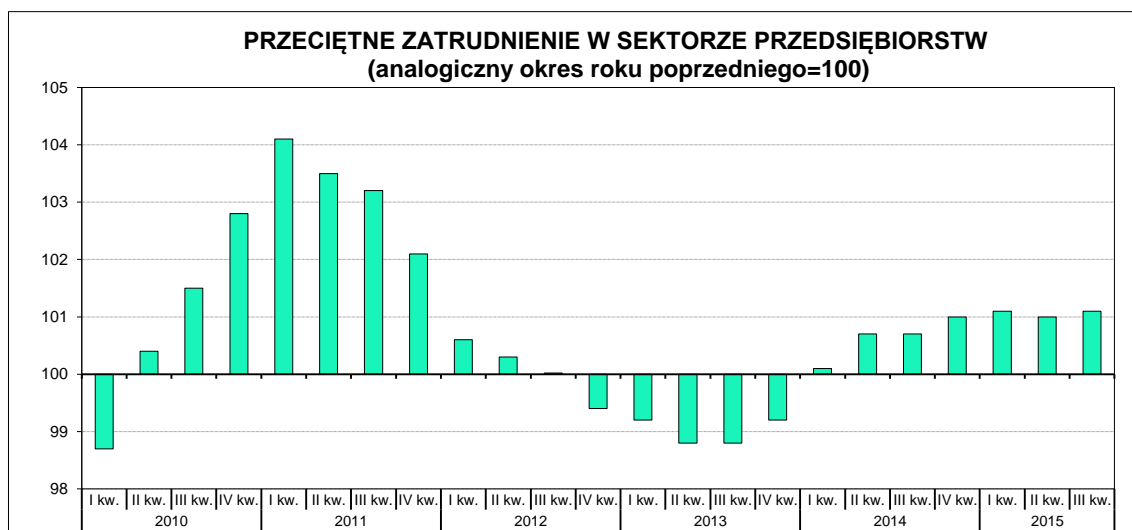
W okresie trzech kwartałów br. **przyrost naturalny** (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem) był ujemny i wyniósł minus 5 tys., podczas gdy w analogicznym okresie ub. roku przyrost naturalny był dodatni i wyniósł ponad 7 tys. osób.

Zmniejszyła się w skali roku liczba **zgonów niemowląt**. Szacuje się, że w okresie trzech kwartałów br. zmarło ok. 1,0 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia (wobec niespełna 1,2 tys. przed rokiem). Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,6‰, tj. o 0,6 pkt mniej niż przed rokiem.

Ze wstępnego szacunku wynika, że w okresie styczeń–wrzesień br. zawarto 151 tys. **małżeństw**, tj. o ok. 3 tys. mniej niż przed rokiem. Ok. 70% z nich stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Współczynnik małżeństw obniżył się o 0,1 pkt do 5,2‰. Wzrosła liczba **rozwodów** (o ok. 1 tys.) do ponad 50 tys., natomiast współczynnik rozwodów nie uległ zmianie i wyniósł 1,7‰. Orzeczono ok. 1,3 tys. separacji, tj. nieznacznie mniej niż przed rokiem.

Rynek pracy

W okresie styczeń–wrzesień br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było wyższe niż przed rokiem, a jego tempo wzrostu było stabilne w kolejnych kwartałach. Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu września br. obniżyła się w skali miesiąca i roku, osiągając w drugim miesiącu z kolei poziom jednocyfrowy. Napływ do bezrobocia w okresie trzech kwartałów br. był mniejszy niż w analogicznym okresie ub. roku, jednocześnie zmniejszyła się liczba osób skreślonych z rejestru bezrobotnych.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw¹ w okresie styczeń–wrzesień br. ukształtowało się na poziomie 5576,8 tys. osób i było o 1,1% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 0,5% w analogicznym okresie ub. roku). Najbardziej zwiększyło się zatrudnienie w informacji i komunikacji (o 4,2%) oraz administrowaniu i działalności wspierającej (o 3,6%). Wzrost zatrudnienia obserwowano również w przetwórstwie przemysłowym (o 2,5%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 2,1%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 2,0%) oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 0,9%). Mniejsze niż przed rokiem było zatrudnienie m.in. w górnictwie i wydobywaniu (o 6,7%), budownictwie (o 6,0%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,9%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 4,5%).

¹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Przeciętne zatrudnienie kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2014		2015	
	IX		I-IX			
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w tys.	
Sektor przedsiębiorstw	5593,5	101,0	100,8	100,5	101,1	5576,8
w tym:						
Przemysł	2509,5	101,2	101,2	100,9	101,5	2505,8
górnictwo i wydobywanie	142,3	92,2	92,7	93,6	93,3	147,8
przetwórstwo przemysłowe	2128,8	102,3	102,3	101,9	102,5	2117,7
wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	120,9	95,3	94,3	94,6	95,5	123,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	117,5	100,5	102,2	102,5	100,9	117,2
Budownictwo	383,3	94,1	93,0	92,2	94,0	383,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1152,8	102,1	101,6	101,2	102,0	1149,9
Transport i gospodarka magazynowa	495,2	102,1	100,7	99,9	102,1	494,2
Zakwaterowanie i gastronomia	102,4	94,3	101,3	98,4	95,1	102,6
Informacja i komunikacja	188,8	104,1	103,1	102,9	104,2	187,4
Obsługa rynku nieruchomości	93,4	98,0	101,9	102,0	97,9	93,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	181,9	98,5	106,7	107,3	99,9	183,1
Administrowanie i działalność wspierająca	348,3	105,4	100,2	102,2	103,6	338,8

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Spśród działów o największym udziale w zatrudnieniu największy wzrost przeciętnego zatrudnienia w stosunku do okresu styczeń–wrzesień ub. roku obserwowano m.in. w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją mebli (o 6,2%), produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 4,6%), magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (o 4,0%), transportem lądowym i rurociągowym (o 3,6%) oraz produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 3,3%). Spadek przeciętnego zatrudnienia notowano m.in. w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 11,1%), budowie budynków (o 6,1%), robotach budowlanych specjalistycznych (o 6,0%), oraz budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 5,9%).

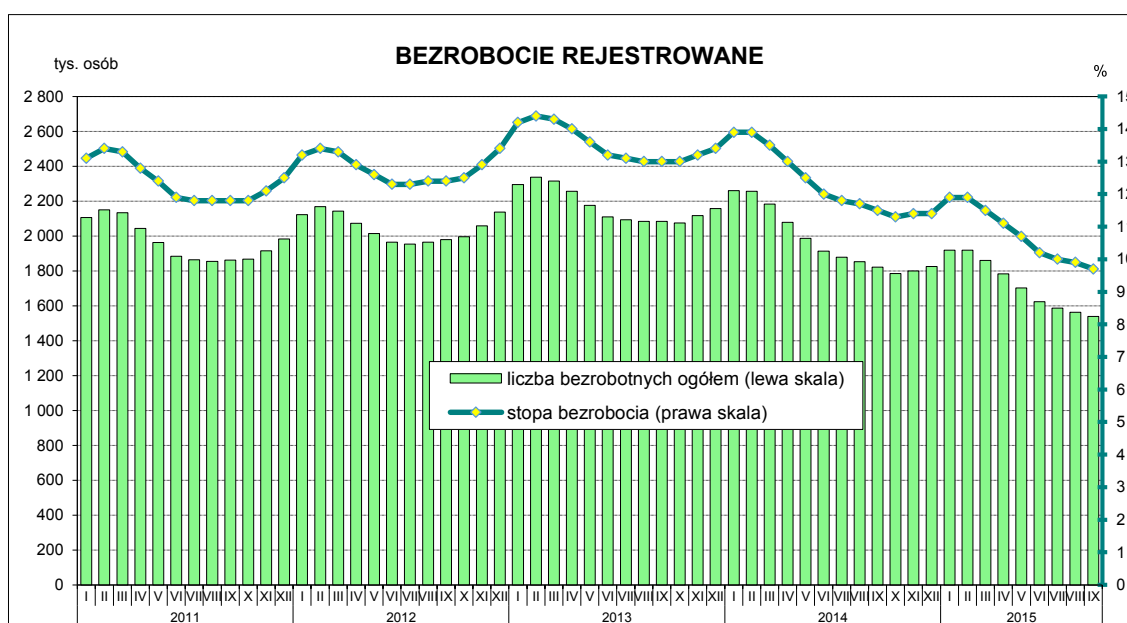
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w kolejnych kwartałach kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
	analogiczny okres roku poprzedniego=100						
Sektor przedsiębiorstw	100,1	100,7	100,7	101,0	101,1	101,0	101,1
w tym:							
Przemysł	100,5	101,1	101,2	101,6	101,8	101,4	101,4
górnictwo i wydobywanie	94,2	93,7	92,9	93,0	94,1	93,0	92,8
przetwórstwo przemysłowe	101,2	102,1	102,4	102,7	102,9	102,5	102,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	96,4	95,0	92,4	94,1	94,7	94,7	97,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	103,0	102,7	101,9	102,0	100,8	100,8	101,1
Budownictwo	91,3	92,8	92,5	92,5	93,9	93,3	94,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	100,5	101,5	101,7	101,7	102,2	102,0	101,8
Transport i gospodarka magazynowa	99,6	99,6	100,4	100,7	102,0	102,3	102,0
Zakwaterowanie i gastronomia	98,4	98,4	98,3	100,0	94,7	95,8	94,9
Informacja i komunikacja	102,7	102,8	103,1	103,6	103,4	103,6	105,6
Obsługa rynku nieruchomości	101,5	101,8	102,8	101,5	98,1	98,0	97,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	105,7	106,8	109,4	106,5	100,7	100,6	98,4
Administrowanie i działalność wspierająca	104,8	102,2	99,8	102,9	101,8	103,9	105,0

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

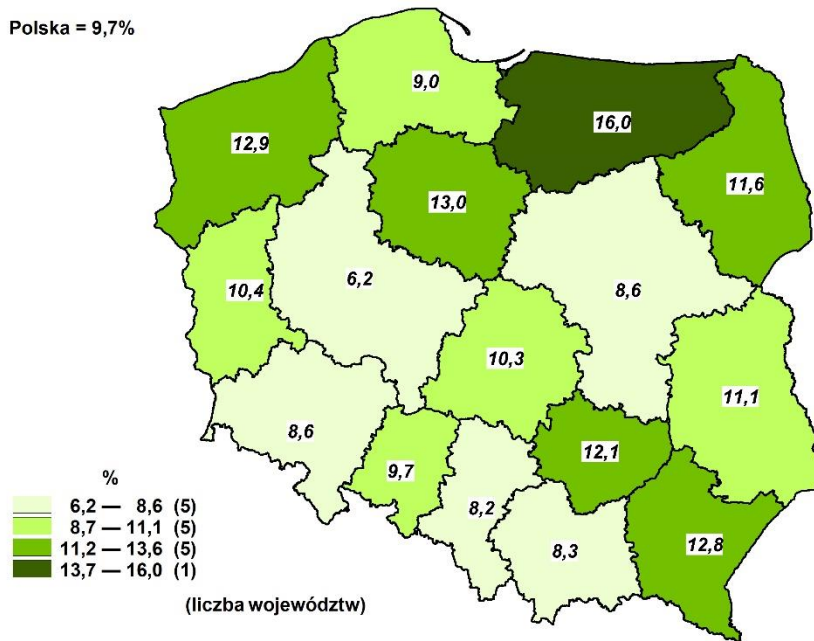
We wrześniu br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5593,5 tys. osób i było o 1,0% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku.

Liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy w końcu września br. ukształtowała się na poziomie 1539,4 tys. i była mniejsza niż przed miesiącem (o 1,5%, tj. o 24,2 tys.) i w skali roku (o 15,5%, tj. o 282,6 tys.). **Stopa bezrobocia** rejestrowanego wyniosła 9,7%, tj. była niższa niż przed miesiącem i przed rokiem (odpowiednio o 0,2 p.proc. i o 1,8 p.proc.).

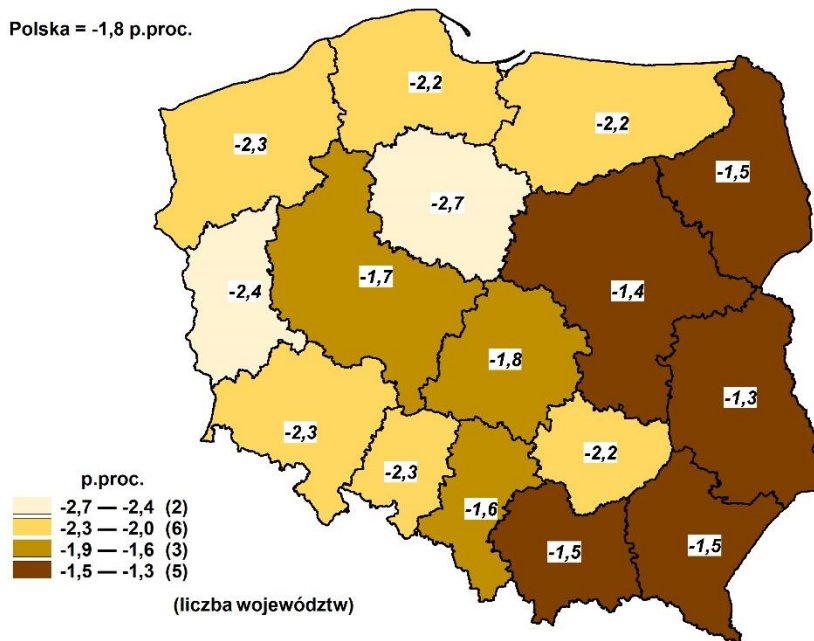
STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Stan w końcu września 2015 r.

Polska = 9,7%

ZMIANY STOPY BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Wrzesień 2015 r. do września 2014 r.

Polska = -1,8 p.proc.

Stopa bezrobocia w województwach w końcu września br. kształtowała się w granicach od 6,2% w wielkopolskim do 16,0% w warmińsko-mazurskim. W porównaniu z poprzednim miesiącem obniżyła się we wszystkich województwach, z wyjątkiem małopolskiego, w którym utrzymała się na niezmiennym poziomie. Największy spadek notowano w woj. świętokrzyskim (o 0,4 p.proc.) i łódzkim (o 0,3 p.proc.). W porównaniu z wrześniem ub. roku stopa bezrobocia zmniejszyła się we wszystkich województwach, w największym stopniu w kujawsko-pomorskim (o 2,7 p.proc.) i lubuskim (o 2,4 p.proc.), a w najmniejszym – w lubelskim (o 1,3 p.proc.).

W **strukturze bezrobotnych zarejestrowanych** udział kobiet zwiększył się w skali roku o 0,8 p.proc. do 53,1% w końcu września br. Wzrósł również odsetek osób bezrobotnych wcześniej pracujących (o 1,6 p.proc. do 83,4%, w tym osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładów pracy stanowiły 5,4%, tj. podobnie jak przed rokiem) oraz osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych (o 0,2 p.proc. do 30,8%). Obniżył się natomiast m.in. odsetek osób bez prawa do zasiłku (o 0,8 p.proc. do 86,6%) oraz absolwentów (o 0,1 p.proc. do 4,4%).

Spośród osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w końcu września br. liczba osób długotrwale bezrobotnych² przekraczała połowę bezrobotnych zarejestrowanych ogółem – ich odsetek wyniósł 57,0%. Liczba osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia wyniosła 449,5 tys., co stanowiło 29,2% ogółu bezrobotnych (w tym osoby w wieku poniżej 25 roku życia stanowiły 15,4%). Wśród bezrobotnych 27,4% stanowiły osoby będące w wieku powyżej 50 roku życia. Liczba osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła 30,4 tys., tj. 2,0% ogółu bezrobotnych. Osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia było 237,7 tys. (tj. 15,4% ogółu bezrobotnych), a posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia – 2,1 tys. (odpowiednio 0,1%). Odsetek osób bezrobotnych niepełnosprawnych wyniósł 6,2% (tj. 94,9 tys.).

W okresie trzech kwartałów br. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 1720,2 tys. osób, tj. była o 3,1% niższa niż przed rokiem. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zwiększył się w porównaniu z notowanym w analogicznym okresie ub. roku (o 1,3 p.proc. do 81,1%). Wzrósł również odsetek osób zamieszkałych na wsi (o 0,6 p.proc. do 42,2%). Zmniejszył się natomiast udział osób dotychczas niepracujących (o 1,9 p.proc. do 17,4%), osób rejestrujących się po raz pierwszy (o 1,3 p.proc. do 18,9%), absolwentów (o 1,0 p.proc. do 10,5%) oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (o 0,3 p.proc. do 5,1%).

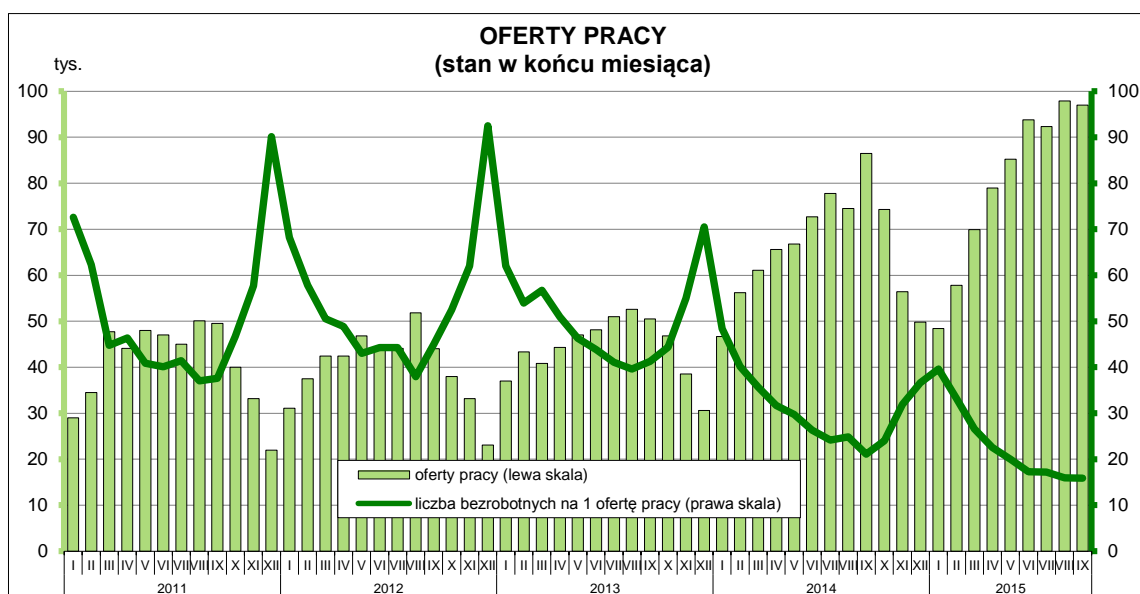
Z ewidencji bezrobotnych w okresie styczeń–wrzesień br. **skreślono** 2006,0 tys. osób, tj. o 5,0% mniej niż przed rokiem. Główną przyczynę wyrejestrowania z ewidencji

² Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

nadal stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 947,6 tys. osób (wobec 957,1 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się wobec obserwowanego przed rokiem o 1,9 p.proc. do 47,2%. Mniej osób niż w analogicznym okresie ub. roku podjęło pracę niesubsydiowaną (817,0 tys. osób wobec 845,3 tys.), a więcej – subsydiowaną (130,6 tys. wobec 111,8 tys.). Spośród osób wykreślonych z ewidencji zmniejszył się odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 2,8 p.proc. do 23,1%), osób wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem stażu lub szkolenia u pracodawców (o 1,9 p.proc. do 9,9%), osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (o 0,2 p.proc. do 6,4%) oraz osób, które nabyły prawa emerytalne i rentowe (o 0,2 p.proc. do 1,0%).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
Bezrobotni zarejestrowani (w końcu okresu):							
w tys. osób	2182,2	1912,5	1821,9	1825,2	1860,6	1622,3	1539,4
analogiczny okres roku poprzedniego=100	94,3	90,7	87,5	84,6	85,3	84,8	84,5
Bezrobotni nowo zarejestrowani:							
w tys. osób	650,1	498,9	625,9	677,9	624,2	500,1	596,0
analogiczny okres roku poprzedniego=100	85,9	90,0	90,4	96,1	96,0	100,2	95,2
Bezrobotni wyrejestrowani:							
w tys. osób	626,5	768,5	716,5	674,6	588,8	738,4	678,9
analogiczny okres roku poprzedniego=100	108,2	101,1	99,8	106,9	94,0	96,1	94,7
Płynność bezrobocia (napływ – odpływ)	23,6	-269,6	-90,6	3,3	35,4	-238,4	-82,9
Stopa bezrobocia (w końcu okresu) w %	13,5	12,0	11,5	11,4	11,5	10,2	9,7

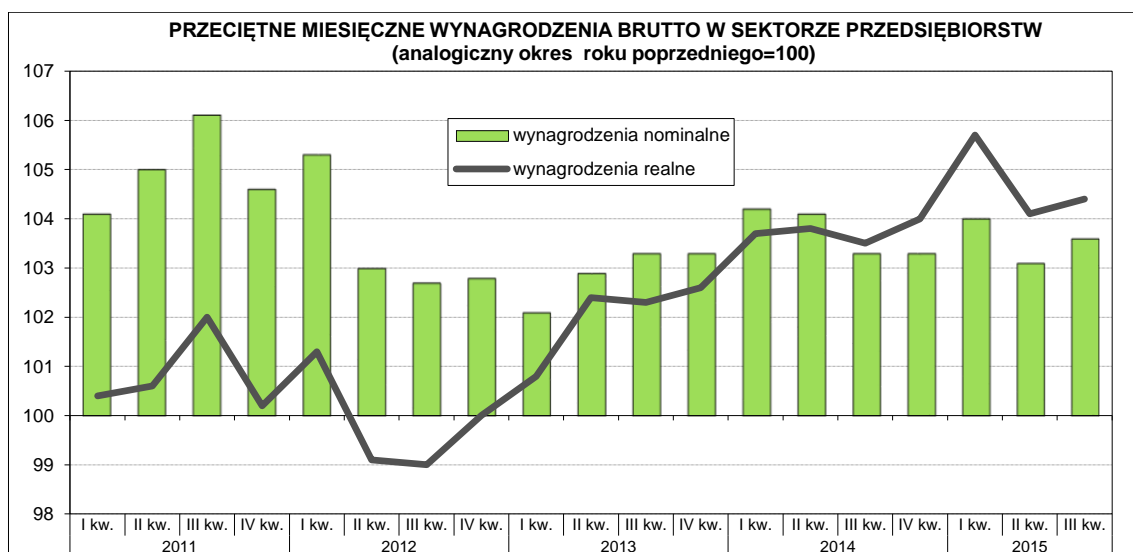
W okresie dziewięciu miesięcy br. do urzędów pracy zgłoszono 1001,5 tys. **ofert zatrudnienia**³, tj. o 14,7% więcej niż przed rokiem. Oferty z sektora publicznego stanowiły 15,0% ogółu ofert (wobec 17,7% przed rokiem). W końcu września br. oferty zatrudnienia niewykorzystane dłużej niż jeden miesiąc stanowiły 26,4% ogółu ofert (wobec 27,7% przed miesiącem i 22,3% przed rokiem). Spośród wszystkich ofert 5,4% dotyczyło stażu, 5,1% było adresowanych do osób niepełnosprawnych, a 0,2% – do absolwentów.

W okresie styczeń–wrzesień br. w ramach zwolnień grupowych pracodawcy zadeklarowali zwolnienie mniejszej niż przed rokiem liczby pracowników – 458 zakładów **zadeklarowało zwolnienie** 18,2 tys. pracowników, w tym 1,9 tys. osób z sektora publicznego (przed rokiem odpowiednio 579 zakładów, 29,2 tys. pracowników, w tym 5,1 tys. z sektora publicznego).

³ Dotyczy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W okresie styczeń–wrzesień br. obserwowano wzrost przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw w skali roku – w trzecim kwartale nieco większy niż w drugim. Przy spadku cen konsumpcyjnych siła nabywcza płac w okresie styczeń–wrzesień br. rosła w tempie najszybszym od 2008 r. Utrzymał się wzrost w skali roku przeciętnych miesięcznych nominalnych i realnych emerytur i rent w obu systemach, jednak był on słabszy niż płac.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw⁴ w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosło 4067,33 zł i było o 3,6% wyższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,9% w analogicznym okresie ub. roku). Przeciętne płace wzrosły we wszystkich sekcjach o znaczącym udziale w zatrudnieniu, najbardziej w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,7%), budownictwie (o 5,2%), informacji i komunikacji (o 5,1%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 4,9%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,5%). W najmniejszym stopniu wzrosły przeciętne płace w górnictwie i wydobywaniu (o 0,7%). Spośród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu wyższe niż w okresie trzech kwartałów ub. roku były wynagrodzenia m.in. w budowie budynków (o 7,0%), robotach budowlanych specjalistycznych (o 5,7%), w produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 4,8%) oraz handlu hurtowym (o 4,7%).

⁴ W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

We wrześniu br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 4059,19 zł i było o 4,1% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku (przed rokiem zanotowano wzrost o 3,4%). Wynagrodzenia zwiększyły się we wszystkich sekcjach, m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 6,3%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 6,1%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 5,6%) oraz budownictwie (o 5,4%). Wzrost obserwowano w większości działów, z czego największy w budowie budynków (o 11,2%, wobec spadku o 0,9% we wrześniu ub. roku). Relatywnie wysoki wzrost wynagrodzeń notowano w produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep oraz produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (po 5,3%), a także w handlu detalicznym (o 4,8%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2014		2015	
	IX		I-IX			
	w zł	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w zł	
Sektor przedsiębiorstw	4059,19	104,1	103,4	103,9	103,6	4067,33
w tym:						
Przemysł	4102,79	103,4	102,9	103,5	102,6	4122,70
górnictwo i wydobywanie	6081,60	101,1	97,0	101,9	100,7	6300,79
przetwórstwo przemysłowe	3853,36	104,2	104,4	104,5	103,6	3853,24
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	6296,44	105,1	103,1	104,0	101,5	6352,36
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	3968,17	102,8	103,6	102,8	103,2	3902,32
Budownictwo	4060,04	105,4	103,5	104,1	105,2	4018,73
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	3647,68	104,3	103,7	103,8	104,2	3701,34
Transport i gospodarka magazynowa	3827,84	104,0	103,0	104,3	102,0	3742,74
Zakwaterowanie i gastronomia	2883,50	105,6	103,0	103,7	104,5	2879,58
Informacja i komunikacja	7090,08	104,5	103,2	103,0	105,1	7247,70
Obsługa rynku nieruchomości	4305,44	103,3	104,1	103,9	103,8	4272,87
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6132,00	106,3	103,1	103,4	105,7	6052,64
Administrowanie i działalność wspierająca	2852,68	106,1	105,7	105,6	104,9	2874,66

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Kwota wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w okresie trzech kwartałów br. była wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku o 4,7% (wobec wzrostu o 4,4% przed rokiem).

Dynamika przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w kolejnych kwartałach kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015		
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX
	analogiczny okres roku poprzedniego=100						
Sektor przedsiębiorstw	104,2	104,1	103,3	103,3	104,0	103,1	103,6
w tym:							
Przemysł	104,1	103,9	102,6	102,4	103,2	102,3	102,4
górnictwo i wydobywanie	104,5	101,5	99,7	101,8	99,6	101,2	101,5
przetwórstwo przemysłowe	104,9	105,2	103,4	103,9	104,3	103,2	103,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ..	102,6	103,3	106,2	100,2	105,2	100,4	98,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	102,5	102,8	103,2	104,3	103,6	103,1	102,9
Budownictwo	104,2	105,1	102,8	104,8	105,2	104,1	106,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	103,3	104,6	103,7	104,1	105,1	103,5	104,1
Transport i gospodarka magazynowa	106,6	102,9	103,3	102,4	99,7	102,9	103,3
Zakwaterowanie i gastronomia	103,9	103,3	103,8	104,4	105,7	103,7	104,1
Informacja i komunikacja	104,5	101,9	102,8	102,8	104,4	106,5	104,4
Obsługa rynku nieruchomości	102,8	104,1	104,8	104,0	103,6	103,7	104,1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	102,6	104,9	102,9	105,6	106,6	103,7	106,8
Administrowanie i działalność wspierająca	104,3	105,3	107,3	104,6	108,0	103,4	103,5

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

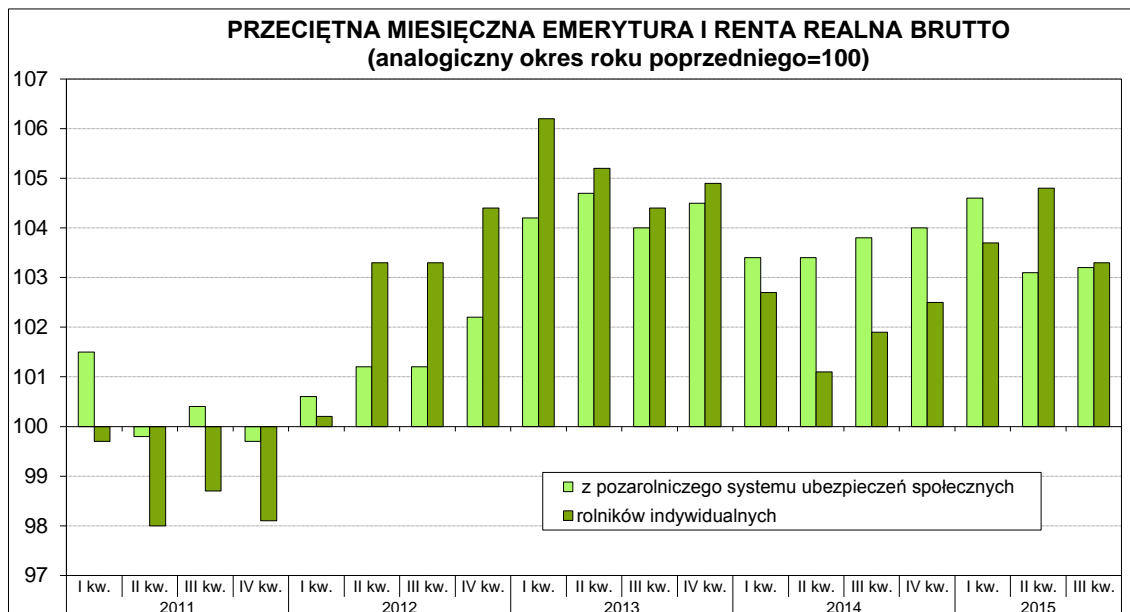
W okresie dziewięciu miesięcy br. **siła nabywczą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw** wzrosła w skali roku o 4,8% (wobec wzrostu o 3,7% w analogicznym okresie ub. roku). We wrześniu br. płaca realna brutto była wyższa o 5,2% niż przed rokiem (po wzroście w sierpniu br. o 4,1% i we wrześniu ub. roku o 3,7%).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015				
	VII-IX	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX
Przeciętna liczba emerytów i rencistów:							
w tys. osób	8856,5	8874,7	8868,0	8878,2	8880,8	8876,5	8874,3
analogiczny okres roku poprzedniego=100	99,1	90,0	99,7	100,1	100,3	100,0	100,3
Pobierający emerytury i renty:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w tys. osób	7649,4	7659,2	7669,9	7677,7	7672,0	7674,3	7668,8
rolników indywidualnych w tys. osób	1207,1	1215,5	1198,1	1200,5	1208,8	1202,2	1205,5
Przeciętna emerytura i renta:							
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych:							
w zł	2000,01	1987,46	2020,29	2050,57	2060,16	2043,11	2063,45
analogiczny okres roku poprzedniego=100	103,4	103,8	103,1	102,4	103,0	102,8	103,1
rolników indywidualnych:							
w zł	1146,75	1143,38	1161,39	1194,08	1182,19	1179,28	1175,74
analogiczny okres roku poprzedniego=100	101,5	102,2	102,2	104,1	103,1	103,1	103,1

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych** w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosła 2043,11 zł

i była o 2,8% wyższa niż przed rokiem. We wrześniu br. ukształtowała się ona na poziomie 2063,45 zł, tj. zwiększyła się w skali roku o 3,1%. Przeciętna miesięczna realna emerytura i renta brutto w systemie pracowniczym w okresie trzech kwartałów br. była o 3,6% wyższa niż przed rokiem, natomiast we wrześniu br. – odpowiednio o 3,3%.

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto rolników indywidualnych** w okresie dziewięciu miesięcy br. ukształtowała się na poziomie 1179,28 zł i wzrosła w skali roku o 3,1%. We wrześniu br. wyniosła 1175,74 zł, tj. o 3,1% więcej niż przed rokiem. Przeciętna miesięczna realna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w okresie styczeń-wrzesień br. była o 3,9% wyższa niż przed rokiem, natomiast we wrześniu br. – odpowiednio o 3,3%.

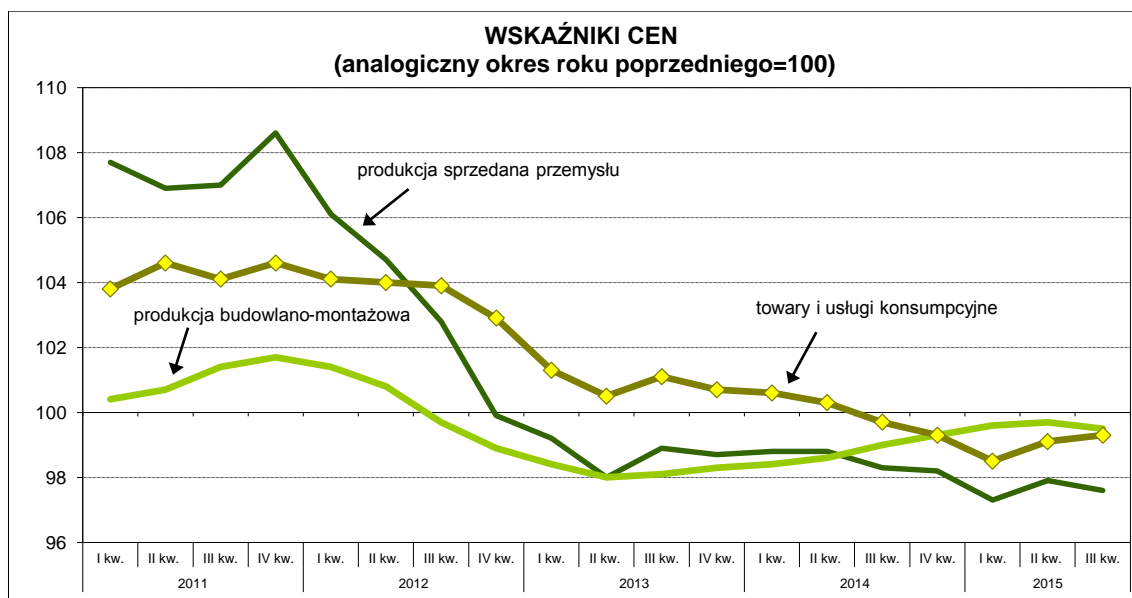
Kwota brutto **zasiłków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) wyniosła w okresie trzech kwartałów br. 1613,1 mln zł, tj. o 11,3% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. wypłacono bezrobotnym 160,8 mln zł, tj. mniej niż w sierpniu br. (o 2,7%) oraz przed rokiem (o 10,5%).

Wartość wypłat z tytułu **zasiłków i świadczeń przedemerytalnych** w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosła 1716,3 mln zł, tj. zmniejszyła się o 4,0% w skali roku. We wrześniu br. wypłacono ogółem świadczenia na kwotę 191,5 mln zł, tj. o 2,7% mniejszą niż przed rokiem i o 0,5% większą niż przed miesiącem.

W okresie trzech kwartałów br. średnia liczba osób pobierających **wypłaty z Funduszu Emerytur Pomostowych** wyniosła 13,3 tys. (wobec 10,4 tys. przed rokiem). Łączna kwota wypłat wyniosła 288,9 mln zł i była o 2,6% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. suma wypłaconych świadczeń ukształtowała się na poziomie 32,8 mln zł, tj. była o 23,8% wyższa w stosunku do notowanej we wrześniu ub. roku, a świadczenia z tego źródła pobierało przeciętnie 14,3 tys. osób (wobec 11,1 tys. przed rokiem).

Ceny

W okresie styczeń–wrzesień br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych były niższe niż przed rokiem. We wrześniu br. nieco pogłębił się w porównaniu z poprzednim miesiącem spadek cen konsumpcyjnych w skali roku, ale był on słabszy od notowanego w pierwszej połowie br. Nadal obserwowano obniżanie cen towarów i usług związanych z transportem oraz odzieży i obuwia. Notowano także spadek cen żywności i napojów bezalkoholowych, jednak w skali mniejszej niż w poprzednich miesiącach. Ceny produkcji sprzedanej przemysłu oraz produkcji budowlano-montażowej uległy obniżeniu w porównaniu z okresem styczeń–wrzesień ub. roku.

Według wstępnych danych, we wrześniu br. **ceny produkcji sprzedanej przemysłu** były o 0,7% niższe od notowanych w grudniu ub. roku (wobec spadku o 0,6% odpowiednio przed rokiem). Spadek cen obserwowano w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (o 6,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 0,7%). Wyższe były natomiast ceny w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,2%), a także dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 1,0%).

W porównaniu z poprzednim miesiącem ceny produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu br. były niższe o 0,1%. Spadek cen obserwowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,5%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 0,3%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 0,1%). Wzrost cen notowano natomiast w sekcji górnictwo i wydobywanie (o 0,7%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego niższe niż przed miesiącem były ceny produkcji m.in. koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 3,1%), napojów (o 0,7%),

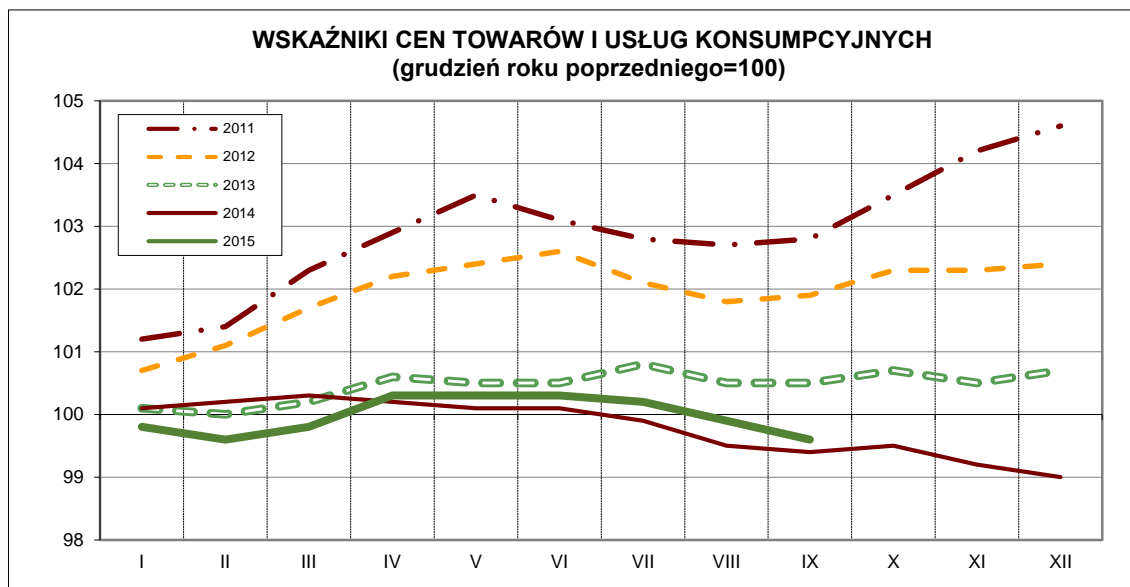
komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 0,5%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 0,4%), wyrobów z metali (o 0,2%), a także metali, wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz mebli (po 0,1%). Na poziomie zbliżonym do notowanego przed miesiącem kształtowały się ceny produkcji urządzeń elektrycznych. Wzrosły natomiast ceny produkcji m.in. maszyn i urządzeń (o 0,1%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (po 0,2%), artykułów spożywczych (o 0,4%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 0,5%), a także papieru i wyrobów z papieru (o 0,6%).

Ceny produkcji sprzedanej przemysłu we wrześniu br. były niższe niż przed rokiem o 2,9% (wobec spadku o 2,7% w sierpniu br.). Spadek cen notowano w górnictwie i wydobywaniu (o 7,1%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 3,1%). Wyższe były natomiast ceny w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,1%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 0,7%). Wzrosły ceny wytwarzania i zaopatrywania w parę wodną, gorącą wodą i powietrze do układów klimatyzacyjnych – o 3,9% oraz wytwarzania, przesyłania, dystrybucji i handlu energią elektryczną – o 1,8%, przy spadku cen wytwarzania paliw gazowych; dystrybucji i handlu paliwami gazowymi w systemie sieciowym – o 4,7%. Spośród działów przetwórstwa przemysłowego niższe niż we wrześniu ub. roku były ceny produkcji m.in. koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 28,8%), artykułów spożywczych oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (po 1,7%), napojów (o 1,6%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 1,4%), wyrobów z metali (o 1,3%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 0,7%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 0,4%), a także mebli (o 0,3%). Wyższe były natomiast ceny m.in. produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 0,1%), urządzeń elektrycznych oraz maszyn i urządzeń (po 0,6%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 1,2%), metali (o 1,5%), papieru i wyrobów z papieru oraz wyrobów farmaceutycznych (po 2,2%). Wzrosły również ceny produkcji pozostałego sprzętu transportowego (o 3,6%).

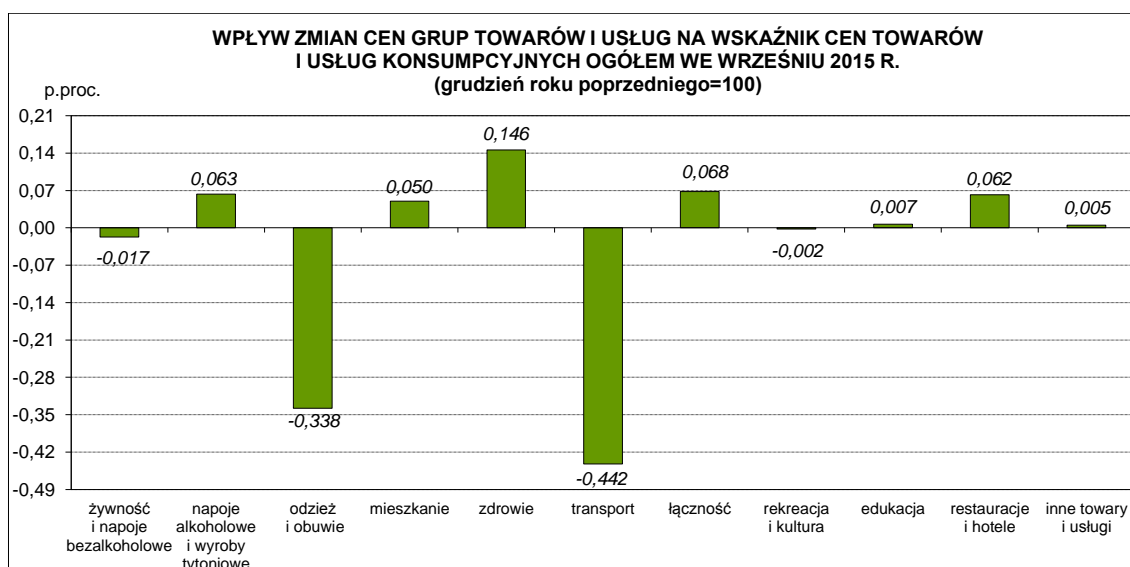
Szacuje się, że we wrześniu br. **ceny produkcji budowlano-montażowej** były nieznacznie niższe niż przed miesiącem (o 0,1%). Spadek cen notowano także w skali roku oraz w stosunku do grudnia ub. roku (po 0,6%).

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

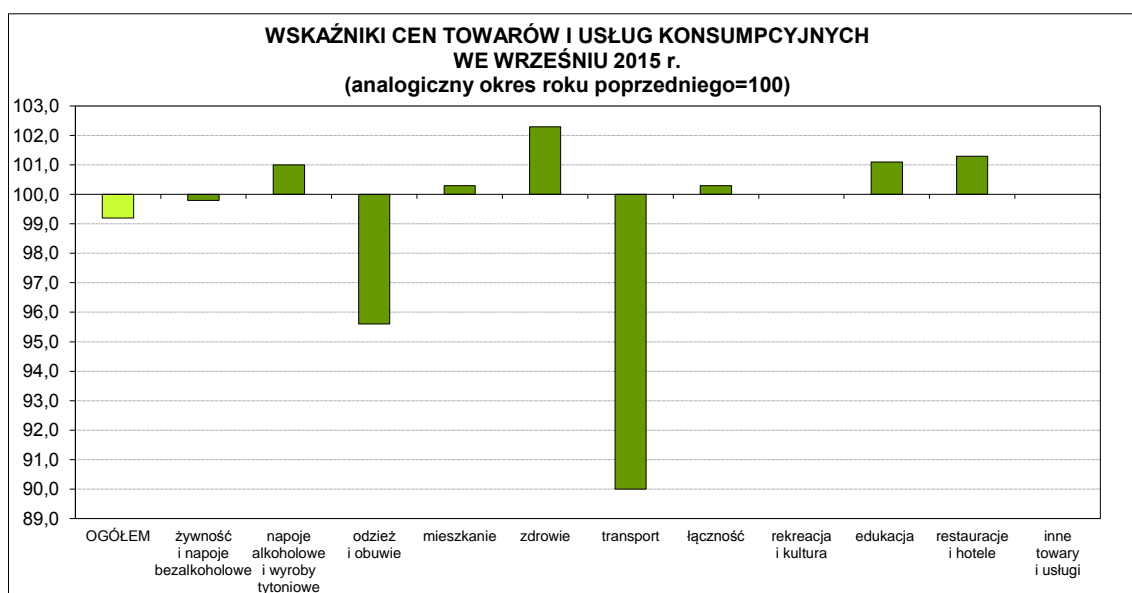
Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu					Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo i wydobywanie	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	
2014	Grudzień roku poprzedniego=100					
IX.....	99,4	99,6	99,2	101,2	101,8	99,4
2015						
IX.....	99,3	93,8	99,3	100,2	101,0	99,4
2014	Miesiąc poprzedni=100					
IX.....	100,0	100,5	100,0	100,1	100,5	100,0
X.....	99,6	100,5	99,5	100,0	99,8	100,0
XI.....	99,5	99,6	99,4	100,1	99,9	99,9
XII.....	98,8	99,0	98,6	99,9	100,0	99,9
2015						
I.....	99,9	97,4	99,9	100,5	100,5	99,9
II.....	99,9	100,8	99,8	100,1	99,9	99,9
III.....	100,1	102,2	100,0	100,1	100,1	100,0
IV.....	99,6	99,5	99,6	100,1	100,2	100,0
V.....	100,4	97,9	100,5	100,0	100,6	99,9
VI.....	100,6	99,2	100,7	100,1	100,0	100,0
VII.....	99,6	97,7	99,6	100,1	99,9	99,9
VIII.....	99,3	98,2	99,3	99,7	100,1	99,9
IX.....	99,9	100,7	99,9	99,5	99,7	99,9
2014	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
IX.....	98,4	97,9	98,1	101,2	101,6	99,2
X.....	98,7	98,8	98,3	101,2	101,6	99,3
XI.....	98,4	98,8	98,0	101,3	101,5	99,4
XII.....	97,3	98,7	96,7	101,2	101,5	99,2
2015						
I.....	97,2	95,5	96,7	101,2	101,3	99,5
II.....	97,2	97,1	96,6	101,2	101,3	99,6
III.....	97,5	101,6	96,8	101,2	101,1	99,7
IV.....	97,3	101,8	96,6	101,1	101,5	99,7
V.....	97,9	99,0	97,3	101,1	101,8	99,7
VI.....	98,6	98,6	98,1	101,1	101,9	99,6
VII.....	98,2	94,2	98,0	101,1	101,5	99,6
VIII.....	97,3	92,7	96,9	100,8	101,5	99,4
IX.....	97,1	92,9	96,9	100,1	100,7	99,4
2014						
I-III.....	98,8	91,0	99,0	100,8	100,8	98,4
IV-VI.....	98,8	93,9	98,8	101,1	100,9	98,6
VII-IX.....	98,3	97,8	97,9	101,1	101,5	99,0
I-IX.....	98,6	94,2	98,6	101,0	101,1	98,7
X-XII.....	98,2	98,8	97,7	101,2	101,5	99,3
2015						
I-III.....	97,3	98,0	96,7	101,2	101,3	99,6
IV-VI.....	97,9	99,8	97,3	101,1	101,7	99,7
VII-IX.....	97,6	93,3	97,3	100,7	101,2	99,5
I-IX.....	97,6	97,0	97,1	101,0	101,4	99,6

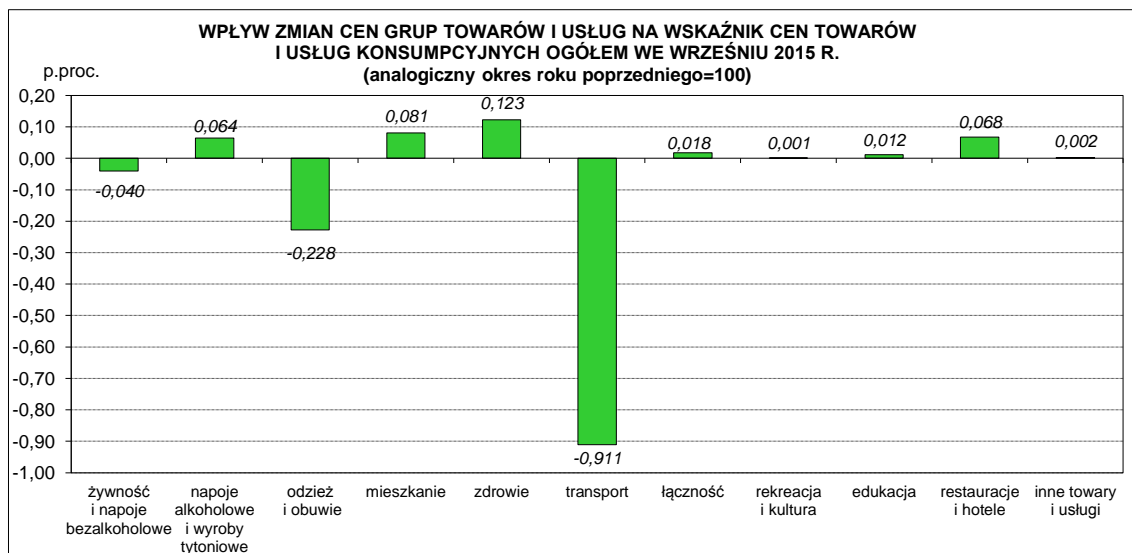
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych we wrześniu br. były niższe niż **w grudniu ub. roku** (o 0,4% wobec spadku o 0,6% przed rokiem). Spadły ceny odzieży i obuwia (o 6,3%), towarów i usług związanych z transportem (o 5,1%) oraz żywności i napojów bezalkoholowych (o 0,1%). Na niezmiennym poziomie pozostały ceny towarów i usług związanych z rekreacją i kulturą. Wyższe niż w grudniu ub. roku były natomiast ceny towarów i usług w zakresie zdrowia (o 2,8%), towarów i usług związanych z łącznością (o 1,3%), towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli (o 1,2%), napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 1,0%), towarów i usług związanych z edukacją (o 0,6%) oraz mieszkaniem (o 0,2%). Największy wpływ na wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych miały wzrosty cen towarów i usług związanych ze zdrowiem oraz dotyczących łączności, które podwyższyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,15 p.proc. i 0,07 p.proc. Spadek cen towarów i usług związanych z transportem oraz odzieży i obuwia wpłynął na obniżenie wskaźnika cen ogółem odpowiednio o 0,44 p.proc. oraz 0,34 p.proc.

W okresie styczeń–wrzesień br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych były niższe niż w **analogicznym okresie ub. roku** o 1,1% (wobec wzrostu o 0,2% odpowiednio przed rokiem). Ceny towarów konsumpcyjnych obniżyły się w skali roku o 2,0%, natomiast ceny usług wzrosły o 1,4%. Potaniały towary i usługi w zakresie transportu (o 9,0%), odzieży i obuwia (o 4,8%) oraz żywności i napojów bezalkoholowych (o 2,2%). Wyższe były natomiast ceny towarów i usług związanych z łącznością (o 2,3%) oraz ze zdrowiem (o 1,6%), ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych oraz towarów i usług w zakresie restauracji i hoteli (po 1,3%), edukacji (o 1,2%), rekreacji i kultury (o 1,1%), a także mieszkania (o 0,6%).

We wrześniu br. spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych **w skali roku** wyniósł 0,8% (wobec 0,6% przed miesiącem). Największy wpływ na poziom tego wskaźnika miały spadki cen towarów i usług związanych z transportem oraz odzieży i obuwia, które obniżyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,91 p.proc. i 0,23 p.proc. Wzrost cen towarów i usług związanych ze zdrowiem wpłynął na podwyższenie tego wskaźnika o 0,12 p.proc.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtowała się następująco:

Okresy	Ogółem	żywność	napoje	odzież	mieszkanie	zdrowie	transport	łącznie	rekreacja	edukacja	restauracje
		i napoje bezalko- holowe	alkoholowe i wyroby tytoniowe						i obuwie		i kultura
2014 Grudzień roku poprzedniego=100											
IX.....	99,4	97,1	103,5	93,0	100,3	99,9	98,6	104,0	101,3	100,7	101,2
2015											
IX.....	99,6	99,9	101,0	93,7	100,2	102,8	94,9	101,3	100,0	100,6	101,2
2014 Miesiąc poprzedni=100											
IX.....	100,0	100,1	100,0	101,1	100,1	100,3	99,0	100,0	99,3	100,2	100,2
X.....	100,0	99,8	100,0	103,4	100,1	99,6	99,2	99,7	99,7	100,6	100,0
XI.....	99,8	99,9	100,1	99,8	100,0	99,9	98,0	99,3	100,3	100,0	100,0
XII.....	99,7	100,0	99,9	98,9	100,0	100,0	97,6	100,0	100,0	100,0	100,1
2015											
I.....	99,8	100,8	100,1	96,4	100,3	100,5	95,1	100,0	100,7	100,1	100,1
II.....	99,9	100,0	100,6	98,1	99,9	100,1	99,0	100,0	100,2	100,0	100,0
III.....	100,2	99,9	100,2	100,8	100,0	100,1	101,9	100,2	99,8	100,0	100,2
IV.....	100,4	100,6	100,0	103,1	100,1	100,0	100,9	100,8	100,1	100,0	100,3
V.....	100,0	99,8	100,0	100,0	100,1	100,2	100,6	99,6	99,5	100,0	100,2
VI.....	100,0	100,1	100,1	99,2	100,0	100,1	100,8	99,3	100,5	99,9	100,1
VII.....	99,9	98,9	100,0	97,5	100,0	101,5	101,0	101,6	100,7	100,1	100,1
VIII.....	99,6	99,3	100,0	97,6	100,0	100,4	98,9	100,0	100,2	100,0	100,1
IX.....	99,7	100,6	100,0	100,9	99,7	99,9	96,8	99,8	98,2	100,5	100,1
2014 Analogiczny okres roku poprzedniego=100											
IX.....	99,7	98,0	103,6	95,3	100,5	100,7	96,8	104,0	100,0	101,2	101,4
X.....	99,4	97,8	103,6	95,4	100,5	100,7	97,0	99,6	100,1	101,3	101,3
XI.....	99,4	97,5	103,6	95,4	100,4	99,3	96,3	103,0	100,6	101,3	101,3
XII.....	99,0	96,8	103,5	95,0	100,4	99,4	93,5	103,0	101,3	101,3	101,3
2015											
I.....	98,6	96,1	102,7	94,9	100,5	101,5	89,8	102,8	101,9	101,2	101,3
II.....	98,4	96,3	101,8	94,7	100,4	101,5	88,4	102,4	101,9	101,3	101,2
III.....	98,5	96,5	101,4	94,7	100,5	101,1	90,1	102,1	101,2	101,2	101,2
IV.....	98,9	97,5	101,1	94,9	100,6	101,1	90,9	104,9	101,0	101,2	101,3
V.....	99,1	97,8	100,9	95,1	100,6	101,0	92,0	104,6	101,1	101,2	101,3
VI.....	99,2	98,3	100,9	95,2	100,7	101,0	92,7	101,4	101,2	101,1	101,3
VII.....	99,3	98,3	100,9	95,5	100,7	102,5	93,0	101,8	100,9	101,1	101,3
VIII.....	99,4	99,3	100,9	95,9	100,6	102,7	91,7	100,5	101,1	101,0	101,4
IX.....	99,2	99,8	101,0	95,6	100,3	102,3	90,0	100,3	100,0	101,1	101,3
2014											
I-III.....	100,6	101,5	103,6	95,4	101,9	100,3	98,0	96,2	102,6	93,8	101,5
IV-VI.....	100,3	99,6	103,9	95,4	101,6	100,3	99,1	99,5	100,4	93,8	101,5
VII-IX.....	99,7	98,1	103,8	95,1	100,6	100,3	98,1	103,5	100,5	96,3	101,3
I-IX.....	100,2	99,7	103,8	95,3	101,4	100,3	98,4	99,7	101,2	94,6	101,5
X-XII.....	99,3	97,4	103,6	95,3	100,5	99,8	95,6	101,8	100,7	101,3	101,3
2015											
I-III.....	98,5	96,3	102,0	94,8	100,5	101,4	89,5	102,4	101,6	101,2	101,2
IV-VI.....	99,1	97,9	101,0	95,1	100,7	101,0	91,8	103,6	101,1	101,2	101,3
VII-IX.....	99,3	99,2	100,9	95,7	100,5	102,5	91,6	100,9	100,7	101,1	101,4
I-IX.....	98,9	97,8	101,3	95,2	100,6	101,6	91,0	102,3	101,1	101,2	101,3

Spadek cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku we wrześniu br. wyniósł 0,2% (wobec 0,7% przed miesiącem), przy czym żywność była tańsza o 0,1%, a napoje bezalkoholowe – o 0,9%. Mniej niż przed rokiem konsumenci płacili m.in. za oleje i tłuszcze (o 7,2%), artykuły w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 3,3%, w tym sery i twarogi potaniały o 5,0%, mleko – o 3,5%, śmietana – o 2,7%, jogurty – o 1,7%, a jaja – o 1,2%), a także mięso (przeciętnie o 2,6%, w tym mięso wieprzowe potaniało o 6,4%, wędliny – o 1,7%, mięso wołowe – o 1,2%, a drobiowe – o 1,0%). Spadły również ceny mąki pszennej (o 1,6%), ryżu (o 0,5%), makaronów i produktów makaronowych oraz pieczywa (po 0,3%), a także kasz i ziaren zbóż (o 0,1%). Droższe były natomiast warzywa (o 11,1%), owoce (o 8,4%) oraz cukier (o 8,2%). Na poziomie sprzed roku kształtowały się ceny ryb i owoców morza.

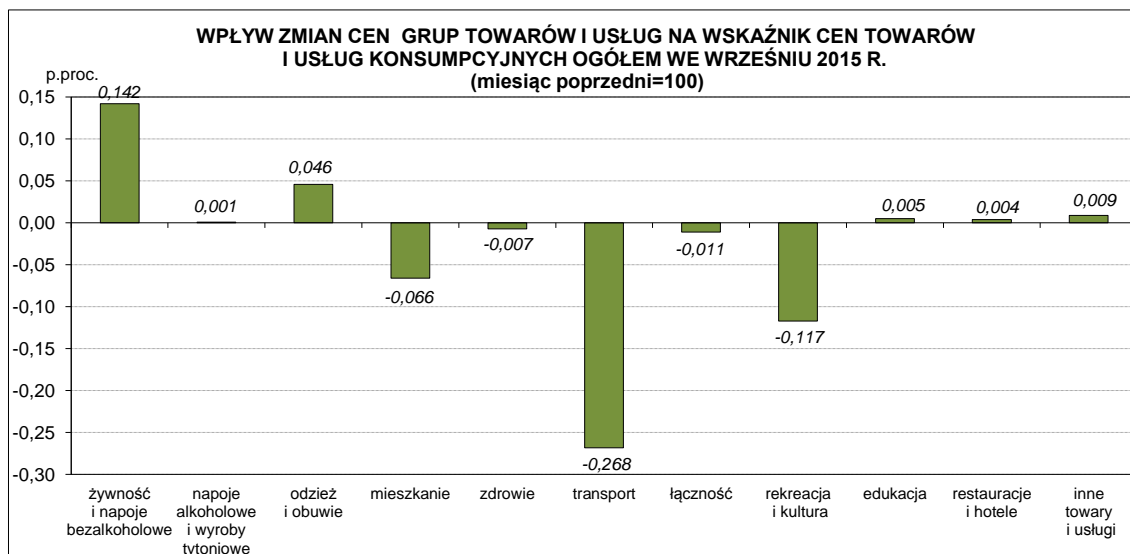
Utrzymał się spadek cen odzieży oraz obuwia (wyniósł odpowiednio 4,9% i 3,9%).

Ceny w zakresie mieszkania wzrosły w skali roku o 0,3%. Podniesiono opłaty za usługi kanalizacyjne (o 3,3%), wywóz śmieci (o 2,7%) oraz zaopatrywanie w wodę (o 2,6%). Niższe były natomiast ceny nośników energii (o 0,5%), w tym gaz (o 5,4%) oraz opał (o 1,5%). Więcej należało natomiast zapłacić za energię ciepłą (o 1,9%) oraz elektryczną (o 1,6%). Nieznaczny spadek cen obserwowano w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 0,2%).

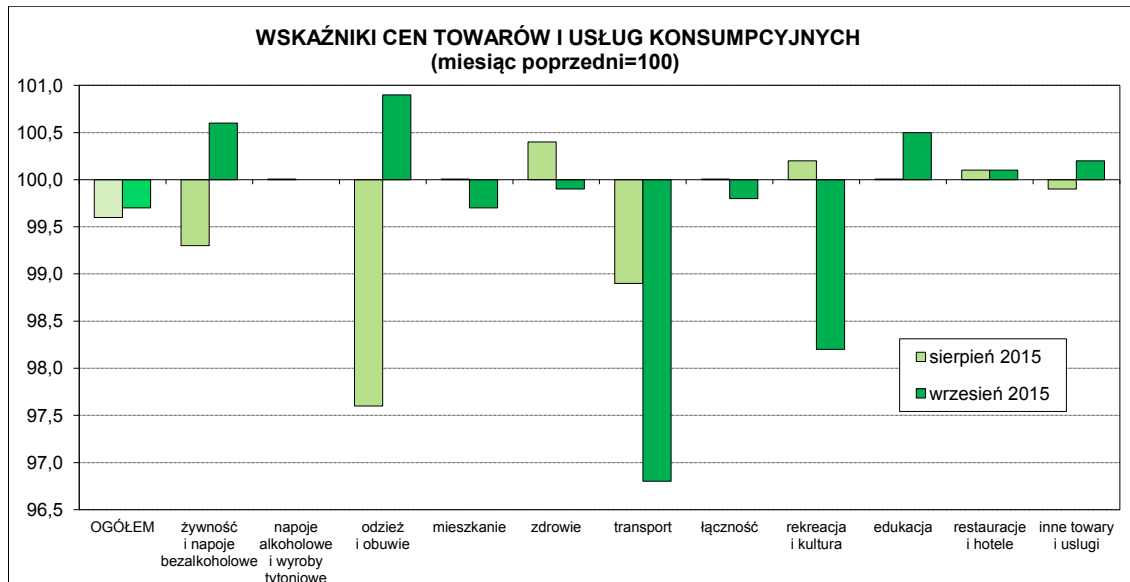
Artykuły i usługi związane ze zdrowiem podrożały w skali roku o 2,3%. Wzrosły ceny wyrobów farmaceutycznych (o 3,0%). Podniesiono również opłaty za usługi stomatologiczne (o 2,1%), lekarskie (o 2,0%) oraz szpitalne (o 0,8%). Znacznie obniżyły się natomiast opłaty za usługi sanatoryjne (o 8,7%).

Ceny towarów i usług w zakresie transportu we wrześniu br. były o 10,0% niższe niż przed rokiem. Obserwowano znaczny spadek cen paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 15,3%, w tym gaz ciekły potaniał o 29,8%, olej napędowy – o 16,8%, a benzyna – o 12,3%). Mniej konsumenci płacili za samochody osobowe (o 3,6%) oraz usługi transportowe (o 1,5%).

Ceny w zakresie rekreacji i kultury we wrześniu br. kształtowały się na poziomie sprzed roku. Wzrosły ceny gazet i czasopism (o 12,4%), biletów do kin, teatrów i na koncerty (o 3,0%) oraz opłaty za turystykę zorganizowaną (o 1,5%). Tańsze były natomiast książki (o 9,1%) oraz sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 3,5%).

We wrześniu br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych były niższe niż **przed miesiącem** o 0,3%. Największy wpływ na poziom tego wskaźnika miały spadki cen towarów i usług w zakresie transportu oraz rekreacji i kultury, które obniżyły wskaźnik cen ogółem odpowiednio o 0,27 p.proc. i 0,12 p.proc. Wzrosty cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz odzieży i obuwia podwyższyły wskaźnik odpowiednio o 0,14 p.proc. i 0,05 p.proc.

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych we wrześniu br. były wyższe niż w sierpniu br. o 0,6%, przy czym żywność podrożała o 0,7%, a napoje bezalkoholowe potaniały o 0,2%. Więcej niż przed miesiącem konsumenci płacili m.in. za warzywa (o 6,6%), cukier (o 4,2%), kasze i ziarna zbóż (o 0,4%), a także mięso (przeciętnie o 0,4%, w tym ceny mięsa drobiowego były wyższe o 1,3%, wieprzowego – o 0,3%, wędlin – o 0,2%, przy niezmiennych cenach mięsa wołowego). Wzrosły również ceny mąki pszennej (o 0,2%) oraz ryb i owoców morza (o 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca kształtowały się

ceny makaronów i produktów makaronowych oraz artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (w tym ceny jaj wzrosły o 0,7%, mleka – o 0,4%, przy spadku cen jogurtów – o 0,9%, śmietany – o 0,5% oraz serów i twarogów – o 0,2%). Niższe niż w sierpniu br. były natomiast ceny owoców (o 1,6%), ryżu (o 1,0%), olejów i tłuszczów (o 0,4%) oraz pieczywa (o 0,1%).

Ceny obuwia oraz odzieży wzrosły odpowiednio o 1,5% i 0,7%.

Ceny towarów i usług związanych z mieszkaniem we wrześniu br. były niższe niż przed miesiącem o 0,3%. Opłaty za zaopatrywanie w wodę oraz usługi kanalizacyjne wzrosły po 0,2%, a za wywóz śmieci – o 0,1%. Mniej niż w sierpniu br. należało zapłacić za nośniki energii (o 0,6%), w tym za gaz – o 3,0%. Ceny energii elektrycznej nie uległy zmianie. Nieznacznie wyższe były natomiast ceny opału i energii cieplnej (po 0,1%).

Opłaty związane ze zdrowiem były niższe niż w sierpniu br. o 0,1%. Mniej konsumenci płacili za wyroby farmaceutyczne (o 0,3%). Na poziomie sprzed miesiąca kształtowały się opłaty za usługi sanatoryjne. Wzrosły natomiast ceny za usługi szpitalne (o 0,3%), stomatologiczne (o 0,2%) oraz lekarskie (o 0,1%).

Ceny w zakresie transportu były niższe niż przed miesiącem o 3,2%. Spadły ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 4,8%, w tym benzyny – o 5,2%, gazu ciekłego – o 4,3% oraz oleju napędowego – o 4,0%). Potaniały również usługi transportowe (o 3,4%). Wzrosły natomiast ceny samochodów osobowych – o 0,7%.

Niższe niż w sierpniu br. były ceny związane z rekreacją i kulturą – o 1,8%. Znacznie mniej płacono za książki (o 9,5%) oraz turystykę zorganizowaną (o 3,3%). Mniej płacono również za gazety i czasopisma oraz sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (po 0,3%). Droższe były natomiast bilety do kin, teatrów i na koncerty (o 1,1%).

W okresie styczeń–wrzesień br., w wyniku wzrostu w skali roku przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw (o 3,6%) oraz spadku cen towarów i usług konsumpcyjnych (o 1,1%), zwiększyła się **siła nabywczą płac** w odniesieniu do większości towarów żywnościowych – m.in. cukru, olejów i tłuszczów, warzyw, mięsa, artykułów w grupie „mleko, sery i jaja, mąki pszennej, ryżu, owoców oraz pieczywa. Relatywnie tańsze niż przed rokiem były pozostałe towary i usługi, w tym – związane z transportem, odzież i obuwie, towary i usługi w zakresie mieszkania, rekreacji i kultury, edukacji, restauracji i hoteli, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, a także towary i usługi związane ze zdrowiem oraz łącznością.

Spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczony metodą średniej ruchomej w okresie październik 2014 r. – wrzesień 2015 r. w stosunku do poprzednich dwunastu miesięcy wyniósł 0,9%. Ceny konsumpcyjne **według zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)**⁵ spadły w tym okresie o 0,7%.

⁵ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2015 r. – struktura spożycia z 2013 r. w cenach grudnia 2014 r.). Grupowanie towarów i usług konsumpcyjnych oparto na Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu opracowanej na potrzeby HICP (COICOP/HICP). Począwszy od ostatecznych danych za styczeń 2014 r., w obliczeniach wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych zastosowano klasyfikację COICOP o większej szczegółowości.

Rolnictwo

Na rynku rolnym w okresie trzech kwartałów br. obserwowano większą niż przed rokiem podaż produktów pochodzenia zwierzęcego oraz mniejszą – surowców roślinnych. Przeciętne ceny większości podstawowych produktów rolnych, z wyjątkiem cen żywca wołowego, były niższe w skali roku.

Średnia temperatura powietrza w III kwartale br. wynosiła 18,5°C i była wyższa od średniej z lat 1971–2000 o 2,6°C, natomiast średnia suma opadów kształtowała się na poziomie 140 mm i była o ok. 33% niższa od normy z lat 1971–2000. We wrześniu br. średnia temperatura powietrza wyniosła 14,7°C, tj. o ok. 1,7°C więcej od średniej wieloletniej, natomiast średnia suma opadów wyniosła ok. 60 mm i była wyższa od średniej wieloletniej o ok. 2%.

Ciepła i słoneczna pogoda we wrześniu br. stwarzała dobre warunki dla przeprowadzania zbioru upraw, ale niekorzystnie wpływała na stan uwilgotnienia gleby. Ilość opadów była bardzo zróżnicowana regionalnie. Pomimo opadów nieco wyższych od średniej wieloletniej, na znacznym obszarze kraju nadal notowano silne przesuszenie gleby, które utrudniało wykonywanie prac polowych, a przede wszystkim – orek przedsięwziętych i siewów ozimin. Niedobór wilgoci w glebie lokalnie stwarzał również niekorzystne warunki dla kiełkowania ziarna i wschodów roślin ozimych. Znacznie utrudnione było prowadzenie zbioru buraków cukrowych.

Na początku września zakończono rozpoczęte w sierpniu siewy rzepaku ozimego. W pierwszej dekadzie miesiąca rozpoczęto siewy żyta i pszenżyta, a w połowie miesiąca pszenicy ozimej. W ciągu miesiąca kontynuowano wykopki ziemniaków, a w trzeciej dekadzie września lokalnie przystąpiono do zbioru buraków cukrowych. W całym kraju prowadzono zbiór kukurydzy na zielonkę, a w drugiej połowie miesiąca rozpoczęto także zbiór kukurydzy na ziarno.

Skup zbóż^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VII 2015–IX 2015		IX 2015		
	w tys. t	VII 2014- IX 2014=100	w tys. t	IX 2014=100	VIII 2015=100
Ziarno zbóż^b	3224,3	86,5	740,6	76,6	41,0
w tym:					
pszenica.....	2016,7	86,4	493,1	68,1	42,6
żyto	274,2	80,3	72,2	101,4	42,8

^a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Podstawowych z mieszankami zbożowymi bez ziarna siewnego.

Skup zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) z tegorocznych zbiorów, w okresie lipiec–wrzesień br. wyniósł 3224,3 tys. ton i był o 13,5% mniejszy niż w analogicznym okresie ub. roku; niższe były dostawy zarówno pszenicy (o 13,6%), jak i żyta (o 19,7%). We wrześniu br. skup zbóż, po nasileniu dostaw zwykle występującym w sierpniu, był znacznie mniejszy niż przed miesiącem (o 59,0%) i przed rokiem (o 23,4%).

Skup podstawowych produktów zwierzęcych^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	I-IX 2015		IX 2015		
	w tys. t	I-IX 2014=100	w tys. t	IX 2014=100	VIII 2015=100
Żywiec rzeźny ^b	2718,1	109,1	251,0	105,9	108,0
w tym:					
bydło (z cielętami)	260,1	122,5	18,3	115,1	109,5
trzoda chlewna	1136,7	105,4	91,5	100,9	108,1
drób	1315,4	110,1	140,9	108,2	107,9
Mleko ^c	7998,8	102,1	872,2	100,7	92,6

a W okresie VII-IX bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. b Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami w wadze poubojowej ciepłej. c W milionach litrów.

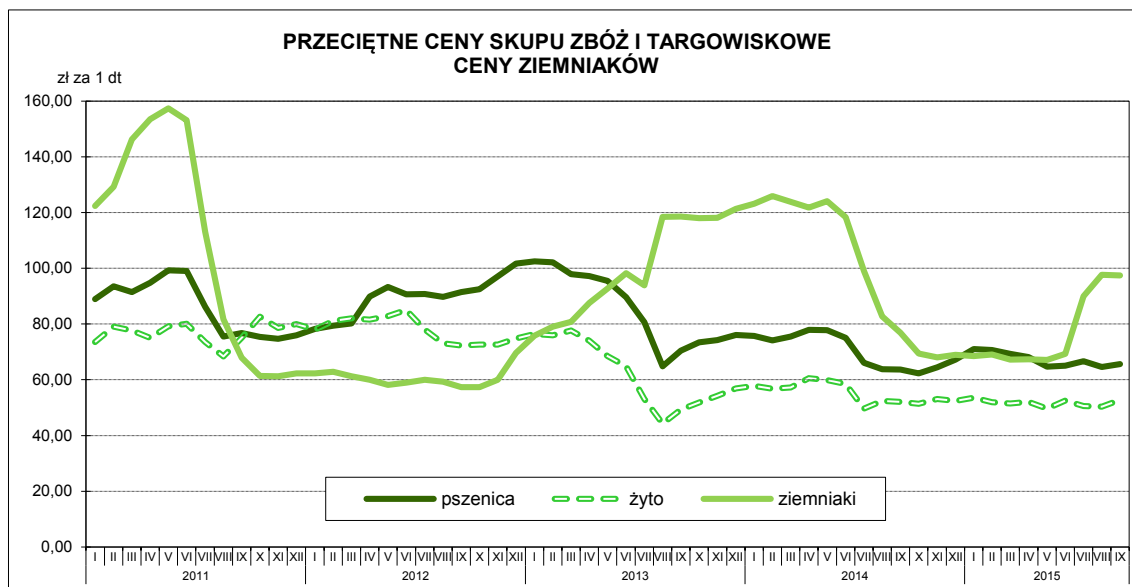
W okresie styczeń–wrzesień br. dostawy **żywca rzeźnego** ogółem (2718,1 tys. ton), w wyniku wzrostu skupu żywca wieprzowego (o 5,4%), drobiowego (o 10,1%) i wołowego (o 22,5%), były o 9,1% większe niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. skup wszystkich podstawowych gatunków żywca był większy niż przed miesiącem (o 8,0%) i przed rokiem (o 5,9%).

Ceny podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ceny w skupie					Ceny na targowiskach				
	IX 2015			I-IX 2015		IX 2015			I-IX 2015	
	w zł	IX 2014= =100	VIII 2015= =100	w zł	I-IX 2014= =100	w zł	IX 2014= =100	VIII 2015= =100	w zł	I-IX 2014= =100
Pszenica za 1 dt ^a	65,58	102,9	101,5	66,90	95,6	76,82	97,1	103,5	75,39	85,9
Żyto za 1 dt ^a	52,74	101,3	104,7	50,90	92,7	60,96	103,7	104,6	58,18	88,4
Ziemniak ^b za 1 dt	35,27	125,5	79,8	44,66	90,8	97,48	126,7	99,8	77,09	69,7
Żywiec rzeźny za 1 kg wagi żywej										
w tym:										
bydło (bez cieląt) ^c	5,83	99,6	99,5	6,11	100,9	6,45	100,8	99,4	6,53	100,0
trzoda chlewna	4,61	93,2	105,3	4,38	87,7	4,67	92,8	100,9	4,53	91,0
drób	4,04	95,4	96,2	3,97	96,1	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.	.	x	x	.	x	150,69	93,0	97,3	156,47	94,1
Mleko za 1 hl	108,79	87,3	100,9	113,22	80,6	.	x	x	.	x

a W skupie bez ziarna siewnego. b Na targowiskach – jadalne późne. c Na targowiskach średnia ważona cena bydła rzeźnego obliczona przy przyjęciu struktury ilości skupu młodego bydła i krów rzeźnych.

W okresie styczeń–wrzesień br. **ceny skupu zbóż** kształtowały się na poziomie niższym niż przed rokiem; przeciętne ceny pszenicy były niższe o 4,4%, a ceny żyta mniejsze o 7,3%. Na targowiskach spadek cen zbóż był głębszy. We wrześniu br., przy występującym zwykle po żniwach wyraźnym spadku podaży, odnotowano na obu rynkach sezonowy wzrost cen ziarna. Ceny skupu większości podstawowych gatunków zbóż kształtowały się na poziomie nieco wyższym niż przed rokiem (w tym pszenicy o 2,9%, a żyta o 1,3%). W obrocie targowiskowym przeciętne ceny zbóż, z wyjątkiem cen żyta, były niższe niż we wrześniu ub. roku.

W okresie trzech kwartałów br., pomimo zmniejszonej w skali roku podaży (o 7,8%), przeciętne **ceny ziemniaków** w skupie i na targowiskach obniżyły się w skali roku odpowiednio o 9,2% i o 30,3%. We wrześniu br. za ziemniaki w skupie płacono mniej niż przed miesiącem (20,2%), ale więcej niż przed rokiem (o 25,5%). W obrocie targowiskowym ceny tego surowca kształtowały się na poziomie zbliżonym do poprzedniego miesiąca, ale były znacznie wyższe w skali roku (o 26,7%).

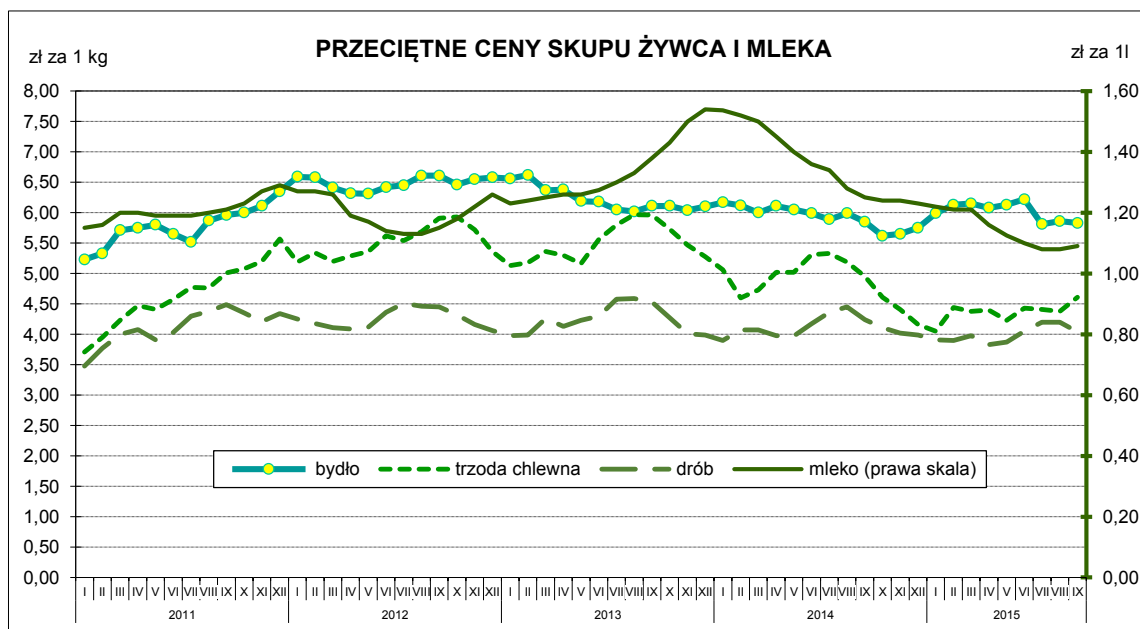

W okresie styczeń–wrzesień br., przy zwiększonej krajowej podaży **żywca wieprzowego** (o 5,4%), przeciętne ceny żywca na obu rynkach kształtowały się na poziomie niższym od notowanego przed rokiem. W porównaniu z okresem styczeń–wrzesień ub. roku przeciętna cena tego surowca była niższa zarówno w skupie (o 12,3%), jak i na targowiskach (o 9,0%). We wrześniu br., po sezonowym wzroście cen skupu (o 5,3%), za 1 kg żywca wieprzowego płacono o 6,8% mniej niż przed rokiem. Na targowiskach cena żywca, po niewielkim wzroście w skali miesiąca, była o 7,2% niższa

niż we wrześniu ub. roku. W wyniku sezonowych zmian cen na rynku trzody i zbóż, relacja cen skupu trzody do cen żyta na targowiskach wynosiła we wrześniu br. 7,6 (wobec 7,5 przed miesiącem i 8,4 przed rokiem), tj. nadal poniżej poziomu przyjętego za opłacalny dla tuczu świń (co najmniej 10-11). W okresie styczeń-wrzesień br. przeciętne ceny prosiąt w obrocie targowiskowym obniżyły się w skali roku o 5,9%. We wrześniu br. za 1 prosię płacono mniej niż przed miesiącem i przed rokiem (odpowiednio o 2,7% i o 7,0%).

W okresie trzech kwartałów br., przy wysokim poziomie skupu żywca drobiowego (w skali roku wzrost o 10,1%), przeciętne ceny **drobiu rzeźnego** kształtowały się na poziomie o 3,9% niższym od notowanego w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br. za 1 kg żywca drobiowego płacono mniej niż przed miesiącem (o 3,8%) i przed rokiem (o 4,6%).

W okresie styczeń-wrzesień br., przy zwiększonej krajowej podaży **żywca wołowego** (o 22,5%), zmiany cen na rynku wołowiny były niewielkie. Przeciętne ceny żywca wołowego w skupie (6,11 zł/kg) były o 0,9% wyższe niż przed rokiem, a na targowiskach (6,53 zł/kg) kształtowały się na zbliżonym poziomie do obserwowanego przed rokiem. Ceny **młodego bydła rzeźnego** w skupie (6,36 zł/kg) i na targowiskach (6,90 zł/kg) były wyższe niż przed rokiem (odpowiednio o 1,7% i o 0,6%). We wrześniu br. na obu rynkach, po nieznacznym sezonowym spadku, ceny żywca wołowego w skupie i na targowiskach były zbliżone do ubiegłorocznych (stosownie niższe o 0,4% i wyższe o 0,8%), a młodego bydła rzeźnego – nieco wyższe (odpowiednio o 1,2% i o 2,4%).

Od początku br. skupiono łącznie 7998,8 mln l **mleka**, tj. o 2,1% więcej niż odpowiednio przed rokiem. Przeciętna cena tego surowca w okresie trzech kwartałów wyniosła ok. 113 zł/hl, tj. była o 19,4% niższa niż w analogicznym okresie ub. roku. We wrześniu br., przy sezonowym spadku podaży (o 7,4%), ceny mleka (ok. 109 zł/hl), wykazujące od początku br. tendencję spadkową, wzrosły w skali miesiąca o 0,9%, ale były niższe niż przed rokiem (o 12,7%).

W okresie trzech kwartałów br., przeciętne ceny **krowy** (ok. 3098 zł) i **jałówki jednorocznej** (ok. 1951 zł) w obrocie targowiskowym były niższe niż przed rokiem (odpowiednio o 2,5% i o 2,1%).

Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

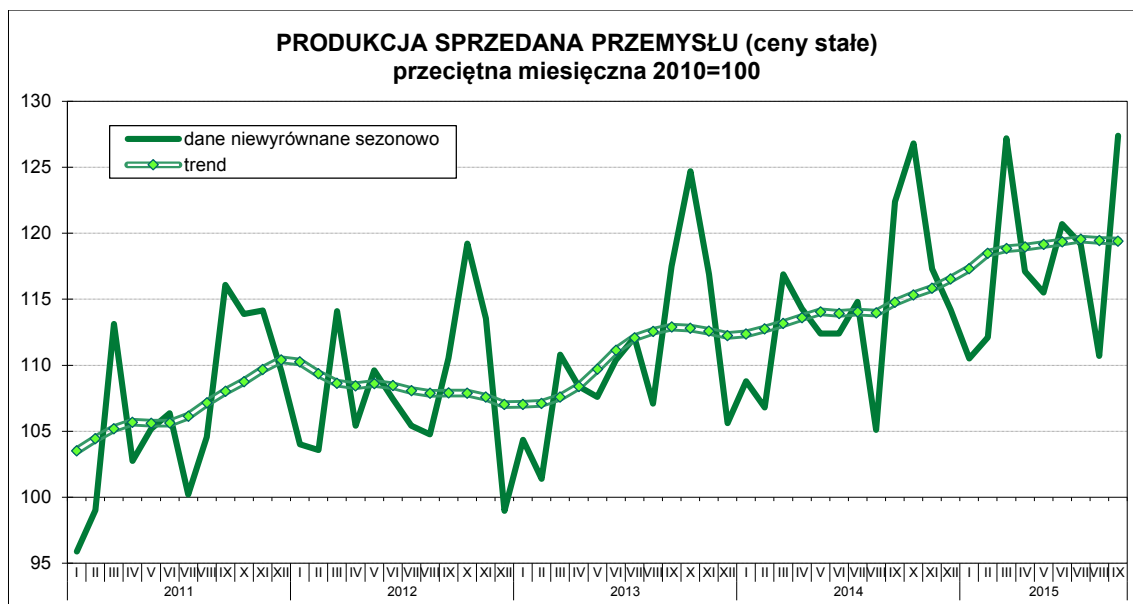
Wyszczególnienie	Lata/ Kwartały	Ceny środków produkcji wyrażone w:				
		dt				hl mleka
		pszenicy	żyta	żywca		
				wieprzowego	wołowego	
Ciągnik rolniczy ^a - szt.	2014	2196	2769	310	252	1104
	I	2037	2676	319	251	1008
	II	1980	2561	299	253	1091
	III	2321	2888	289	252	1155
	IV	2300	2847	338	262	1196
	2015					
	I	2491	3351	409	287	1445
	II	2656	3408	404	286	1553
	III	2692	3441	393	301	1620
Saletra amonowa - 1 dt	2014	2,1	2,6	0,30	0,24	1,1
	I	1,9	2,5	0,30	0,23	0,9
	II	1,9	2,5	0,28	0,24	1,1
	III	2,2	2,8	0,28	0,24	1,1
	IV	2,2	2,7	0,32	0,25	1,1
	2015					
	I	2,0	2,7	0,33	0,23	1,2
	II	2,2	2,9	0,34	0,24	1,3
	III	2,2	2,8	0,32	0,24	1,3
Mieszanka paszowa dla tuczników - 1 dt	2014	3,1	2,6	0,29	0,24	1,0
	I	1,9	2,5	0,30	0,24	0,9
	II	1,9	2,4	0,28	0,24	1,0
	III	2,2	2,8	0,28	0,24	1,1
	IV	2,1	2,7	0,32	0,24	1,1
	2015					
	I	1,9	2,6	0,32	0,22	1,1
	II	2,1	2,6	0,31	0,22	1,2
	III	2,1	2,6	0,30	0,23	1,2
Olej napędowy - 1 hl	2014	7,7	9,7	1,1	0,90	3,9
	I	7,2	9,5	1,1	0,90	3,6
	II	6,9	9,0	1,0	0,88	3,8
	III	8,3	10,3	1,0	0,90	4,1
	IV	7,8	9,6	1,1	0,89	4,0
	2015					
	I	6,5	8,7	1,1	0,70	3,8
	II	7,2	9,2	1,1	0,77	4,2
	III	7,0	8,9	1,0	0,78	4,2

^a W 2014 r. dane dotyczą ciągnika „Ursus 11024” i są nieporównywalne z danymi za 2015 r. („Ursus 11054”).

W III kwartale br., w porównaniu z okresem kwiecień-czerwiec br., nie odnotowano wyraźnych zmian relacji cen wybranych środków produkcji do cen skupu podstawowych produktów rolnych. W skali roku wystąpiła niewielka poprawa relacji cen oleju napędowego do cen skupu większości prezentowanych produktów rolnych i pogorszenie relacji pozostałych cen środków produkcji do cen skupu mleka.

Przemysł

W okresie styczeń–wrzesień br. **produkcja sprzedana przemysłu**⁶ zwiększyła się w skali roku o 4,5% (przed rokiem notowano wzrost o 3,4%). W III kwartale tempo wzrostu produkcji było nieco szybsze niż w poprzednim okresie, ale wolniejsze niż w I kwartale br. (wzrost w skali roku o 4,3% wobec 3,9% w II oraz 5,3% w I kwartale br.).

W okresie styczeń–wrzesień br. wzrost produkcji w skali roku notowano w większości sekcji. W przetwórstwie przemysłowym sprzedaż zwiększyła się o 5,5%, w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 3,3%, a w górnictwie i wydobywaniu – o 1,4%. Produkcja spadła natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę – o 4,1%.

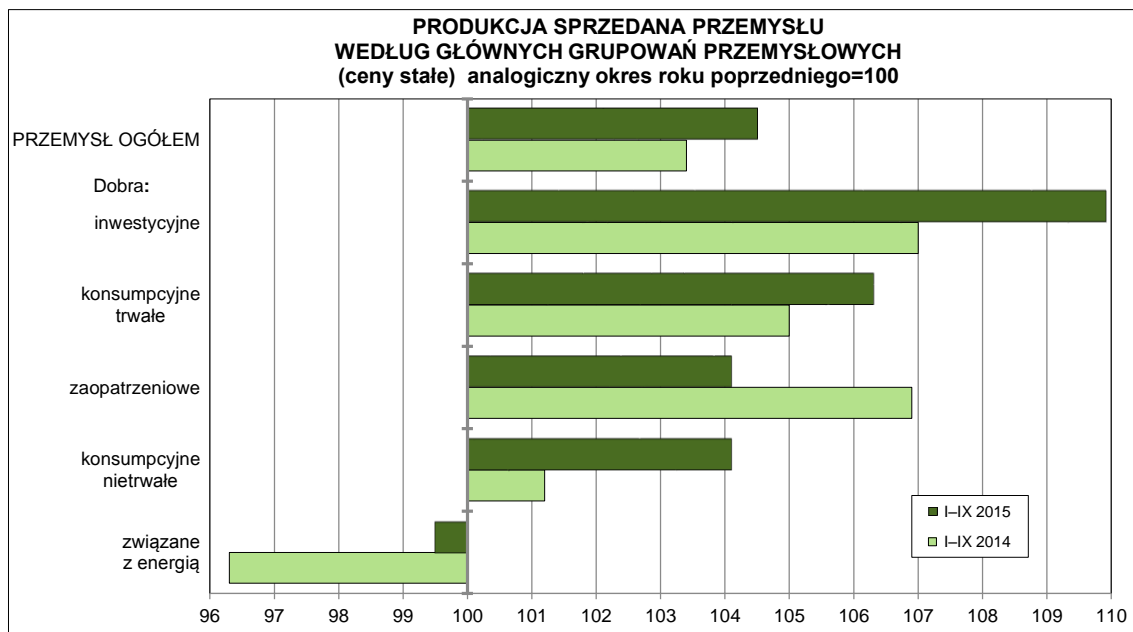
We wrześniu br. produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż przed rokiem o 4,1% (wobec wzrostu w sierpniu br. o 5,3% oraz we wrześniu ub. roku o 4,2%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja sprzedana zwiększyła się w skali roku o 4,2%, a w odniesieniu do sierpnia br. – o 1,5%.

W porównaniu z wrześniem ub. roku wyższa była produkcja w sekcjach przetwórstwo przemysłowe – o 4,6% oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 2,7%. Obniżyła się natomiast produkcja w górnictwie i wydobywaniu – o 2,6% oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 0,2%.

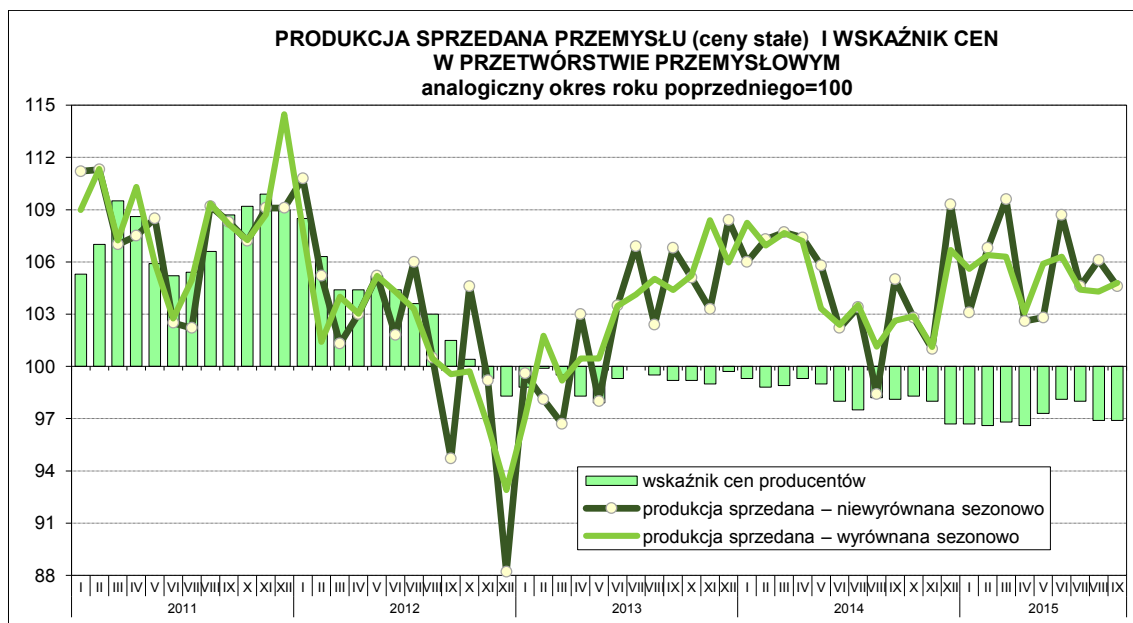
Spśród działów przetwórstwa przemysłowego, we wrześniu br. wzrost sprzedaży w skali roku notowano m.in. w produkcji pozostałego sprzętu transportowego (o 22,4%),

⁶ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

wyrobów z metali (o 6,6%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (po 6,3%). Spadek produkcji odnotowano natomiast m.in. w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 3,5%) oraz metali (o 2,8%).

Wśród **głównych grupowań przemysłowych** w okresie styczeń-wrzesień br. wyższa niż przed rokiem była produkcja sprzedana dóbr inwestycyjnych – o 9,9%, konsumpcyjnych trwałych – o 6,3% oraz zaopatrzeniowych i konsumpcyjnych nietrwałych – po 4,1%. Zmniejszyła się natomiast produkcja dóbr związanych z energią – o 0,5%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, była w okresie styczeń-wrzesień br. o 3,0% wyższa niż przed rokiem, przy przeciętnym zatrudnieniu większym o 1,5% i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 2,6%.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015					2014	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100									struktura w %	
Przemysł	104,9	103,7	101,8	102,8	105,3	103,9	104,3	104,5	104,1	100,0	100,0
górnictwo i wydobywanie	92,9	94,1	96,8	92,4	98,4	107,7	98,3	101,4	97,4	3,8	4,0
przetwórstwo przemysłowe	106,9	105,3	102,4	104,0	106,8	104,5	105,3	105,5	104,6	86,1	85,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	94,6	93,9	97,2	98,1	96,5	94,5	96,7	95,9	102,7	7,8	8,1
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	103,5	101,0	105,4	102,3	102,1	105,6	102,3	103,3	99,8	2,3	2,3
Z przemysłu ogółem – działy:											
wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego	91,6	83,2	91,6	86,0	96,5	119,9	97,7	104,0	93,8	1,8	1,8
produkcja artykułów spożywczych	100,6	104,7	96,0	98,8	103,7	98,2	107,7	103,2	105,4	15,8	16,2
produkcja napojów	103,2	97,7	102,2	97,1	96,6	99,4	104,5	100,4	103,2	1,7	1,8
produkcja odzieży	104,8	97,2	96,8	97,4	100,8	102,4	99,7	101,0	93,4	0,6	0,6
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	112,4	109,9	102,6	103,6	104,4	102,6	105,6	104,2	103,3	2,7	2,6
produkcja papieru i wyrobów z papieru	108,8	101,7	103,3	107,2	106,9	105,3	104,0	105,4	100,7	3,0	2,9
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	102,1	101,9	98,0	97,4	100,4	108,2	100,1	102,8	96,5	5,6	7,1
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	101,1	95,3	97,8	98,3	103,2	103,1	107,5	104,6	104,3	4,8	4,8
produkcja wyrobów farmaceutycznych	106,0	100,8	115,3	96,2	101,8	101,2	104,1	102,4	98,0	1,1	1,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	112,9	106,6	102,9	103,6	105,7	106,9	105,0	105,9	106,3	6,3	6,1
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	122,5	110,0	101,1	104,9	105,8	104,2	102,3	103,9	101,5	3,9	3,9
produkcja metali	106,6	109,7	105,4	102,9	104,4	101,4	96,9	100,8	97,2	3,9	3,9
produkcja wyrobów z metali	108,1	110,1	105,2	106,2	106,7	106,2	105,2	106,0	106,6	6,4	6,3
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	100,8	109,8	114,3	121,2	114,7	98,2	102,0	104,7	101,7	2,8	2,7
produkcja urządzeń elektrycznych	111,3	102,1	105,6	109,1	112,9	114,5	101,7	109,4	105,7	4,2	4,0
produkcja maszyn i urządzeń	111,9	107,5	104,4	114,3	107,3	106,4	101,8	105,2	106,2	3,2	3,1
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	107,9	104,8	102,5	105,2	114,0	106,6	109,7	110,1	106,3	10,5	9,8
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	100,7	98,7	91,2	89,7	105,6	101,5	119,4	108,6	122,4	1,4	1,3
produkcja mebli	117,6	112,8	117,5	114,6	110,5	109,9	102,7	107,6	103,5	2,9	2,7

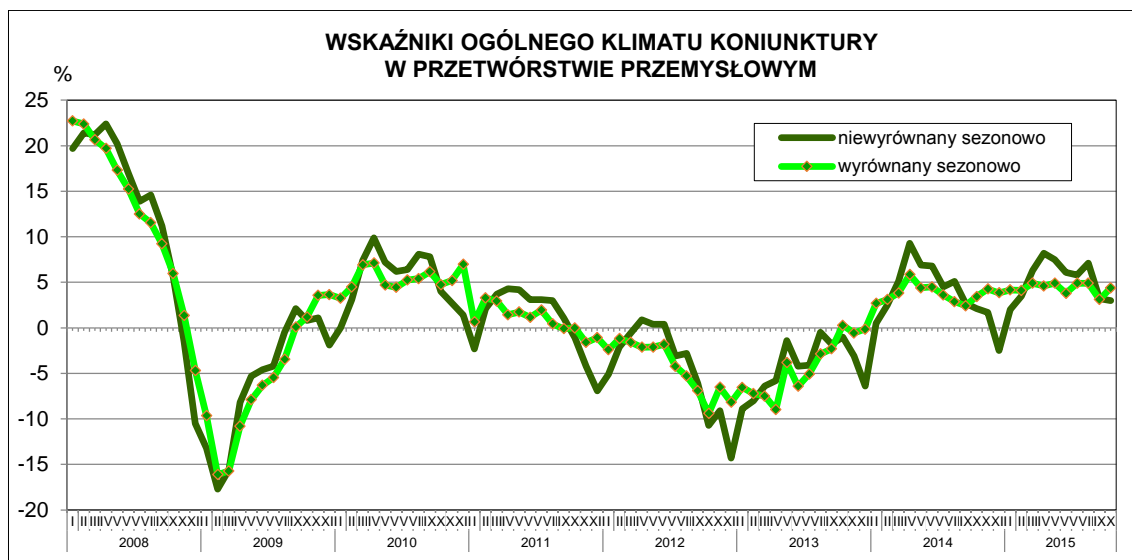
W okresie styczeń–wrzesień br. wzrost produkcji sprzedanej, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, notowano w 31 (spośród 34) działach przemysłu, m.in. w produkcji:

- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 10,1% (m.in. części i akcesoriów do pojazdów silnikowych – o 10,4%),
- urządzeń elektrycznych – o 9,4% (w tym sprzętu gospodarstwa domowego – o 10,3%),
- pozostałego sprzętu transportowego – o 8,6% (m.in. lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego – o 29,7%),
- mebli – o 7,6%,
- wyrobów z metali – o 6,0% (w tym metalowych elementów konstrukcyjnych – o 6,3%),
- wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – o 5,9% (m.in. wyrobów z tworzyw sztucznych – o 9,7%),
- papieru i wyrobów z papieru – o 5,4% (m.in. wyrobów z papieru i tektury – o 8,0%),
- maszyn i urządzeń – o 5,2% (w tym maszyn ogólnego przeznaczenia – o 13,4%),
- komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – o 4,7% (m.in. sprzętu (tele)komunikacyjnego – o 14,3%),
- chemikaliów i wyrobów chemicznych – o 4,6% (w tym mydła i detergentów, środków myjących i czyszczących, wyrobów kosmetycznych i toaletowych – o 5,8%).

Produkcja artykułów spożywczych (stanowiąca blisko 16% produkcji sprzedanej przemysłu) była o 3,2% wyższa niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku (kiedy notowano wzrost o 0,4%). Zwiększyła się sprzedaż w większości grup, w tym w przetwarzaniu i konserwowaniu owoców i warzyw – o 9,1%, przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa oraz produkcji wyrobów z mięsa – o 6,9%, przetwarzaniu i konserwowaniu ryb, skorupiaków i mięczaków – o 6,8%, produkcji wyrobów piekarskich i mącznych – o 6,1%, produkcji gotowych pasz i karmy dla zwierząt – o 5,1%, produkcji pozostałych artykułów spożywczych – o 3,7% oraz wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 2,6%. Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego – o 17,0% oraz w wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 1,1%.

Z obserwowanych w okresie dziewięciu miesięcy br. 266 **wyrobów i grup wyrobów przemysłowych** – produkcja 160 była wyższa niż przed rokiem, w tym m.in.: siarki, produktów uboju bydła i cieląt, mięsa drobiowego, mleka, masła, serów niedojrzewających i twarogów, wódki czystej, piwa, papierosów, płyt pilśniowych, koksu, produktów przerobu ropy naftowej, benzyny silnikowej, olejów napędowych, nawozów mineralnych lub chemicznych azotowych oraz fosforowych, tworzyw sztucznych, farb i lakierów, mydła, wyrobów z gumy, stali surowej, wyrobów walcowanych na gorąco (bez półwyrobów), rur stalowych, miedzi rafinowanej, odbiorników telewizyjnych, akumulatorów kwasowo-olowiowych do pojazdów samochodowych, chłodziarek i zamrażarek, zmywarek do naczyń, pralek automatycznych, ciągników rolniczych, samochodów osobowych, samochodów ciężarowych i ciągników drogowych do ciągnięcia naczep, wagonów kolejowych, rowerów

oraz energii elektrycznej. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 103 wyrobów i grup wyrobów, w tym m.in. węgla kamiennego, gazu ziemnego, margaryny i produktów do smarowania, serów podpuszczkowych dojrzewających, cukru, win owocowych, obuwia, tarcicy iglastej, tarcicy liściastej, olejów opałowych, pestycydów, komputerów, odkurzaczy, kuchni elektrycznych oraz kuchni gazowych z piekarnikiem.

Ogólny klimat koniunktury w przetwórstwie przemysłowym w październiku br. oceniany jest pozytywnie, podobnie jak we wrześniu br. Korzystne (wobec negatywnych przed miesiącem) są oceny dotyczące bieżącej produkcji, przy mniej optymistycznych przewidywaniach w tym zakresie. Portfel zamówień oceniany jest pozytywnie (we wrześniu negatywnie), na co wpłynęły w głównej mierze korzystne oceny portfela krajowego; mniej pesymistyczne są oceny sytuacji finansowej. Prognozy w tych obszarach są nieznacznie negatywne, po pozytywnych przed miesiącem. Przedsiębiorcy nie planują zmian w zatrudnieniu. Możliwy jest spadek cen wyrobów przemysłowych.

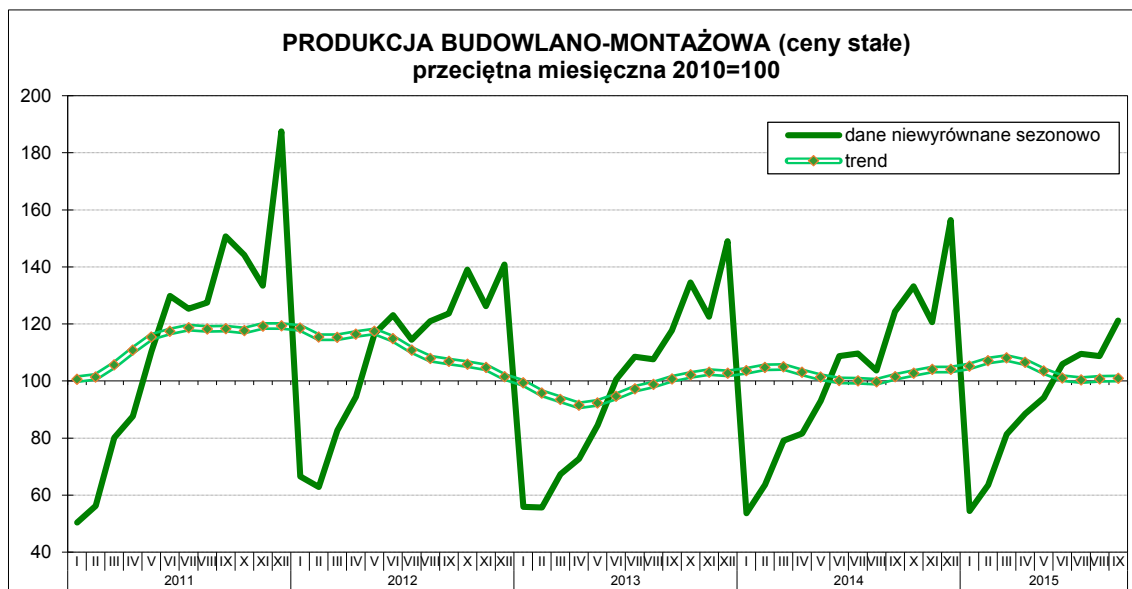
Utrzymuje się nadmierny stan wyrobów gotowych. Wzrost zapasów w ujęciu miesięcznym sygnalizowany jest m.in. przez producentów wyrobów z drewna, korka, słomy oraz wikliny, papieru i wyrobów z papieru, a także mebli. Spadek zapasów zgłaszają natomiast m.in. producenci wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.

Wykorzystanie mocy produkcyjnych w przetwórstwie przemysłowym szacowane jest w październiku br. na ok. 79% (tj. podobnie jak przed rokiem).

Wśród barier ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw w październiku br. najbardziej uciążliwe są koszty zatrudnienia, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niedostateczny popyt na rynku krajowym. W porównaniu z sytuacją sprzed roku najbardziej zwiększyła się dotkliwość niedoboru wykwalifikowanych pracowników, a zmniejszyła – niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej.

Budownictwo

W okresie styczeń–wrzesień br. **produkcja budowlano-montażowa**⁷ zrealizowana na terenie kraju była o 2,0% wyższa niż przed rokiem (wobec wzrostu w I półroczu br. o 1,0% oraz w okresie trzech pierwszych kwartałów ub. roku o 5,5%).

We wrześniu br. produkcja budowlano-montażowa obniżyła się o 2,5% w skali roku, wobec wzrostu w poprzednim miesiącu o 4,8% i we wrześniu ub. roku o 5,6%. Niższa niż przed rokiem była sprzedaż robót o charakterze inwestycyjnym, natomiast wzrosła sprzedaż robót o charakterze remontowym. Spadek produkcji dotyczył przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie budynków, a w nieznacznym stopniu także podmiotów działających w zakresie budowy obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Wzrost utrzymał się natomiast w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne.

Po wyeliminowaniu czynników o charakterze sezonowym produkcja budowlano-montażowa we wrześniu br. obniżyła się o 0,9% w stosunku do września ub. roku i o 1,2% w stosunku do sierpnia br.

⁷ W cenach stałych; w jednostkach budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015				2014	
	I-III	I-VI	I-IX	IX	I-III	I-VI	I-IX	IX	I-IX	
	analogiczny okres roku poprzedniego=100								struktura w %	
Ogółem	110,6	109,8	105,5	105,6	103,5	101,0	102,0	97,5	100,0	100,0
roboty budowlane o charakterze:										
inwestycyjnym.....	114,1	108,2	103,2	101,4	98,8	98,6	99,2	94,2	63,2	65,0
remontowym.....	103,7	113,1	110,3	113,8	113,6	105,7	107,3	103,5	36,8	35,0
Budowa budynków.....	105,5	99,9	95,8	92,9	99,6	99,7	102,1	92,0	34,9	35,0
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej.....	110,5	117,0	112,4	114,1	108,5	102,2	100,9	99,7	36,7	37,3
Roboty budowlane specjalistyczne.....	118,1	116,2	111,0	110,5	103,8	101,3	103,4	100,8	28,4	27,7

W okresie styczeń–wrzesień br. odnotowano wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku we wszystkich działach budownictwa – w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 3,4%, budową budynków – o 2,1%, budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – o 0,9%.

W grupie jednostek specjalizujących się w robotach budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych (dominującej w dziale robót związanych z budową budynków) odnotowano spadek – o 1,5%.

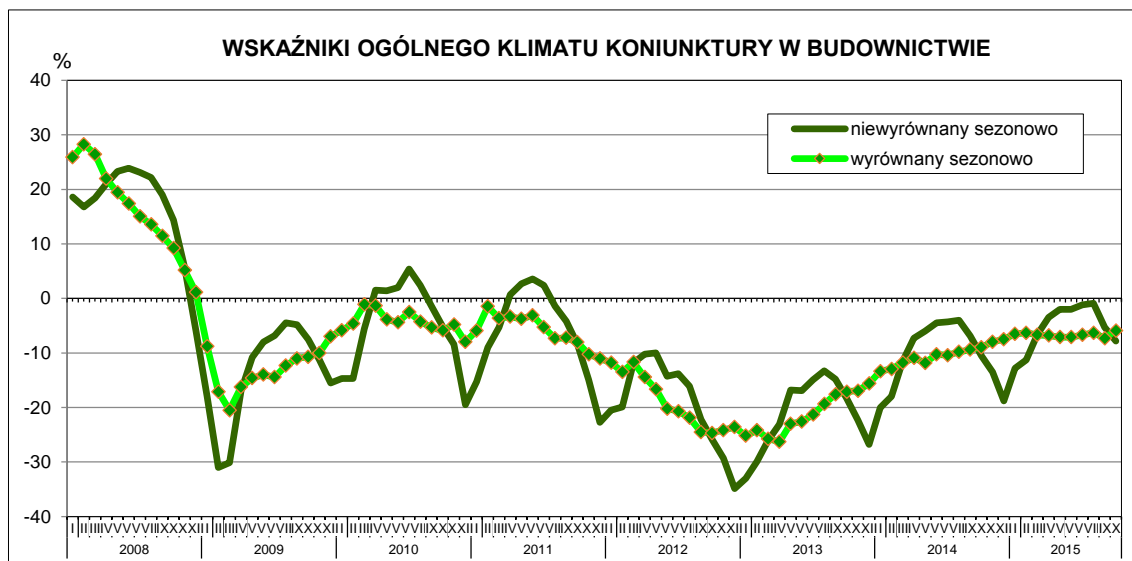
Spśród podmiotów zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej największy wzrost produkcji budowlano-montażowej w stosunku do okresu trzech kwartałów ub. roku odnotowano w przedsiębiorstwach specjalizujących się w robotach związanych z budową rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych (o 24,1%). W podmiotach zajmujących się głównie robotami związanymi z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej odnotowano wzrost o 6,4%, a w podmiotach specjalizujących się w robotach związanych z budową dróg kołowych i szynowych – spadek o 8,8%.

W dziale roboty budowlane specjalistyczne, w porównaniu z okresem styczeń–wrzesień ub. roku, produkcja budowlano-montażowa najbardziej wzrosła w podmiotach zajmujących się głównie rozbiórką i przygotowaniem terenu pod budowę (o 24,5%). W jednostkach wykonujących głównie instalacje elektryczne, wodnokanalizacyjne i pozostałe instalacje budowlane (grupa o największym udziale w tym dziale) odnotowano wzrost o 6,0%. Spadek wystąpił natomiast w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie pozostałymi specjalistycznymi robotami budowlanymi (o 6,2%) oraz wykonywaniem robót budowlanych wykończeniowych (o 3,1%).

Struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej wg rodzajów obiektów budowlanych przedstawiała się następująco:

Rodzaje obiektów	Struktura w %	
	I-IX 2014	I-IX 2015
OGÓŁEM	100,0	100,0
Budynki razem	47,7	48,4
Budynki mieszkalne	13,4	14,4
w tym:		
mieszkalne jednorodzinne	1,3	1,4
o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	11,0	12,1
Budynki niemieszkalne	34,3	34,0
w tym:		
biurowe	3,6	3,9
handlowo-usługowe	7,4	6,5
przemysłowe i magazynowe	13,1	14,2
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej.....	7,3	6,3
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	52,3	51,6
w tym:		
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	16,5	14,0
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych.....	5,4	6,0
mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne .	2,5	2,5
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne		
przesyłowe	6,2	7,9
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze.....	9,4	9,4
oczyszczalnie wód i ścieków	2,0	2,4
kompleksowe budowle na terenach przemysłowych.....	7,0	7,3
obiekty pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane	1,8	1,1

W okresie styczeń-wrzesień br. w strukturze produkcji budowlano-montażowej wg rodzajów obiektów budowlanych większy niż przed rokiem był udział budynków mieszkalnych, co było spowodowane głównie wzrostem udziału budynków o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowych. Nieco mniejszy był natomiast udział budynków niemieszkalnych (w tym zmniejszył się udział m.in. grupy „ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej”, a także budynków handlowo-usługowych, przy wzroście udziału m.in. budynków przemysłowych i magazynowych). Mniejszy niż przed rokiem był udział obiektów inżynierii lądowej. W tym dziale najbardziej obniżył się udział autostrad, dróg ekspresowych, ulic i dróg pozostałych oraz grupy „obiekty pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane”, a wzrósł udział grup „rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe” i „drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych”.

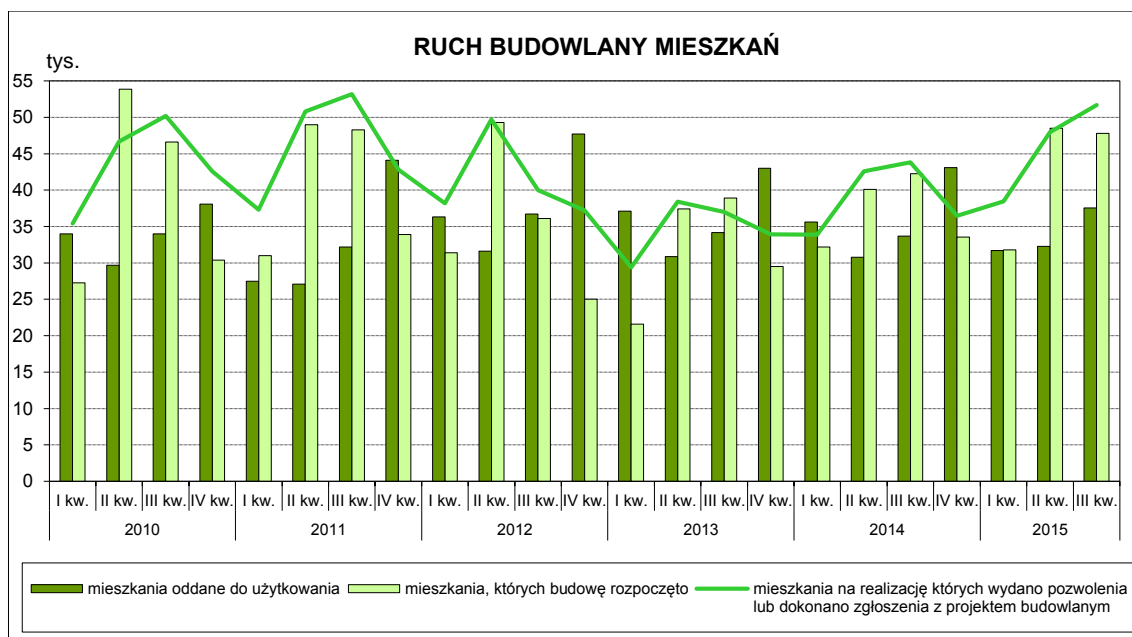

W październiku br. negatywne oceny **ogólnego klimatu koniunktury** w budownictwie pogłębiły się w stosunku do obserwowanych miesiącem (choć są mniej pesymistycznie niż w analogicznym miesiącu ostatnich czterech lat). Utrzymują się niekorzystne oceny bieżącej sytuacji finansowej przedsiębiorstw i produkcji budowlano-montażowej, a przewidywania w tych obszarach wskazują na większe trudności niż we wrześniu. Pogorszyły się negatywne prognozy dotyczące portfela zamówień krajowych, natomiast niekorzystne przewidywania portfela zamówień na rynku zagranicznym pozostają bez zmian. Przewidywane jest zwiększenie skali redukcji zatrudnienia. Spadek cen realizacji robót budowlano-montażowych może być zbliżony do zapowiadanego we wrześniu.

Wykorzystanie mocy produkcyjnych w budownictwie jest oceniane przez przedsiębiorców na ok. 80% (wobec ok. 79% w październiku ub. roku). Podobnie jak przed miesiącem i przed rokiem, jako główne bariery w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej przedsiębiorcy wskazują koszty zatrudnienia i konkurencję na rynku. Jako istotne ograniczenie są również wskazywane wysokie obciążenia na rzecz budżetu. W skali roku odnotowano zmniejszenie dotkliwości barier związanych z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej i kosztami materiałów, natomiast nieco zwiększyło się znaczenie utrudnień związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników.

Budownictwo mieszkaniowe

W okresie styczeń–wrzesień br. oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w analogicznym okresie ub. roku. Większa była też liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Według wstępnych danych⁸ w okresie styczeń–wrzesień br. **oddano do użytkowania** 101,5 tys. mieszkań, tj. o 1,4% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Lepsze niż przed rokiem efekty uzyskano w budownictwie indywidualnym, w którym oddano 57,8 tys. mieszkań (wzrost o 4,3%) i budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (wzrost o 3,2% do 40,5 tys. mieszkań). Lepsze wyniki osiągnięto także w budownictwie zakładowym (298 oddanych mieszkań wobec 288 przed rokiem). Spadła natomiast liczba mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie spółdzielczym, komunalnym i społecznym czynszowym.

W okresie trzech kwartałów br. w 7 województwach oddano do użytkowania więcej mieszkań niż w analogicznym okresie ub. roku. Największy wzrost wystąpił w województwie pomorskim (o 27,4% do 8,6 tys. mieszkań). W mniejszej skali wzrosła liczba mieszkań w województwach: podkarpackim, lubelskim, wielkopolskim, podlaskim, łódzkim i kujawsko-pomorskim. W pozostałych województwach zaobserwowano spadek, największy w świętokrzyskim (o 15,7% do 2,1 tys. mieszkań) i małopolskim (o 8,6% do 10,1 tys.).

⁸ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania kształtowała się następująco:

Formy budownictwa	I-IX 2014				I-IX 2015			
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego =100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²
Ogółem	100142	100,0	98,1	103,2	101508	100,0	101,4	103,0
Indywidualne.....	55417	55,3	93,4	138,7	57826	57,0	104,3	136,4
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem..	39247	39,2	104,4	60,3	40521	39,9	103,2	59,2
Spółdzielcze.....	2544	2,5	95,7	56,9	1183	1,1	46,5	58,7
Spółeczne czynszowe	1193	1,2	108,9	49,0	800	0,8	67,1	48,1
Komunalne.....	1453	1,5	116,5	42,1	880	0,9	60,6	39,7
Zakładowe.....	288	0,3	152,4	60,7	298	0,3	103,5	65,1

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 103,0 m² i była o 0,2 m² mniejsza niż przed rokiem.

We wrześniu br. przekazano do użytkowania 13,6 tys. mieszkań, tj. o 20,4% więcej niż we wrześniu ub. roku. Wzrost odnotowano w większości form budownictwa, poza budownictwem spółdzielczym (120 mieszkań wobec 398 przed rokiem). Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem wzrosła w skali roku o 44,4% (do 6,8 tys.), a w budownictwie indywidualnym – o 3,8% (do 6,3 tys.). W budownictwie komunalnym przekazano do użytkowania 174 mieszkania (wobec 114 przed rokiem), w budownictwie społecznym czynszowym – 151 (wobec 24), a w budownictwie zakładowym – 80 (wobec 1).

W okresie styczeń–wrzesień br. liczba mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym** wyniosła 138,1 tys. i była o 14,8% większa niż analogicznym okresie ub. roku, natomiast we wrześniu br. wydano pozwolenia na budowę 18,8 tys. mieszkań – o 30,5% więcej niż we wrześniu ub. roku.

Liczba mieszkań, których budowę **rozpoczęto** w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 128,1 tys., tj. zwiększyła się w skali roku o 11,8%, a we wrześniu br. odpowiednio 17,4 tys., tj. o 15,2% więcej.

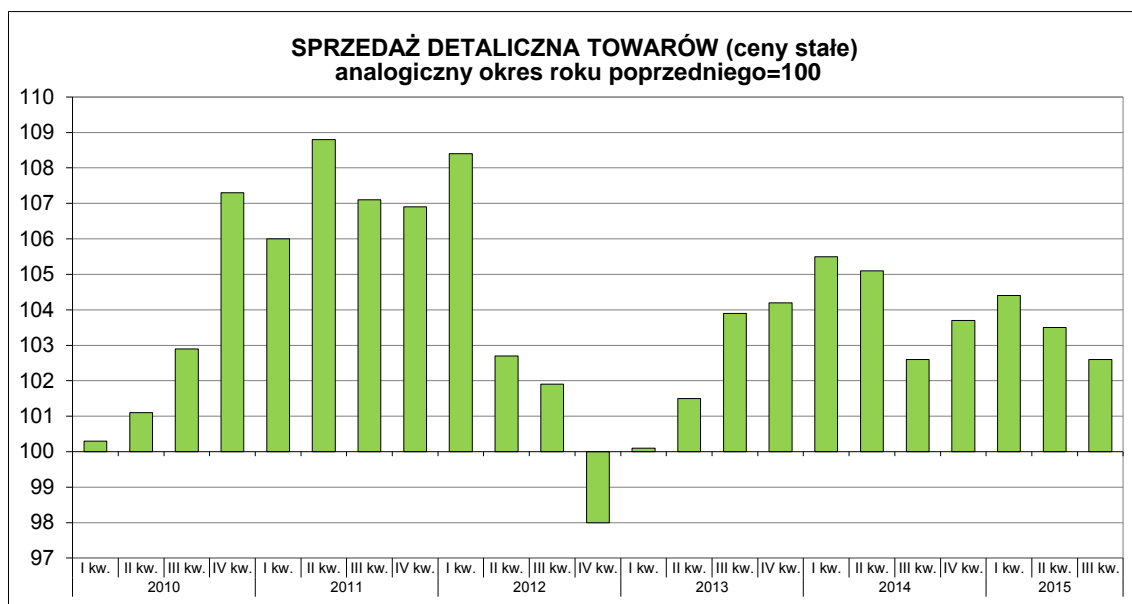
Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto, kształtowała się następująco:

Formy budownictwa	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-IX 2015					
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego= =100
Ogółem	138097	100,0	114,8	128059	100,0	111,8
Indywidualne	66933	48,5	113,6	62868	49,1	102,9
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	68706	49,8	117,1	62798	49,0	123,7
Spółdzielcze	1033	0,7	107,0	925	0,7	116,8
Spółeczne czynszowe	392	0,3	179,0	781	0,6	107,9
Komunalne	901	0,6	74,6	632	0,5	66,2
Zakładowe	132	0,1	52,4	55	0,1	23,4

W końcu września br. **w budowie** było 726,5 tys. mieszkań, tj. o 2,4% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

W okresie styczeń–wrzesień br. **sprzedaż detaliczna**⁹ była o 3,5% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 4,3% przed rokiem). W III kwartale br. sprzedaż detaliczna rosła wolniej niż w poprzednich okresach (wzrost w skali roku o 2,6% wobec 3,5% w II i 4,4% w I kwartale br.).

Wyższa niż w okresie trzech kwartałów ub. roku była sprzedaż w większości grup. Znacznie zwiększyła się sprzedaż w grupie pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 9,6%) oraz pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 7,1%). W grupie o największym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem, tj. żywność, napoje i wyroby tytoniowe, notowano wzrost o 4,9% (przed rokiem odpowiednio o 3,8%). Niższa niż w okresie styczeń–wrzesień ub. roku była natomiast sprzedaż w grupie pozostałe (o 10,5%) oraz w podmiotach handlujących paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi (o 1,1%).

We wrześniu br. sprzedaż detaliczna zwiększyła się o 2,9% (wobec wzrostu o 2,0% w sierpniu br.). Wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem wyższa niż przed rokiem była sprzedaż m.in. w grupach: pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 17,3%), pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 3,3%) oraz żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 3,0%). Spadek sprzedaży notowano w grupie pozostałe (o 10,5%) oraz w jednostkach handlujących paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi (o 2,5%).

⁹ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika sprzedaży detalicznej (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) kształtowały się następująco:

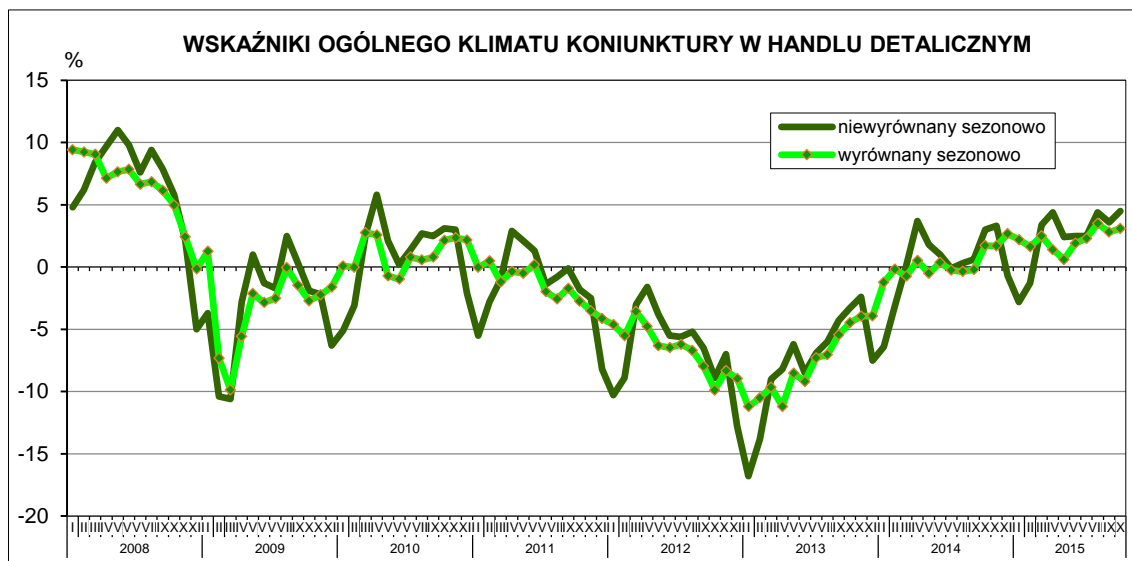
Wyszczególnienie	2014				2015					2014	
	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX	IX	I-IX	
											struktura w %
O g ó ł e m^a	105,5	105,1	102,6	103,7	104,4	103,5	102,6	103,5	102,9	100,0	100,0
w tym:											
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	115,9	101,4	100,8	97,5	101,9	113,1	115,1	109,6	117,3	9,6	9,2
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	98,6	98,9	93,7	95,8	97,7	99,8	99,0	98,9	97,5	15,8	17,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	99,9	106,7	105,0	107,6	108,8	102,4	103,9	104,9	103,0	26,5	25,9
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	105,4	108,9	107,9	107,9	108,8	107,8	104,9	107,1	103,3	11,3	10,7
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	107,3	108,0	113,1	113,6	109,4	104,9	104,8	106,3	104,1	5,7	5,4
Tekstylnia, odzież, obuwie	125,3	117,4	113,8	114,7	111,9	113,8	112,5	112,8	114,8	5,7	5,4
Meble, rtv, agd	105,2	100,2	102,9	99,9	106,9	103,3	104,3	104,7	105,3	7,6	7,3
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizo- wanych sklepach	103,9	103,7	102,1	106,5	117,0	115,6	115,3	115,9	116,6	5,3	4,5
Pozostałe	113,2	106,7	99,5	99,8	90,6	92,1	85,7	89,5	89,5	11,7	13,0

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

Sprzedaż hurtowa¹⁰ w przedsiębiorstwach handlowych w okresie styczeń-wrzesień br. zwiększyła się w skali roku o 3,6%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych wzrosła o 3,0% (wobec wzrostu przed rokiem odpowiednio o 1,9% oraz o 1,4%).

Znacząco wzrosła sprzedaż hurtowa w grupie narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie (o 20,5%); wzrost notowano także m.in. w grupach: żywność (o 2,8% wobec spadku o 2,6% przed rokiem) oraz kosmetyki i wyroby farmaceutyczne (o 1,7%). Obniżyła się natomiast sprzedaż hurtowa grupy o największym udziale w sprzedaży hurtowej, tj. półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom (o 3,3%), a także w grupie niewyspecjalizowane (o 3,1%, po wysokim wzroście przed rokiem). We wrześniu br. sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych wzrosła o 4,4%, a w przedsiębiorstwach hurtowych – o 3,1%.

¹⁰ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

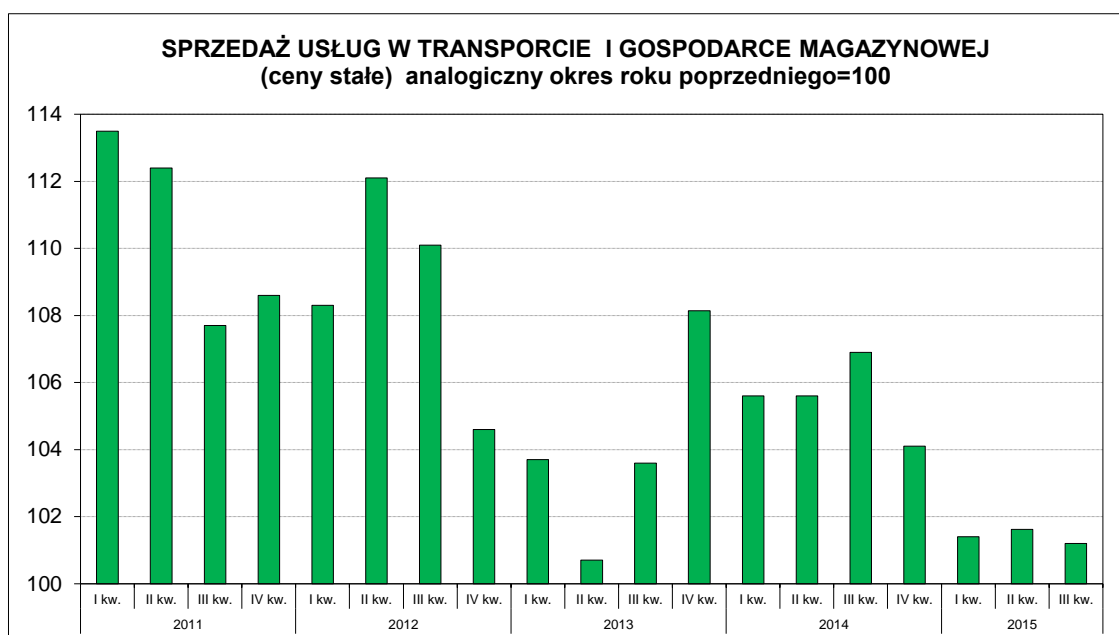

Ogólny klimat koniunktury w październiku br. w handlu detalicznym oceniany korzystnie, podobnie jak przed miesiącem. Pozytywnie i lepiej niż we wrześniu br. oceniają koniunkturę przedsiębiorstwa duże oraz średnie, przy nadal negatywnych wskazaniach firm małych i mikro. Bardziej korzystnie niż przed miesiącem jest oceniany ogólny klimat koniunktury przez jednostki z branży tekstylia, odzież, obuwiu oraz w branży pojazdy samochodowe. Mniej optymistyczne niż we wrześniu br. są nastroje firm z branży artykuły gospodarstwa domowego ogółem. Jednostki z branży żywność formułują nieznacznie pozytywne opinie wobec niekorzystnych przed miesiącem. Bieżąca sprzedaż utrzymuje się na dotychczasowym poziomie, przy bardziej optymistycznych przewidywaniach w tym zakresie. Pesymistyczne oceny bieżącej sytuacji finansowej są zbliżone do formułowanych we wrześniu br., a prognozy są pozytywne (wobec niekorzystnych przed miesiącem). Przedsiębiorcy przewidują nieznaczne zwiększenie zatrudnienia oraz utrzymanie tempa wzrostu cen towarów.

Wśród barier ograniczających działalność przedsiębiorstw w październiku br. najbardziej uciążliwe pozostają: konkurencja na rynku, koszty zatrudnienia, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niedostateczny popyt. W skali roku najbardziej zmniejszyło się znaczenie bariery związanej z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej.

Transport

W okresie styczeń-wrzesień br. **sprzedaż usług**¹¹ w jednostkach transportu ogółem¹² wzrosła w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 1,7%. W trzecim kwartale br. dynamika sprzedaży była nieco wolniejsza niż w drugim (wzrost o 1,2% wobec 1,6%). We wrześniu br. sprzedaż obniżyła się o 1,1% w skali roku.

W transporcie samochodowym – grupie o największym udziale w transporcie ogółem – wzrost sprzedaży w okresie dziewięciu miesięcy br. w skali roku wyniósł 3,9%. Znacząco zwiększyła się sprzedaż w transporcie rurociągowym (o 8,1%). Spadek notowano m.in. w transporcie kolejowym (o 5,2%) oraz morskim (o 4,7%).

Przewozy ładunków ogółem w okresie styczeń-wrzesień br. wyniosły 361,6 mln ton, tj. o 2,9% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Wzrost przewozów obserwowano w transporcie samochodowym oraz rurociągowym. Niższe niż przed rokiem były przewozy w transporcie kolejowym oraz transporcie wodnym. We wrześniu br. przewieziono ogółem 44,6 mln ton ładunków, tj. o 1,7% więcej niż przed rokiem.

W okresie dziewięciu miesięcy br. **transportem kolejowym** przewieziono 164,5 mln ton ładunków, tj. o 1,9% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Odnotowano spadek przewozów w komunikacji międzynarodowej – o ok. 1% (w tym spadły przewozy ładunków importowanych – o ok. 6% oraz tranzytowych – o ok. 4%, przy wzroście przewozów ładunków eksportowanych – o ok. 7%). Zmniejszyły się również przewozy w komunikacji

¹¹ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, pasażerów, bagażu i poczty, przeładunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu.

¹² W cenach stałych; w przedsiębiorstwach transportowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

wewnętrznej – o ok. 2%. We wrześniu br. transportem kolejowym przewieziono 20,5 mln ton ładunków (spadek w skali roku o 1,8%). Średniodobowe przewozy ładunków we wrześniu br. były o 13,0% większe niż przed miesiącem.

Transportem samochodowym zarobkowym w okresie styczeń-wrzesień br. przewieziono 149,3 mln ton ładunków, tj. o 7,8% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku, natomiast we wrześniu br. – 18,0 mln ton (wzrost w skali roku o 4,2%). Potencjał przewozowy transportu samochodowego zarobkowego zwiększył się od początku roku o 5,2%.

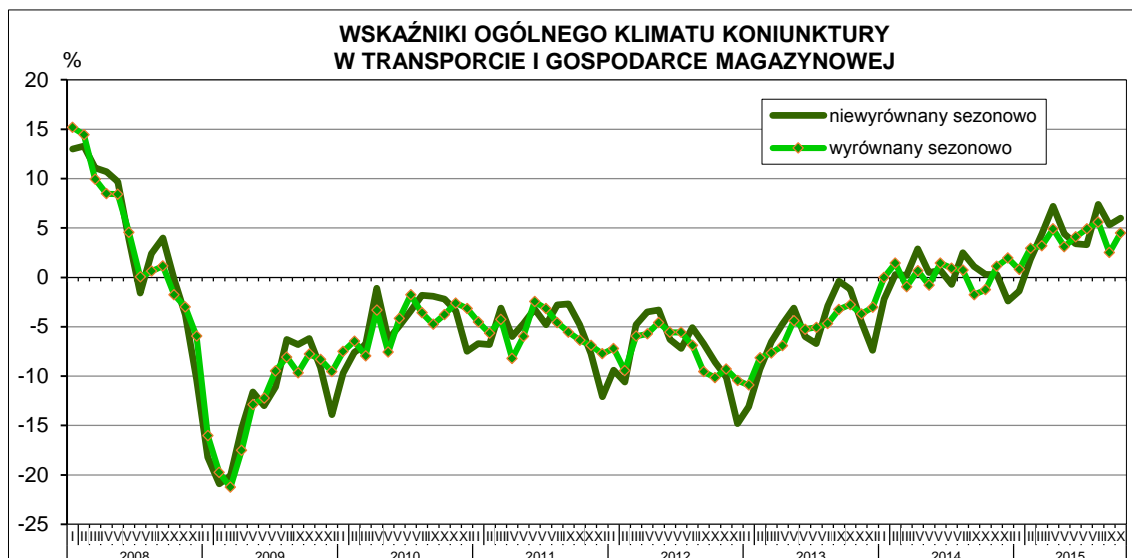
Transportem rurociągowym okresie styczeń-wrzesień br. przetłoczono 40,7 mln ton ropy i produktów naftowych (o 10,4% więcej niż przed rokiem), a we wrześniu br. – 5,0 mln ton (o 5,7% więcej niż w rok wcześniej).

Przewozy ładunków **transportem morskim** w okresie dziewięciu miesięcy br. wyniosły 4,5 mln ton (o 5,2% mniej niż w okresie styczeń-wrzesień ub. roku). We wrześniu br. transportem morskim przewieziono ponad 0,6 mln ton ładunków (spadek w skali roku o 2,9%).

W **portach morskich** od początku roku przeładowano 53,2 mln ton ładunków, tj. o 6,1% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Wzrosły przeładunki ładunków masowych ciekłych – o 28,5%, ładunków tocznych – o 8,1% oraz masowych suchych – o 0,4%. Zmniejszyły się natomiast przeładunki kontenerów – o 5,6% oraz pozostałych ładunków drobnicowych (o 0,2%).

W okresie styczeń-wrzesień br. wzrost przeładunków w skali roku obserwowano w porcie Gdańsk (o 17,1% do 24,3 mln ton), Szczecin (o 2,7% do 6,3 mln ton) oraz Gdynia (o 0,5% do 11,9 mln ton). Spadek przeładunków notowano natomiast w porcie Police (o 8,5% do 1,3 mln ton) oraz Świnoujście (o 7,1% do 8,7 mln ton).

Środkami komunikacji publicznej od początku roku przewieziono 480,4 mln pasażerów, tj. o 8,3% mniej niż przed rokiem, w tym w transporcie samochodowym odnotowano spadek o 15,2% do 266,9 mln osób. Zwiększyły się natomiast przewozy pasażerów w transporcie lotniczym (o 17,1% do 7,7 mln pasażerów) oraz w transporcie kolejowym (o 1,5% do 204,9 mln).

Ogólny klimat koniunktury w październiku br. w sekcji transport i gospodarka magazynowa jest oceniany pozytywnie, podobnie jak przed miesiącem. Korzystne są oceny bieżące dotyczące popytu oraz sprzedaży, a przewidywania w tym zakresie są pozytywne, ale ostrożniejsze niż we wrześniu. Optymistyczne są wskazania w zakresie bieżącej sytuacji finansowej (po niekorzystnych ocenach we wrześniu br.), przy nieznacznie pesymistycznych prognozach w tym obszarze. Przedsiębiorcy wskazują na możliwość niewielkiego zwiększenia zatrudnienia. W najbliższych trzech miesiącach przewidywany jest niewielki spadek cen usług.

Łączność

W okresie styczeń–wrzesień ub. roku sprzedaż usług w łączności wzrosła w większym stopniu niż przed rokiem, pomimo osłabienia dynamiki w III kwartale br.

Sprzedaż usług w jednostkach łączności ogółem¹³ (obejmująca wpływy za usługi pocztowe i kurierskie oraz za usługi telekomunikacyjne) w okresie trzech kwartałów br. była o 4,9% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku (przed rokiem wzrost o 1,3%). W nieco większym stopniu wzrosła sprzedaż usług pocztowych i kurierskich niż telekomunikacyjnych.

W końcu września br. liczba abonentów i użytkowników (usługi z przedpłatą) **telefonii ruchomej (komórkowej)** wyniosła 59,0 mln (w tym ok. 52% to użytkownicy) i była o 3,0% większa niż przed rokiem oraz o 2,4% wyższa niż w końcu ub. roku. Na 100 mieszkańców przypadało 153,3 abonentów i użytkowników (wobec 148,8 przed rokiem oraz 149,7 w końcu ub. roku). W okresie trzech kwartałów br. przybyło ok. 1,4 mln abonentów i użytkowników (wobec 739 tys. w analogicznym okresie ub. roku).

Notowano dalszy spadek liczby **telefonicznych łączy głównych**¹⁴, zapoczątkowany w 2005 r. W końcu września br. wyniosła ona ok. 5,0 mln i była o ok. 7% mniejsza niż w końcu ub. roku. Liczba łączy w dostęпах ISDN¹⁵ w końcu września br. wyniosła ok. 730 tys. (w tym ok. 92% zainstalowano w miastach) i była o ok. 8% mniejsza niż w końcu ub. roku. Wskaźnik gęstości abonenckiej, mierzony liczbą łączy głównych na 100 mieszkańców, w końcu września br. wyniósł 13,1 (wobec 14,0 w końcu ub. roku).

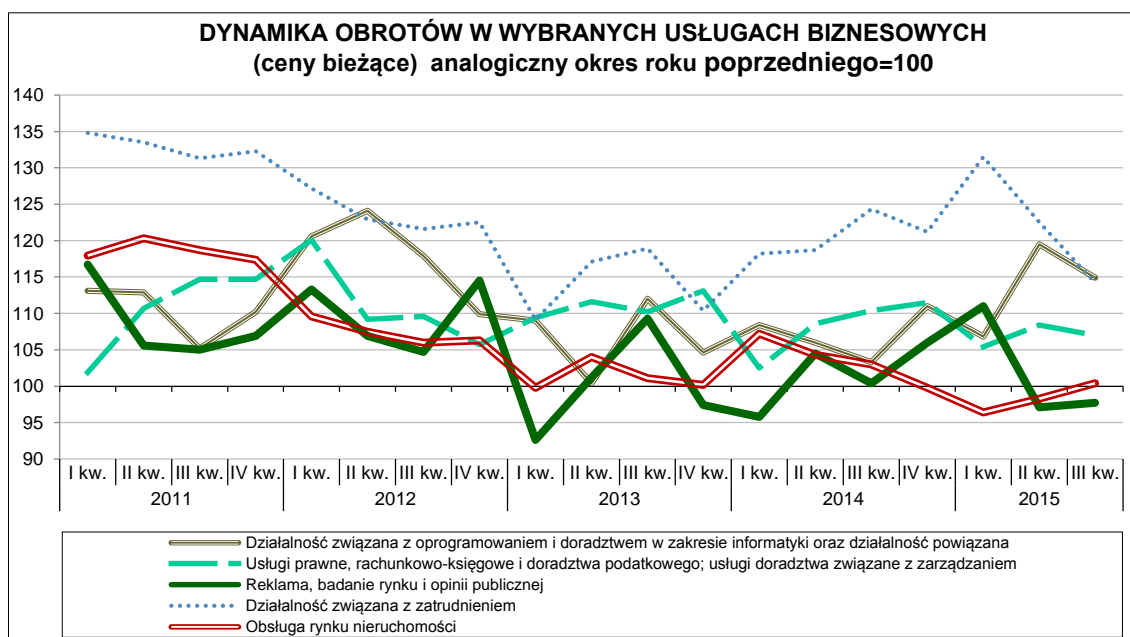
¹³ W cenach stałych, w jednostkach łączności o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹⁴ Standardowe łącza główne (abonenci telefonii przewodowej) powiększone o liczbę łączy w dostęпах ISDN.

¹⁵ ISDN – telefoniczna sieć cyfrowa z integracją usług, umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transferu głosu, obrazu, faksów, danych.

Usługi biznesowe

W okresie styczeń–wrzesień br. w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku notowano wzrost obrotów¹⁶ w większości badanych grupowań z obszaru **usług biznesowych**¹⁷.

Wysoki wzrost (o 31,8%, po spadku przed rokiem) obserwowano w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Znaczący i szybszy niż przed rokiem wzrost obrotów obserwowano w działalności usługowej w zakresie informacji (23,7%), działalności związanej z zatrudnieniem (22,1%), działalności związanej z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalności powiązanej (13,8%), jak również w zakresie administracyjnej obsługi biura i pozostałej działalności wspomagającej prowadzenie działalności gospodarczej (11,9%). Zwiększyły się także obroty m.in. w zakresie usług prawnych, rachunkowo-księgowych i doradztwa podatkowego; usług doradztwa związanych z zarządzaniem (o 7,0%), sprzątnięcia obiektów (o 5,2%), usług

¹⁶ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

¹⁷ Usługi biznesowe to usługi związane z obsługą działalności gospodarczej. Badaniem objęto wybrane grupowania Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007: z sekcji Informacja i komunikacja działały: działalność wydawnicza, działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana, działalność usługowa w zakresie informacji; sekcję Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; z sekcji Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna: dział działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe, grupę doradztwo związane z zarządzaniem oraz działały: działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne; reklama, badanie rynku i opinii publicznej; pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; z sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca działały: działalność związana z zatrudnieniem; działalność detektywistyczna i ochroniarska, grupę sprzątnięcia obiektów oraz dział działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej.

związanych reklamą, badaniem rynku i opinii publicznej (o 1,4%) oraz w działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (o 0,5%).

Spadek obrotów (po wzroście przed rokiem) notowano w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych (o 2,8%) oraz w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (o 1,7%). Nieco wolniejszy niż przed rokiem był spadek w działalności wydawniczej i wyniósł 1,9%.

Bilans płatniczy

Według wstępnych danych, **saldo rachunku bieżącego bilansu płatniczego**¹⁸ w sierpniu br. wyniosło minus 3,6 mld zł (wobec minus 4,8 mld zł przed rokiem). **Saldo obrotów towarowych** ukształtowało się na poziomie minus 0,4 mld zł (wobec minus 1,3 mld zł rok wcześniej), przy czym eksport zwiększył się o 8,6% do 53,5 mld zł, a import – o 6,7% do 53,9 mld zł. **Saldo usług** wyniosło 1,5 mld zł i było niższe niż w sierpniu ub. roku o 621 mld zł. Wynikało ono z dodatnich sald: usług transportowych (1,3 mld zł), pozostałych usług (0,9 mld zł) oraz ujemnego salda podróży zagranicznych (minus 0,7 mld zł). Przychody z tytułu eksportu usług ukształtowały się na poziomie 13,1 mld zł (wzrost o 0,2%), a rozchody z tytułu importu usług wyniosły 11,6 mld zł (tj. o 5,9% więcej). **Saldo dochodów pierwotnych** w sierpniu br. wyniosło minus 4,3 mld zł i poprawiło się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 1,0 mld zł. Na wysokość salda dochodów pierwotnych w znacznym stopniu wpłynęły: dodatnie saldo pozostałych dochodów pierwotnych (0,7 mld zł), które wynikało z napływu środków UE w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (0,9 mld zł) oraz ujemne saldo dochodów z inwestycji (minus 5,7 mld zł), w ramach którego dochody uzyskane przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych z tytułu ich zaangażowania kapitałowego w polskich podmiotach ukształtowały się na poziomie 4,5 mld zł. **Saldo dochodów wtórnych** w sierpniu br. wyniosło minus 0,4 mld zł (wobec minus 0,3 mld zł przed rokiem), przy czym wartość przychodów zwiększyła się w porównaniu z sierpniem ub. roku o 0,1 mld zł do 1,5 mld zł, a wartość rozchodów zwiększyła się o 0,2 mld zł do 1,9 mld zł.

Rachunek kapitałowy zamknął się dodatnim saldem w wysokości 4,0 mld zł (wobec 0,2 mld zł rok wcześniej), a kwoty przychodów i rozchodów ukształtowały się odpowiednio na poziomie 4,1 mld zł oraz 0,1 mld zł (wobec 0,3 mld zł przychodów oraz 0,2 mld zł rozchodów przed rokiem).

Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego w sierpniu br. wyniosło 3,2 mld zł (wobec minus 3,6 mld zł rok wcześniej). **Saldo inwestycji zagranicznych w Polsce** ukształtowało się na poziomie minus 7,0 mld zł, przy czym saldo pasywów inwestycji bezpośrednich wyniosło minus 0,9 mld zł. Saldo **polskich inwestycji za granicą** wyniosło minus 3,8 mld zł, w tym ujemne saldo aktywów inwestycji bezpośrednich ukształtowało się również na poziomie 3,8 mld zł. Na wielkość salda rachunku finansowego wpływały także **inwestycje portfelowe**, gdzie odnotowano zwiększenie wartości aktywów rezydentów o 1,5 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w kwocie 2,5 mld zł. W **pozostałych inwestycjach** obserwowano zwiększenie aktywów rezydentów w kwocie 0,9 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w wysokości 3,5 mld zł. Saldo pochodnych instrumentów finansowych ukształtowało się na poziomie minus 0,8 mld zł.

¹⁸ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego (NBP).

Wartość **oficjalnych aktywów rezerwowych** w sierpniu br. zmniejszyła się o 1,5 mld zł do 373,1 mld zł.

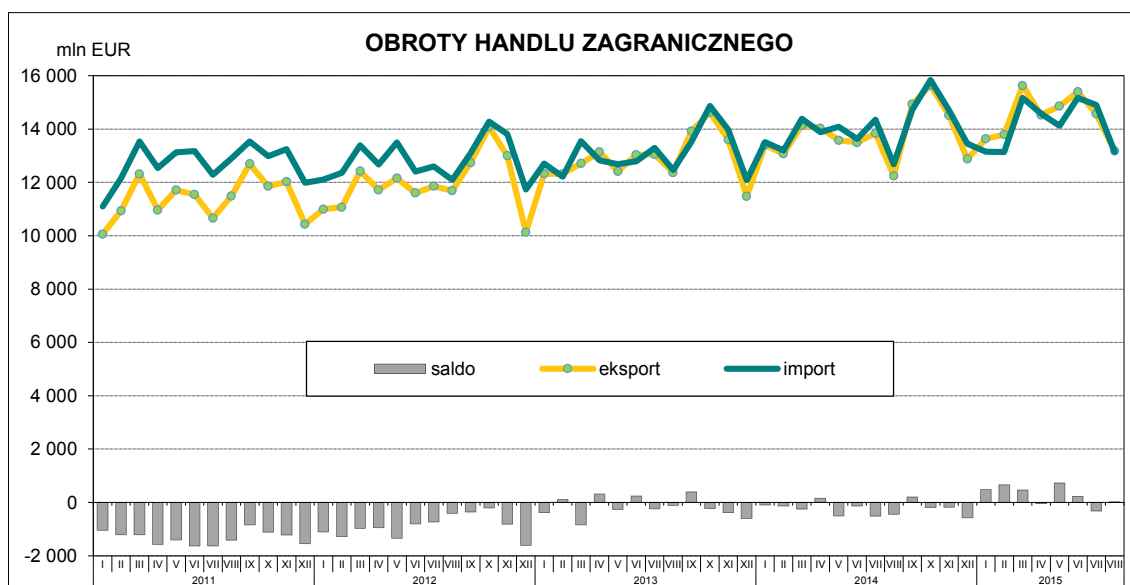
Bilans płatniczy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VIII 2014	VIII 2015	X 2014 - VIII 2015 ^a
	w mln zł		
RACHUNEK BIEŻĄCY	-4764	-3623	-6553
Saldo obrotów towarowych	-1260	-380	933
Eksport.....	49283	53528	697812
Import.....	50543	53908	696879
Saldo usług	2116	1495	36237
Przychody.....	13042	13066	155980
Rozchody.....	10926	11571	119743
Saldo dochodów pierwotnych	-5324	-4319	-42917
Przychody.....	2745	3196	52350
Rozchody.....	8069	7515	95267
Saldo dochodów wtórnych	-296	-419	-806
Przychody.....	1418	1521	25602
Rozchody.....	1714	1940	26408
RACHUNEK KAPITAŁOWY	163	3963	39321
Przychody.....	314	4060	41072
Rozchody.....	151	97	1751
RACHUNEK FINANSOWY	-3627	3191	20560
Inwestycje bezpośrednie - aktywa	-2346	-3839	6819
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	62	-686	3334
Instrumenty dłużne.....	-2408	-3153	3485
Inwestycje bezpośrednie - pasywa	6093	-908	21797
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	5171	4405	17965
Instrumenty dłużne.....	922	-5313	3832
Inwestycje portfelowe - aktywa	-1794	1466	21813
Udziałowe papiery wartościowe.....	-1302	297	16390
Dłużne papiery wartościowe.....	-492	1169	5423
Inwestycje portfelowe - pasywa	-1241	-2546	315
Udziałowe papiery wartościowe.....	2364	-831	2084
Dłużne papiery wartościowe.....	-3605	-1715	-1769
Pozostałe inwestycje - aktywa	8594	906	-364
NBP.....	0	-1	2
Sektor rządowy.....	25	8	14
Monetarne Instytucje Finansowe.....	9473	1579	-9273
Pozostałe sektory.....	-904	-680	8893
Pozostałe inwestycje - pasywa	-47	-3505	12327
NBP.....	766	-3435	-2549
Sektor rządowy.....	14	-86	3328
Monetarne Instytucje Finansowe.....	1228	3203	17331
Pozostałe sektory.....	-2055	-3187	-5783
Pochodne instrumenty finansowe	68	-846	-1172
Oficjalne aktywa rezerwowe	-3344	-1455	27903
SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	974	2851	-12208

^a Dane skumulowane są prezentowane krocząco w ujęciu 12 miesięcy.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–sierpień br. obroty towarowe z zagranicą zwiększyły się w skali roku, przy czym eksport rósł szybciej niż import. Wzrost obrotów notowano z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE) oraz rozwijającymi się. Nadal obserwowano istotny spadek wymiany z krajami Europy Środkowo-Wschodniej, głównie w wyniku znacznego osłabienia obrotów z Rosją i Ukrainą. Obroty ogółem zamknęły się dodatnim saldem wobec ujemnego przed rokiem. W okresie styczeń–lipiec br. wskaźnik terms of trade był mniej korzystny niż w analogicznym okresie ub. roku.

W porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku eksport liczony w złotych wzrósł o 6,9% i wyniósł 480,8 mld zł, a import zwiększył się o 3,0% do 471,6 mld zł. W obrotach uzyskano dodatnie saldo w wysokości 9,2 mld zł (przed rokiem minus 8,0 mld zł). Wymiana liczona w euro zwiększyła się po stronie eksportu o 7,2% do 115,6 mld EUR, a po stronie importu o 3,3% do 113,4 mld EUR. Dodatkowo saldo osiągnęło wartość 2,2 mld EUR (przed rokiem minus 1,9 mld EUR). Eksport w dolarach USA wyniósł 129,6 mld USD i był niższy o 12,2%, a import 127,1 mld USD, tj. o 15,4% mniejszy niż przed rokiem. Dodatkowo saldo ukształtowało się na poziomie 2,5 mld USD (po ośmiu miesiącach ub. roku minus 2,6 mld USD).

Eksport w cenach stałych w okresie styczeń–lipiec br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, był wyższy o 7,0%, a import wzrósł o 3,3%. Wolumen eksportu zwiększył się w obrotach z krajami UE (o 10,2%) i z krajami rozwijającymi się (o 11,9%), natomiast zmniejszył się w wymianie z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (o 21,6%). Wolumen importu był wyższy w obrotach z krajami UE – o 4,0% oraz z krajami rozwijającymi się – o 7,3%, a z krajami Europy Środkowo-Wschodniej obniżył się o 0,6%.

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) obniżyły się w stosunku do okresu styczeń–lipiec ub. roku o 0,2%, a towarów importowanych – o 0,3%.

Wskaźnik terms of trade w obrotach ogółem kształtował się na poziomie 100,1 wobec 104,1 w okresie styczeń–lipiec ub. roku. W wymianie z krajami UE wskaźnik terms of trade wynosił 99,2 (wobec 101,3 rok wcześniej), w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – 125,7 (wobec 104,2), a z krajami rozwijającymi się – 95,0 (przed rokiem odpowiednio 110,7).

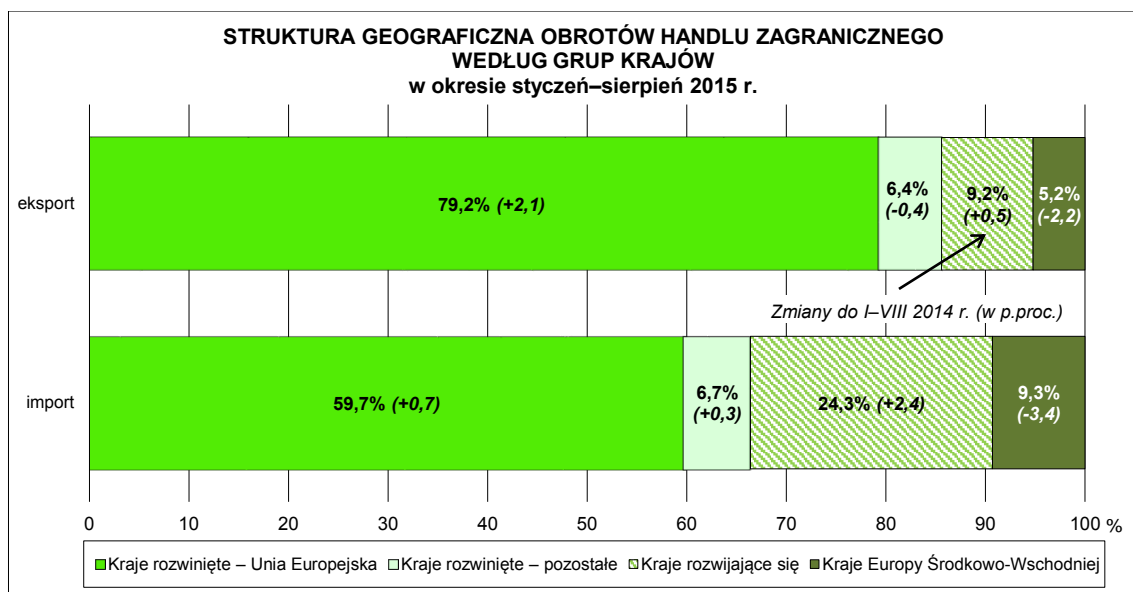
Obroty towarowe handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2015						I-VIII 2014	I-VIII 2015
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-VIII 2014=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	480846,1	115602,3	129649,2	106,9	107,2	87,8	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	411564,3	98933,0	111046,9	109,0	109,3	89,6	83,9	85,6
w tym Unia Europejska	380774,5	91527,9	102783,4	109,8	110,1	90,3	77,1	79,2
w tym strefa euro	272012,1	65379,5	73428,0	109,9	110,2	90,3	55,0	56,6
Kraje rozwijające się	44143,4	10619,8	11850,5	113,6	114,0	92,9	8,7	9,2
Kraje Europy Śr.-Wsch.	25138,4	6049,5	6751,8	75,2	75,5	61,6	7,4	5,2
IMPORT^a	471605,9	113387,5	127136,3	103,0	103,3	84,6	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	313144,0	75298,3	84473,7	104,5	104,8	85,9	65,4	66,4
w tym Unia Europejska	281466,2	67675,4	75960,9	104,3	104,6	85,7	59,0	59,7
w tym strefa euro	224636,7	54006,5	60625,8	104,3	104,6	85,7	47,1	47,6
Kraje rozwijające się	114596,8	27523,4	30831,3	114,5	114,7	93,8	21,9	24,3
Kraje Europy Śr.-Wsch.	43865,1	10565,8	11831,3	75,5	75,9	62,1	12,7	9,3
SALDO	9240,2	2214,8	2512,9	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	98420,3	23634,7	26573,2	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	99308,3	23852,5	26822,5	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	47375,4	11373,0	12802,2	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-70453,4	-16903,6	-18980,8	x	x	x	x	x
Kraje Europy Śr.-Wsch.	-18726,7	-4516,3	-5079,5	x	x	x	x	x

^a Dane dot. importu w podziale na grupy krajów prezentowane są **wg kraju pochodzenia**. Dane dot. importu **wg kraju wysyłki** dostępne są w Informacji bieżącej o wynikach wstępnych *Obroty handlu zagranicznego ogółem i wg krajów I-VIII 2015 r.* na stronie internetowej GUS:

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/37/1/obroty_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_styczen-sierpień_2015.pdf

W strukturze geograficznej obrotów ogółem w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku wzrósł udział krajów rozwiniętych (w tym krajów UE) oraz krajów rozwijających się, przy spadku udziału krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Eksport do krajów **Unii Europejskiej** zwiększył się o 9,8% do 380,8 mld zł, a import wzrósł o 4,3% do 281,5 mld zł. Dodatkowo saldo wymiany było większe niż przed rokiem i ukształtowało się na poziomie 99,3 mld zł (w analogicznym okresie ub. roku 76,9 mld zł). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 91,5 mld EUR, tj. o 10,1% więcej niż przed rokiem, a w imporcie 67,7 mld EUR, tj. o 4,6% więcej. Dodatkowo saldo osiągnęło poziom 23,9 mld EUR (wobec 18,4 mld EUR rok wcześniej). Eksport w dolarach USA obniżył się o 9,7%, a import – o 14,3%; dodatkowo saldo wyniosło 26,8 mld USD (wobec 25,2 mld USD przed rokiem). Zwiększył się udział krajów Unii Europejskiej w obrotach ogółem – w eksporcie z 77,1% przed rokiem do 79,2%, a w imporcie z 59,0% do 59,7%.

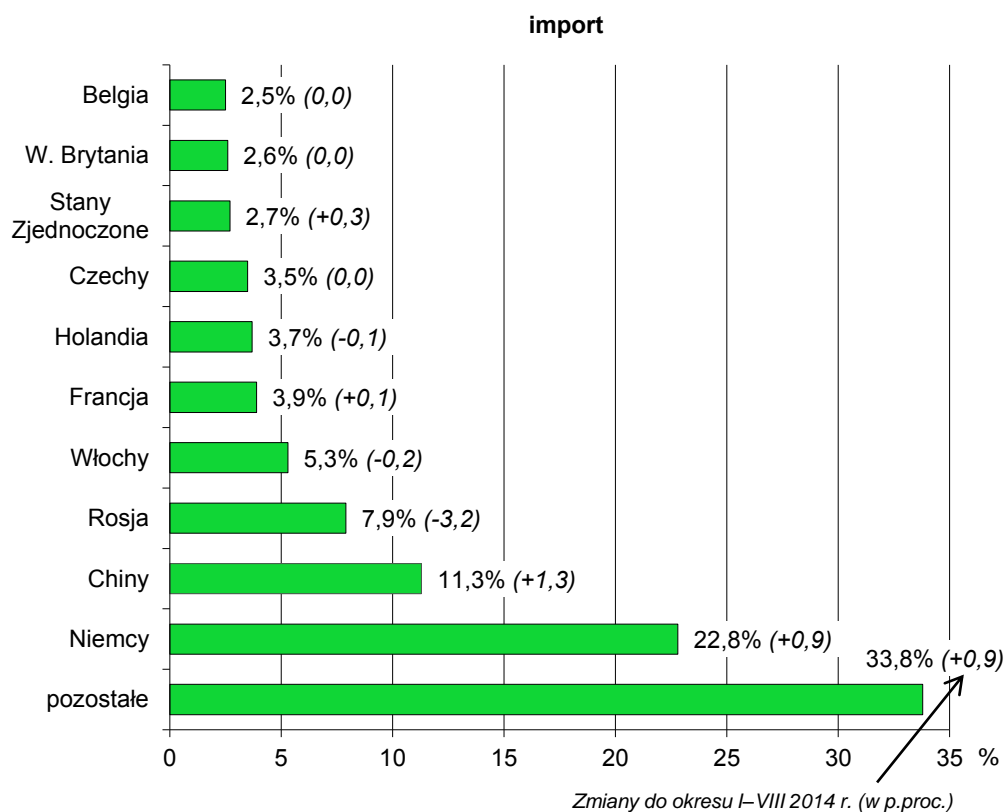
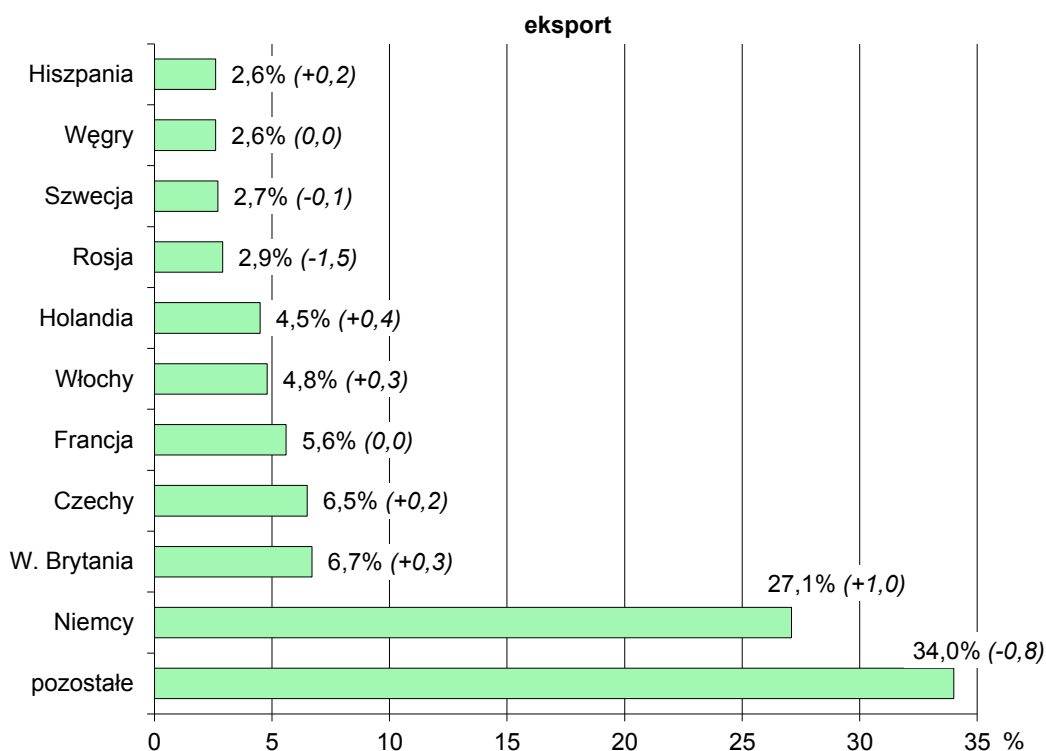
Wartość obrotów z **Niemcami** wzrosła w eksporcie o 10,6% do 130,1 mld zł, a w imporcie o 7,2% do 107,3 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 22,8 mld zł (przed rokiem 17,5 mld zł). Eksport wyrażony w euro wzrósł o 11,0%, a import – o 7,6%. Dodatkowo saldo wyniosło 5,5 mld EUR (wobec 4,2 mld EUR przed rokiem). Udział Niemiec w obrotach ogółem zwiększył się w eksporcie z 26,1% przed rokiem do 27,1%, a w imporcie z 21,9% do 22,8%.

W wymianie z Niemcami wg grup towarowych SITC odnotowano wzrost eksportu m.in. urządzeń elektrycznych i nieelektrycznych typu domowego oraz spalinowych silników tłokowych i ich części, zmniejszył się natomiast eksport wyrobów z metali nieszlachetnych. W imporcie wzrosła wartość dostaw m.in. przetworzonych olejów ropy naftowej oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, mniej natomiast sprowadzono papieru i tektury, wyrobów z metali nieszlachetnych oraz pojazdów samochodowych do przewozu osób.

Wśród naszych partnerów handlowych, kolejne pozycje po Niemczech zajmowały w eksporcie – W. Brytania (6,7%), Czechy (6,5%), Francja (5,6%), Włochy (4,8%), Holandia (4,5%), Rosja (2,9%), Szwecja (2,7%), Węgry i Hiszpania (po 2,6%), a w imporcie – Chiny (11,3%), Rosja (7,9%), Włochy (5,3%), Francja (3,9%), Holandia (3,7%), Czechy (3,5%), Stany Zjednoczone (2,7%), W. Brytania (2,6%) oraz Belgia (2,5%).

Obroty towarowe z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej** były znacznie niższe niż przed rokiem. Eksport zmniejszył się o 24,8% do 25,1 mld zł, a import o 24,5% do 43,9 mld zł. Wymiana zamknęła się ujemnym saldem w wysokości 18,7 mld zł (wobec minus 24,6 mld zł w analogicznym okresie ub. roku). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 6,0 mld EUR i były niższe o 24,5%, a w imporcie wyniosły 10,6 mld EUR, tj. o 24,1% mniej niż przed rokiem. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 4,5 mld EUR (wobec minus 5,9 mld EUR w okresie styczeń–sierpień ub. roku). Eksport w dolarach USA był niższy niż rok wcześniej o 38,4%, a import – o 37,9%. Ujemne saldo wyniosło 5,1 mld USD (wobec minus 8,1 mld USD przed rokiem). Udział eksportu do krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie ogółem obniżył się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 2,2 p.proc. i wyniósł 5,2%, a w imporcie – o 3,4 p. proc. do 9,3%.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO
WEDŁUG KRAJÓW
w okresie styczeń–sierpień 2015 r.**

Po ośmiu miesiącach br. **Rosja** zajmowała siódme miejsce na liście naszych partnerów handlowych w eksporcie oraz trzecie – w imporcie (przed rokiem odpowiednio szóste i drugie miejsce). W porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku eksport do Rosji obniżył się o 29,3% do 13,9 mld zł, natomiast import był niższy o 26,4% i wyniósł 37,4 mld zł. Ujemne saldo obrotów poprawiło się z 31,1 mld zł przed rokiem do minus 23,5 mld zł. Obroty z Rosją wyrażone w euro spadły o 29,1% w eksporcie oraz o 26,0% w imporcie, a ujemne saldo wyniosło 5,7 mld EUR (w analogicznym okresie ub. roku minus 7,5 mld EUR). Wartość wymiany liczonej w dolarach USA w eksporcie była niższa o 42,1%, a w imporcie o 39,5%. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 6,4 mld USD (przed rokiem minus 10,2 mld USD). Udział Rosji w eksporcie ogółem obniżył się z 4,4% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 2,9%, a w imporcie – z 11,1% do 7,9%.

W obrotach z Rosją wg grup SITC w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku obniżył się eksport m.in. sprzętu telekomunikacyjnego, urządzeń elektrycznych i nonelektrycznych typu domowego oraz maszyn i urządzeń specjalistycznych. Zwiększył się natomiast eksport m.in. statków, łodzi i konstrukcji pływających oraz preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych. W imporcie utrzymał się duży spadek wartości dostaw ropy naftowej, więcej natomiast sprowadzono m.in. aluminium.

Ukraina przesunęła się na liście odbiorców naszych towarów z czternastego miejsca po ośmiu miesiącach ub. roku na osiemnaste, a w imporcie – z dwudziestego pierwszego na dwudzieste drugie. Eksport na Ukrainę zmniejszył się o 10,0% do 7,5 mld zł, a import – o 18,1% do 4,1 mld zł. Dodatkowo saldo obrotów wyniosło 3,5 mld zł (wobec 3,4 mld zł przed rokiem). Obroty z Ukrainą prezentowane w euro były niższe niż rok wcześniej w eksporcie o 9,6%, a w imporcie – o 17,7%; dodatkowo saldo, podobnie jak przed rokiem, wyniosło 0,8 mld EUR. Wartość wymiany liczonej w dolarach USA obniżyła się w eksporcie o 26,4%, a w imporcie – o 33,0%. Saldo ukształtowało się na poziomie 0,9 mld USD (przed rokiem 1,1 mld USD). Udział Ukrainy zmniejszył się w eksporcie ogółem z 1,9% w okresie styczeń–sierpień ub. roku do 1,6%, a w imporcie ogółem – z 1,2% do 0,9%.

W obrotach z Ukrainą wg grup SITC w eksporcie znacznie obniżyły się głównie dostawy papieru i tektury ciętych wg rozmiaru lub kształtu i artykułów z nich, natomiast wzrosły dostawy koksu i półkoksu oraz przetworzonych olejów ropy naftowej. W imporcie zmniejszyła się wartość m.in. wyrobów walcowanych płaskich z żeliwa lub stali niestopowej nieplaterowanych, niepokrytych ani niepowleczonej oraz rud i koncentratów żelaza, więcej natomiast sprowadzono urządzeń do rozdzielania energii elektrycznej oraz surówki, surówki zwierciadlistej i żelaza gąbczastego.

W obrotach ogółem wg klasyfikacji towarowej SITC najszybszy wzrost obrotów nastąpił w sekcji napoje i tytoń. Ponadto więcej eksportowano i importowano m.in. różnych wyrobów przemysłowych oraz maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego, czego konsekwencją był istotny wzrost udziału obu wymienionych sekcji w wymianie towarowej ogółem. Największy spadek eksportu i importu odnotowano w przypadku paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, co wpłynęło na znaczne obniżenie udziału tej sekcji towarowej w obrotach ogółem, zwłaszcza w imporcie (o 3,1 p.proc. do 7,8%).

Dynamika i struktura obrotów ogółem wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2015		I-VIII 2014	
	w mln zł	I-VIII 2014=100	struktura w %	
EKSPORT	480846,1	106,9	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	51108,5	104,8	10,6	10,8
Napoje i tytoń.....	8347,5	123,9	1,7	1,5
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	11415,6	100,6	2,4	2,5
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	16763,8	89,3	3,5	4,2
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1294,9	94,4	0,3	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne.....	43103,4	103,4	9,0	9,3
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	93487,3	103,8	19,4	20,0
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	183960,0	108,1	38,3	37,8
Różne wyroby przemysłowe.....	70595,6	117,1	14,7	13,4
IMPORT	471605,9	103,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	33928,1	102,0	7,2	7,3
Napoje i tytoń.....	3440,7	124,6	0,7	0,6
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	15341,6	105,8	3,3	3,2
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	36768,6	73,8	7,8	10,9
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1619,9	88,5	0,3	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne.....	67537,9	98,9	14,3	14,9
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	83398,3	102,4	17,7	17,8
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy.....	167753,2	110,8	35,6	33,1
Różne wyroby przemysłowe.....	53891,8	118,0	11,4	10,0

Eksport **produktów rolno-spożywczych** w okresie styczeń–sierpień br. był wyższy w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 7,1% i wyniósł 63,1 mld zł (15,2 mld EUR, 17,0 mld USD), a import zwiększył się o 2,8% do 42,3 mld zł (10,2 mld EUR, 11,4 mld USD). Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 20,8 mld zł (5,0 mld EUR, 5,6 mld USD) wobec 17,8 mld zł (4,3 mld EUR, 5,8 mld USD) przed rokiem. Udział towarów rolno-spożywczych w obrotach nie zmienił się w porównaniu z okresem styczeń–sierpień ub. roku i wyniósł 13,1% w eksporcie oraz 9,0% w imporcie. Wzrost eksportu odnotowano w obrotach z krajami rozwiniętymi – o 10,6% (w tym z krajami UE o 10,0%) i z krajami rozwijającymi się – o 19,8% (głównie pszenicy). Niższy o 44,3% był natomiast eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej (głównie jabłek, mięsa oraz sera i twarogu).

Import produktów rolno-spożywczych z krajów rozwiniętych był wyższy w stosunku do analogicznego okresu ub. roku o 1,5% (w tym z krajów UE o 0,8%), natomiast z krajów rozwijających się wzrósł o 9,8%. W przypadku krajów Europy Środkowo-Wschodniej odnotowano spadek importu o 5,2%.

Obroty towarowe produktami rolno-spożywczymi (wg CN) przedstawiały się następująco:

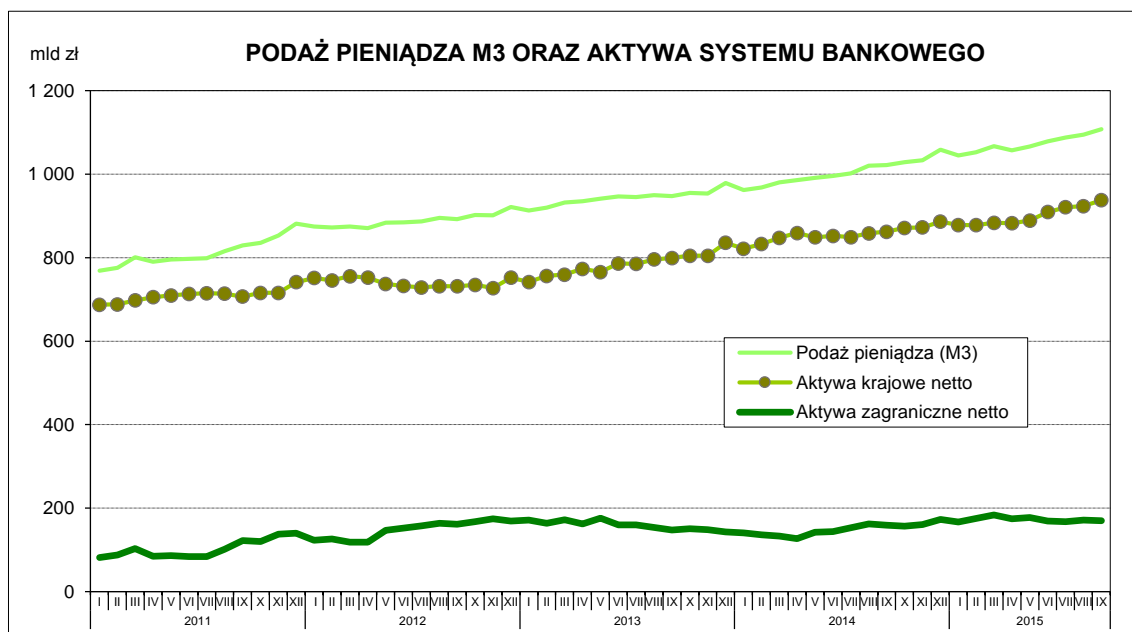
Wyszczególnienie	I-VIII 2015						I-VIII 2014	I-VIII 2015
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-VIII 2014=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	63120,9	15176,9	17011,9	107,1	107,4	87,9	100,0	100,0
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego.....	19216,0	4621,1	5182,5	100,9	101,2	82,9	32,3	30,4
Produkty pochodzenia roślinnego..	12732,2	3057,2	3424,2	108,8	109,0	89,1	19,9	20,2
Oleje i tłuszcze.....	1580,7	380,4	426,5	99,2	99,6	81,6	2,7	2,5
Przetwory spożywcze.....	29592,0	7118,2	7978,7	111,2	111,6	91,4	45,1	46,9
IMPORT	42332,6	10172,1	11412,1	102,8	103,1	84,4	100,0	100,0
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego.....	11802,7	2836,6	3183,9	96,1	96,3	78,9	29,9	27,9
Produkty pochodzenia roślinnego..	11008,4	2642,1	2967,8	104,1	104,3	85,5	25,7	26,0
Oleje i tłuszcze.....	1896,9	456,4	512,1	91,6	91,9	75,3	5,0	4,5
Przetwory spożywcze.....	17624,6	4237,0	4748,3	108,5	108,8	89,1	39,4	41,6
SALDO	20788,3	5004,8	5599,8	x	x	x	x	x
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego.....	7413,3	1784,5	1998,6	x	x	x	x	x
Produkty pochodzenia roślinnego..	1723,8	415,1	456,4	x	x	x	x	x
Oleje i tłuszcze.....	-316,2	-76,0	-85,6	x	x	x	x	x
Przetwory spożywcze.....	11967,4	2881,2	3230,4	x	x	x	x	x

W okresie styczeń–sierpień br. eksport **zbóż** zwiększył się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 39,0% i wyniósł 4248,7 tys. ton o wartości 3,4 mld zł (0,8 mld EUR, 0,9 mld USD). Na rynki zagraniczne dostarczano głównie pszenicę, a głównymi jej odbiorcami były Niemcy, Egipt i Arabia Saudyjska. Import zbóż zmniejszył się o 36,3% i wyniósł 576,0 tys. ton o wartości 0,8 mld zł (0,2 mld EUR oraz 0,2 mld USD). Najwięcej sprowadzono pszenicy i kukurydzy, a dostawy zbóż pochodziły głównie ze Słowacji i Czech.

W **strukturze rozdysponowania importu według głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, wzrósł udział towarów konsumpcyjnych (z 21,1% do 22,5%) oraz dóbr inwestycyjnych (z 15,2% do 16,7%), natomiast obniżył się udział towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie (z 63,7% do 60,8%). Import dóbr inwestycyjnych był wyższy niż przed rokiem o 13,1%, a towarów konsumpcyjnych – o 9,9%. W przypadku towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie odnotowano spadek o 1,7%.

Pieniądz

Na koniec września br. **podaż pieniądza M3¹⁹** wyniosła 1107,7 mld zł, tj. była wyższa niż w końcu grudnia ub. roku – o 4,6% i przed miesiącem – o 1,1%.

Komponenty podaży pieniądza M3 oraz aktywa systemu bankowego^a kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015			
	IX	XII	VIII	IX		
	mln zł				VIII 2015= =100	XII 2014= =100
Podaż pieniądza (M3)	1021824,2	1059167,2	1095411,7	1107691,7	101,1	104,6
pieniądz gotówkowy w obiegu	124388,8	130029,9	143192,4	143198,2	100,0	110,1
depozyty i inne zobowiązania	878965,5	914523,0	940016,3	951124,3	101,2	104,0
pozostałe składniki M3	18469,9	14614,3	12203,0	13369,1	109,6	91,5
Aktywa zagraniczne netto	159513,4	172946,6	169808,3	169976,8	100,1	98,3
Aktywa krajowe netto	862310,8	886220,6	925603,5	937715,0	101,3	105,8
należności	994451,8	1005640,5	1061159,1	1069657,2	100,8	106,4
zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego	155477,8	169024,5	163496,7	162327,5	99,3	96,0
saldo pozostałych pozycji netto	-287618,8	-288444,4	-299052,3	-294269,8	x	x

^a Stan w końcu okresu.

Zasoby pieniądza gotówkowego w obiegu (poza kasami banków) w końcu września br. wyniosły 143,2 mld zł i wzrosły o 10,1% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do sierpnia br. nie zmieniły się.

Depozyty i inne zobowiązania, stanowiące główną pozycję w strukturze podaży pieniądza (M3), w końcu września br. wyniosły 951,1 mld zł. Największy udział w tej pozycji (65,1%) miały depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych – w kwocie 619,6 mld zł.

¹⁹ Opracowano na podstawie danych NBP – statystyka monetarna i finansowa.

Pozostałe składniki M3 na koniec września br. wyniosły 13,4 mld zł. Wartość tej pozycji zmniejszyła się w stosunku do końca ub. roku o 8,5%, a w porównaniu ze stanem na koniec sierpnia br. wzrosła o 9,6%.

Kolejnym czynnikiem kształtującym stan zasobów pieniądza były **aktywa zagraniczne netto**, które w końcu września br. wyniosły 170,0 mld zł. Ich wartość spadła w porównaniu z końcem ub. roku o 1,7%, a w stosunku do poprzedniego miesiąca zwiększyła się o 0,1%.

Aktywa krajowe netto na koniec września br. ukształtowały się na poziomie 937,7 mld zł i były wyższe o 5,8% niż w końcu ub. roku oraz o 1,3% większe niż przed miesiącem.

Należności, stanowiące największą pozycję w strukturze aktywów krajowych netto, w końcu września br. wyniosły 1069,7 mld zł. Największy udział w tej pozycji (58,5%) miały należności gospodarstw domowych w kwocie 626,2 mld zł.

Główne komponenty podaży pieniądza i aktywów krajowych netto (wg stanu w końcu okresu) kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	IX 2015		
	mln zł	VIII 2015=100	XII 2014=100
Depozyty i inne zobowiązania	951124,3	101,2	104,0
Gospodarstwa domowe	619632,5	100,3	104,7
Niemonetarne instytucje finansowe	47664,2	98,8	91,8
Przedsiębiorstwa	233000,8	103,8	103,2
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	19919,1	101,3	110,0
Instytucje samorządowe	28414,3	102,5	118,3
Fundusze ubezpieczeń społecznych	2493,5	114,9	82,1
Należności	1069657,2	100,8	106,4
Gospodarstwa domowe	626164,0	100,1	105,5
Niemonetarne instytucje finansowe	59281,0	104,3	107,7
Przedsiębiorstwa.....	326119,0	101,9	109,3
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	5914,8	101,2	104,1
Instytucje samorządowe	52178,3	99,2	98,0
Fundusze ubezpieczeń społecznych	0,2	100,0	100,0

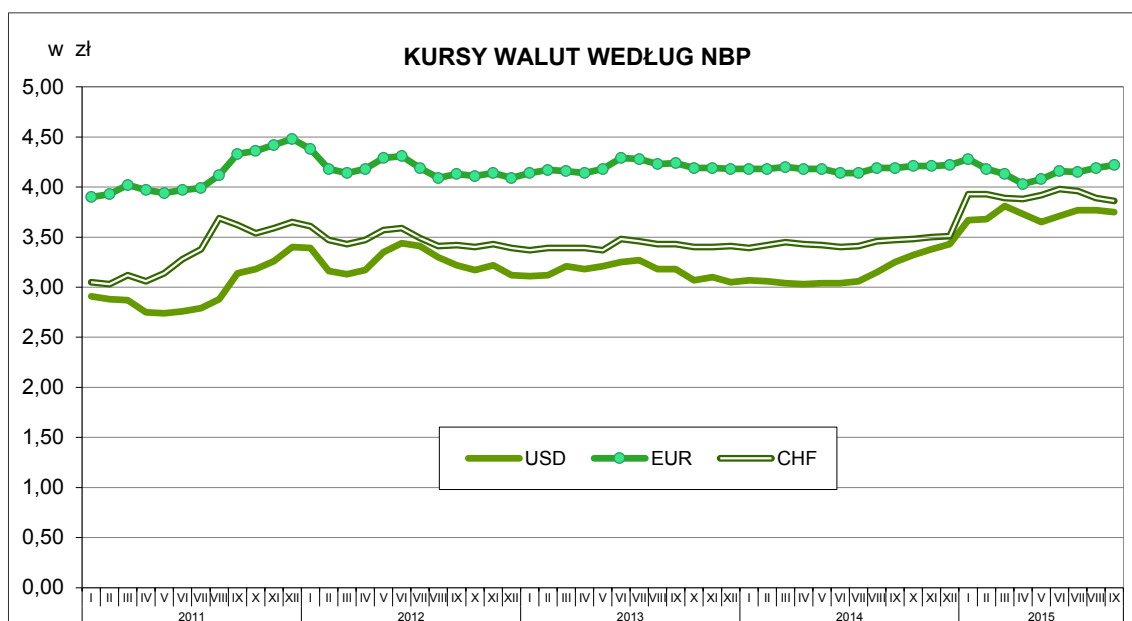
Zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego na koniec września br. wyniosło 162,3 mld zł. Zadłużenie to zmniejszyło się o 4,0% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do stanu na koniec sierpnia br. spadło o 0,7%.

Czynnikiem obniżającym stan zasobów pieniądza było ujemne **saldo pozostałych pozycji netto** w kwocie 294,3 mld zł, które pogłębiło się w relacji do stanu na koniec ub. roku o 5,8 mld zł, a w stosunku do poprzedniego miesiąca poprawiło się o 4,8 mld zł.

Podstawowe stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego od 5 marca br. nie uległy zmianie i wyniosły odpowiednio: stopa lombardowa – 2,50%, stopa redyskonta weksli – 1,75%, stopa referencyjna – 1,50%, stopa depozytowa – 0,50%.

Średnie miesięczne kursy walut w Narodowym Banku Polskim kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015				
	IX	XII	VIII	IX	zmiana % w stosunku do		
	w zł				IX 2014	XII 2014	VIII 2015
100 EUR	419,01	422,33	419,36	421,69	0,6	-0,2	0,6
100 USD	324,75	342,87	376,85	375,13	15,5	9,4	-0,5
100 CHF	346,95	351,23	389,29	386,05	11,3	9,9	-0,8

Średni miesięczny kurs **euro** w stosunku do kursu z sierpnia br. oraz do kursu z września ub. roku wzrósł po 0,6%. Kurs **dolara amerykańskiego** był niższy od kursu z sierpnia br. o 0,5%, a w porównaniu z wrześniem ub. roku wzrósł o 15,5%. Kurs **franka szwajcarskiego** był o 0,8% niższy niż w sierpniu br. oraz o 11,3% wyższy niż we wrześniu ub. roku.

Budżet państwa

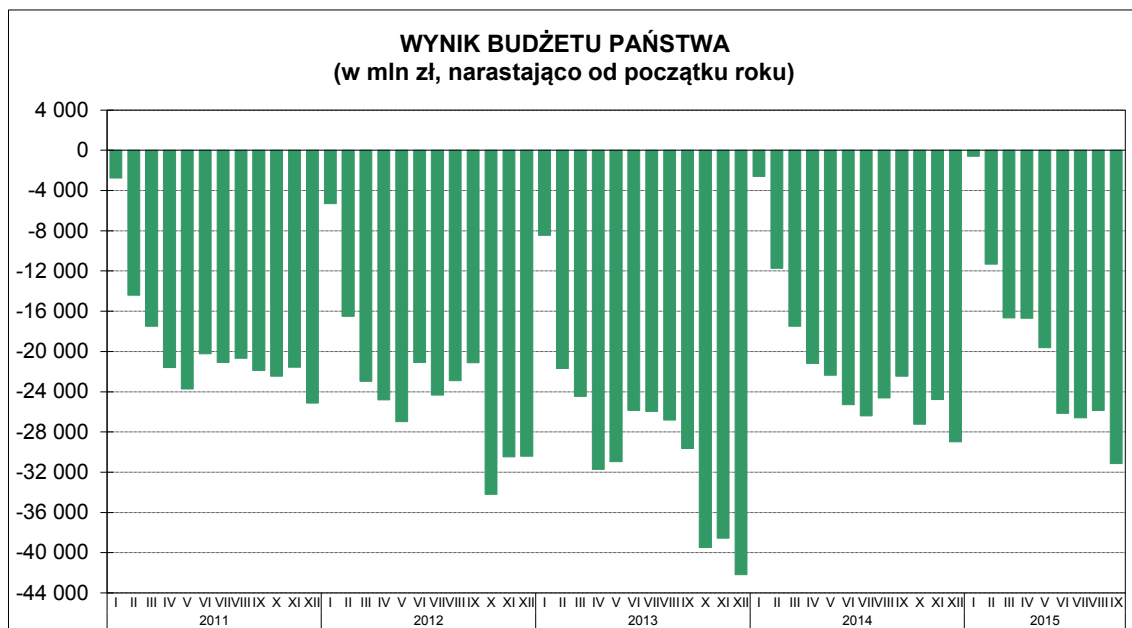
W okresie styczeń-wrzesień br. **dochody** budżetu państwa²⁰ wyniosły 210046,4 mln zł (tj. 70,7% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2015 r.), a **wydatki** 241181,8 mln zł (odpowiednio 70,3%). **Deficyt** ukształtował się na poziomie 31135,4 mln zł, co stanowiło 67,6% planu.

Dochody i wydatki budżetu państwa kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2015 r.	I-IX 2015			
		wykonanie	realizacja ustawy budżetowej	struktura	I-IX 2014=100
Dochody ogółem	297197,8	210046,4	70,7	100,0	100,4
Dochody podatkowe	269820,0	189187,8	70,1	90,1	100,4
w tym:					
podatki pośrednie	199450,0	136774,8	68,6	65,1	97,9
w tym podatek akcyzowy	63570,0	46542,5	73,2	22,2	101,9
podatek dochodowy od osób prawnych	24530,0	19211,7	78,3	9,1	112,6
podatek dochodowy od osób fizycznych	44390,0	31970,5	72,0	15,2	104,1
Dochody niepodatkowe	25829,9	19992,4	77,4	9,5	100,4
w tym wpływy z cła	2394,0	2148,2	89,7	1,0	122,1
Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi	1547,9	866,2	56,0	0,4	105,2
Wspólna Polityka Rolna	178,7	112,4	62,9	0,1	90,9
fundusze strukturalne i inne	1369,2	753,8	55,1	0,4	107,7
Wydatki ogółem	343277,8	241181,8	70,3	100,0	104,1
w tym:					
Obsługa długu krajowego	22082,0	10165,8	46,0	4,2	71,6
Obsługa zadłużenia zagranicznego	10168,0	8807,7	86,6	3,7	100,2
Rozliczenia z budżetem ogólnym UE z tytułu środków własnych	18164,5	13461,8	74,1	5,6	97,9
Dotacje dla:					
Funduszu Emerytalno-Rentowego	17041,1	12137,5	71,2	5,0	102,2
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	42065,7	32762,0	77,9	13,6	117,1
Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	51346,6	42321,8	82,4	17,5	100,5
Deficyt (-) / Nadwyżka (+)	-46080,0	-31135,4	67,6	x	x
Finansowanie deficytu ^a :					
źródła krajowe	38873,8	34403,0	88,5	x	x
źródła zagraniczne	10641,7	-3267,6	x	x	x

a Obejmuje finansowanie deficytu budżetu państwa i budżetu środków europejskich.

²⁰ Opracowano na podstawie informacji Ministerstwa Finansów: „Szacunkowe dane o wykonaniu budżetu państwa za okres styczeń-wrzesień 2015 r.”

Dochody zrealizowane w okresie styczeń–wrzesień br. były większe niż w analogicznym okresie ub. roku o 0,4%, ale realizacja ustawy budżetowej była niższa o 4,6 p.proc. Wpływy z **podatków pośrednich** wyniosły 136774,8 mln zł (co stanowiło 65,1% dochodów ogółem), w tym z podatku akcyzowego 46542,5 mln zł (odpowiednio 22,2%).

Wpływy z **podatku dochodowego** od osób prawnych ukształtowały się na poziomie 19211,7 mln zł, a od osób fizycznych – 31970,5 mln zł. Ich udział w dochodach ogółem wyniósł odpowiednio 9,1% i 15,2%. Wykonanie dochodów budżetu państwa z tytułu napływu środków z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegających zwrotowi stanowiło 56,0% planu.

Wydatki poniesione w okresie styczeń–wrzesień br. były o 4,1% większe niż przed rokiem, a realizacja ustawy budżetowej w ich zakresie była niższa o 0,9 p.proc. Wypłaty subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 42321,8 mln zł, tj. były o 0,5% wyższe niż rok wcześniej i stanowiły 17,5% wydatków ogółem. Wydatki na obsługę długu krajowego i zagranicznego stanowiły 7,9% wydatków ogółem (przed rokiem 9,9%). Wypłacone w okresie styczeń–wrzesień br. dotacje dla Funduszu Emerytalno-Rentowego wyniosły 12137,5 mln zł (tj. 5,0% wydatków ogółem), a dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – 32762,0 mln zł (odpowiednio 13,6%).

Wydatki bieżące jednostek budżetowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-VIII 2015			I-VIII 2014	
	wykonanie w mln zł	realizacja ustawy budżetowej w %	I-VIII 2014=100	struktura w %	
Ogółem wydatki bieżące jednostek budżetowych	37783,6	58,0	103,0	100,0	100,0
w tym:					
transport i łączność	1451,8	47,6	106,3	3,8	3,7
nauka	252,7	72,9	102,3	0,7	0,7
oświata i wychowanie	1061,5	65,4	101,7	2,8	2,8
szkolnictwo wyższe	20,8	54,6	113,2	0,1	0,1
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	138,6	56,5	110,0	0,4	0,3
ochrona zdrowia	1289,0	57,0	81,3	3,4	4,3
pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	188,0	61,8	109,2	0,5	0,5
administracja publiczna	6731,9	63,8	98,3	17,8	18,7
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1170,7	59,8	100,7	3,1	3,2
wymiar sprawiedliwości	6550,6	64,6	103,0	17,3	17,3
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	6858,7	65,7	101,4	18,2	18,4
obrona narodowa	8488,0	54,4	110,3	22,5	21,0

W okresie styczeń–sierpień br. **wydatki bieżące jednostek budżetowych** były o 3,0% wyższe niż przed rokiem, a ich udział w ogólnej kwocie wydatków budżetu państwa wyniósł 17,7% (wobec 17,5% w analogicznym okresie ub. roku).

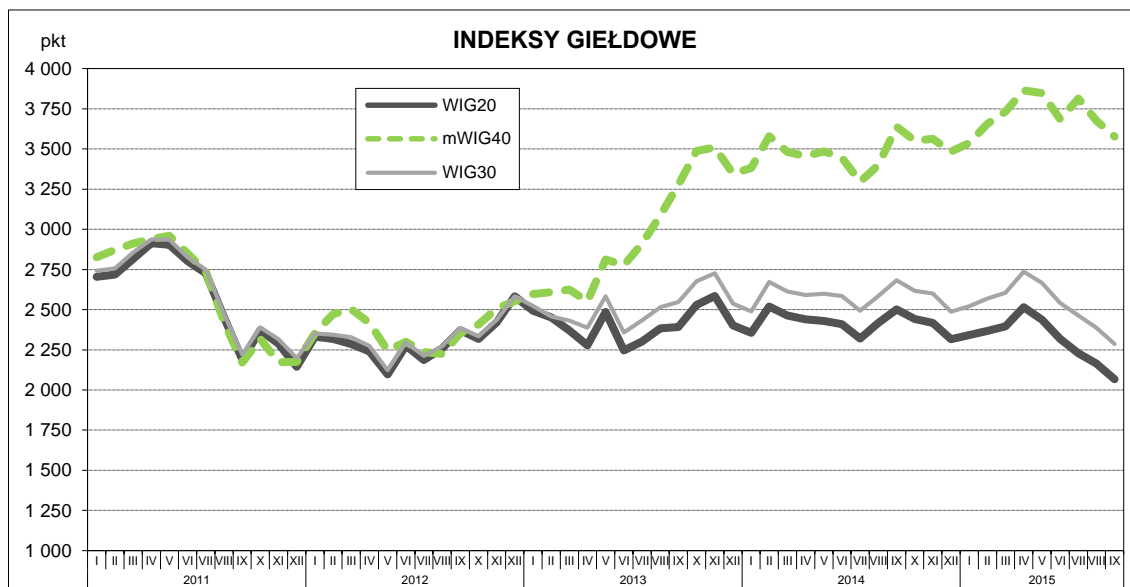
Giełdowy rynek papierów wartościowych

W okresie styczeń–wrzesień br. na **Rynku Głównym** Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie debiutowało 15 spółek, wycofało się 10 i w rezultacie w końcu września br. notowanych było 476 spółek. **Kapitalizacja** na ostatniej sesji we wrześniu br. wyniosła 1124,5 mld zł (wzrost o 20,1% w stosunku do ostatniej sesji w analogicznym okresie ub. roku).

Obroty w segmencie kasowym Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014					2015					I-IX 2014=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne.....	157743,9	60195,1	46765,9	50782,9	47439,6	51985,9	50006,9	52158,1	154150,9	97,7	
Pozasesyjne.....	29035,6	2690,4	10506,5	15838,7	4783,6	4233,6	8184,3	11175,9	23593,8	81,3	
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	97,0	32,3	34,8	29,9	16,8	8,6	55,6	8,4	72,6	74,8	
Pozasesyjne.....	10,4	2,5	6,3	1,6	0,0	0,0	1,4	0,3	1,7	16,3	
Prawa poboru											
Sesyjne.....	0,6	0,0	0,0	0,6	67,4	0,0	0,0	2,6	2,6	wzrost 4-krotny	
Pozasesyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	x	
Certyfikaty inwestycyjne											
Sesyjne.....	51,1	13,4	18,2	19,5	21,0	24,2	15,4	15,1	54,7	107,0	
Pozasesyjne.....	1,7	1,1	0,6	0,0	0,8	0,0	0,0	3,7	3,7	217,6	
Produkty strukturyzowane											
Sesyjne.....	437,6	147,4	134,1	156,1	122,8	197,8	187,2	168,2	553,2	126,4	
Pozasesyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x	
ETF											
Sesyjne.....	73,5	27,4	13,8	32,3	29,5	57,0	103,0	66,4	226,4	wzrost 3-krotny	
Pozasesyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	x	

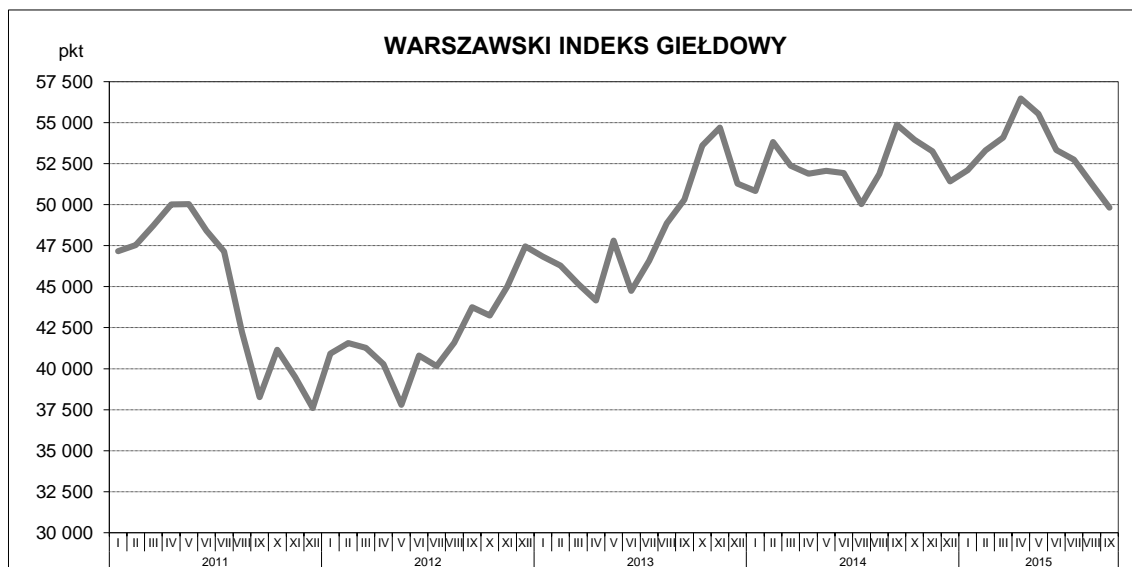
W okresie styczeń–wrzesień br. łączna wartość obrotów **akcjami** wyniosła 177744,7 mln zł (spadek o 4,8% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku). W systemie transakcji sesyjnych obroty zmniejszyły się o 2,3%, a w systemie transakcji pakietowych o 18,7%. Wartość obrotów **prawami do akcji** w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosła 74,3 mln zł (spadek o 30,8%), w systemie transakcji sesyjnych – 72,6 mln zł (spadek o 25,2%). W okresie trzech kwartałów br. odnotowano obroty **prawami poboru** w transakcjach sesyjnych w wysokości 2,6 mln zł (ponad 4-krotnie więcej niż przed rokiem). Obroty **certyfikatami inwestycyjnymi** w systemie transakcji sesyjnych ukształtowały się na poziomie 54,7 mln zł (wzrost o 7,0%). Zwiększyły się obroty transakcji sesyjnych **produktami strukturyzowanymi** – do 553,2 mln zł (o 26,4%). Obroty **ETF-ami** w okresie styczeń–wrzesień br. wyniosły w transakcjach sesyjnych 226,4 mln zł (wzrost ponad 3-krotny).

Na zamknięciu ostatniej sesji we wrześniu br. większość indeksów giełdowych zanotowała spadek w relacji do stanu na ostatniej sesji sprzed roku, w tym WIG-Poland o 9,6%, a WIG – o 9,2%. Obniżył się indeks w sektorze dużych spółek WIG20 (o 17,4%) oraz w sektorze średnich spółek mWIG40 (o 1,7%). Spadek wystąpił m.in. w sektorze surowcowym (o 37,4%) i energetycznym (o 28,9%). Największy wzrost odnotowano natomiast w sektorze paliwowym (o 46,6%), spożywczym (o 37,1%) i budowlanym (o 31,0%).

Wartość indeksów giełdowych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2014				2015			
	stan na zamknięcie ostatniej sesji w miesiącu							
	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	IX 2014=100
WIG.....	52373,5	51934,9	54878,6	51416,1	54091,3	53329,0	49824,6	90,8
WIG-POLAND.....	53657,0	53234,0	56388,3	52805,5	55562,2	54697,0	50998,5	90,4
WIG-UKRAINE.....	347,0	364,8	281,0	244,3	278,5	325,2	338,9	120,6
WIG-BANKI.....	8749,8	8125,8	8694,0	7961,0	7660,2	7398,0	6581,0	75,7
WIG-BUDOW.....	2297,2	2072,1	2225,9	2143,3	2591,3	2666,9	2916,6	131,0
WIG-CHEMIA.....	11009,6	12084,6	11760,7	11383,8	13718,6	14197,3	14821,0	126,0
WIG-DEWEL.....	1456,0	1500,7	1341,1	1340,5	1372,6	1369,3	1379,7	102,9
WIG-ENERG.....	3985,7	4353,4	4643,9	4268,1	4479,0	4162,6	3299,7	71,1
WIG-INFO.....	1312,1	1247,4	1322,8	1386,5	1570,6	1640,0	1618,7	122,4
WIG-MEDIA.....	3769,6	3693,7	4169,7	3840,3	4090,2	4204,9	4292,5	102,9
WIG-PALIWA.....	3155,3	3280,2	3209,1	3381,2	4069,0	5036,2	4703,7	146,6
WIG-SPOŻYW.....	2781,5	2743,8	2475,7	2468,7	2812,5	2945,2	3394,8	137,1
WIG-SUROWC.....	3821,0	4164,5	4156,2	3481,6	3687,0	3182,7	2600,0	62,6
WIG-TELKOM.....	1038,6	1033,2	1203,6	924,5	1039,9	968,1	883,1	73,4
RESPECT.....	2634,1	2736,1	2867,4	2674,1	2836,8	2811,1	2515,9	87,7
WIG30.....	2612,5	2585,6	2683,5	2487,5	2605,4	2540,3	2285,8	85,2
WIG20.....	2462,5	2408,8	2500,3	2315,9	2395,9	2317,8	2066,4	82,6
mWIG40.....	3481,4	3446,0	3639,7	3483,5	3732,0	3685,5	3576,8	98,3
WIGdiv.....	1149,5	1144,5	1234,2	1151,7	1208,4	1178,6	1053,5	85,4

W okresie styczeń–wrzesień br. wartość transakcji sesyjnych **kontraktami terminowymi** wyniosła 163031,9 mln zł (tj. podobnie jak przed rokiem), a transakcje pozasesyjne tymi instrumentami kształtowały się na poziomie 4430,0 mln zł (spadek o 27,6%). Zmniejszyły się obroty w systemie transakcji sesyjnych **opcjami indeksowymi** (o 21,4%). W okresie trzech kwartałów br. nie odnotowano obrotów **jednostkami indeksowymi** w transakcjach sesyjnych.

Obroty w segmencie transakcji terminowych Rynku Głównego Giełdy Papierów Wartościowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014					2015					I-IX 2014=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Kontrakty terminowe											
Sesyjne	161764,8	58609,3	43570,0	59585,5	60938,2	55445,1	50724,8	56862,0	163031,9	100,8	
Pozasesyjne.....	6118,7	1716,2	2770,5	1632,0	1326,9	1261,5	1471,5	1697,0	4430,0	72,4	
Opcje indeksowe											
Sesyjne	100,0	42,2	22,2	35,6	29,5	26,4	25,9	26,3	78,6	78,6	
Pozasesyjne.....	3,5	1,1	2,1	0,3	1,0	2,1	2,8	5,8	10,7	wzrost 3-krotny	
Jednostki indeksowe^a											
Sesyjne	0,7	0,3	0,1	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	x	

^a W latach 2014–2015 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.

W okresie styczeń–wrzesień br. na **ryнку NewConnect** debiutowało 17 spółek, wycofało się również 17, a liczba spółek notowanych na koniec września br. wyniosła 431. **Kapitalizacja** tego rynku na ostatniej wrześniowej sesji ukształtowała się na poziomie 9054,4 mln zł (spadek o 7,8% w stosunku do ostatniej sesji we wrześniu ub. roku). Wartość obrotów **akcjami** w transakcjach sesyjnych wzrosła do 1246,1 mln zł (o 67,4%), natomiast w systemie transakcji pozasesyjnych zmniejszyła się do 131,3 mln zł (o 5,9%). Odnotowano znaczny wzrost obrotów **prawami do akcji**, które w okresie dziewięciu miesięcy br. wyniosły 12,8 mln zł (o 85,5% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku). Zanotowano spadek wskaźnika NCIndex do 283,6 pkt (wobec 321,3 pkt przed rokiem).

Obroty na Rynku NewConnect kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014					2015					I-IX 2014=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
Akcje											
Sesyjne.....	744,4	285,5	233,4	225,5	466,4	479,1	353,5	413,5	1246,1	167,4	
Pozasesyjne.....	139,6	54,7	38,6	46,3	85,0	37,1	21,0	73,2	131,3	94,1	
Prawa do akcji											
Sesyjne.....	6,9	1,5	0,0	5,4	2,1	5,7	1,0	6,0	12,7	184,1	
Pozasesyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	x	
Prawa poboru^a											
Sesyjne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	x	

^a W latach 2014–2015 nie odnotowano transakcji pozasesyjnych.

W okresie styczeń–wrzesień br. obroty **obligacjami Skarbu Państwa** na GPW w ramach rynku Catalyst wyniosły 375,0 mln zł (spadek o 20,9% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku). Zmniejszyły się również obroty **obligacjami korporacyjnymi** do 850,5 mln zł (spadek o 11,0%), **obligacjami komunalnymi** – do 7,7 mln zł (o 25,2%), **obligacjami spółdzielczymi** – do 54,9 mln zł (o 36,7%) oraz **listami zastawnymi** – do 5,1 mln zł (o 1,3%).

W okresie trzech kwartałów br. w ramach rynku Catalyst nie zanotowano obrotów **obligacjami komunalnymi** oraz **spółdzielczymi** na BondSpot. Obroty **obligacjami Skarbu Państwa** wyniosły 19,0 mln zł. Obroty **obligacjami korporacyjnymi** zmniejszyły się do 410,1 mln zł (o 47,8%). Obroty **listami zastawnymi** wyniosły 39,0 mln zł.

Obroty^a na Rynku Catalyst kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014					2015					I-IX 2014=100
	I-IX	I-III	IV-VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI	VII-IX	I-IX		
	w mln zł										
GPW											
Obligacje Skarbu Państwa...	474,0	143,6	117,6	212,8	138,0	117,6	115,9	141,6	375,0	79,1	
Obligacje Korporacyjne.....	955,1	306,2	286,5	362,4	389,8	295,3	253,7	301,5	850,5	89,0	
Obligacje Komunalne.....	10,3	2,3	2,0	6,0	7,7	6,8	0,1	0,8	7,7	74,8	
Obligacje Spółdzielcze.....	86,8	27,0	36,7	23,1	18,7	26,9	17,9	10,1	54,9	63,3	
Listy zastawne.....	5,2	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,1	5,1	98,7	
BondSpot^b											
Obligacje Skarbu Państwa...	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,6	5,5	5,9	19,0	x	
Obligacje Korporacyjne.....	785,9	364,2	239,0	182,7	244,4	109,7	186,3	114,2	410,1	52,2	
Obligacje Spółdzielcze.....	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x	
Listy zastawne.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,2	0,0	16,7	39,0	x	

^a Suma wartości obrotów dla rynku regulowanego i alternatywnego systemu obrotów.

^b W latach 2014–2015 nie odnotowano transakcji obligacjami komunalnymi.

Ruch graniczny z krajami spoza strefy Schengen

Według danych straży granicznej w okresie styczeń–wrzesień br. dokonano 34,4 mln odpraw osób w ruchu granicznym między Polską a krajami spoza obszaru Schengen (o 1,7 mln więcej niż w analogicznym okresie ub. roku). **Odprawy osobowego ruchu granicznego**²¹ rejestrowano na 81 przejściach zlokalizowanych na granicy z Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz na lotniskach i w portach morskich.

W okresie styczeń–wrzesień br. **poza granicę strefy Schengen** różnymi drogami (lądową, powietrzną i morską) **wyjechało 5,7 mln Polaków** (o 4,0% więcej niż przed rokiem). Wyjeżdżając Polacy najczęściej korzystali z transportu lotniczego – 3,2 mln osób (o 6,8% więcej niż przed rokiem) oraz z przejść drogowych – 2,4 mln osób (wzrost o 0,6%). Drogę morską wybrało 29,4 tys. osób (wzrost o 5,8%). Mniej osób niż przed rokiem wyjechało do krajów spoza strefy Schengen przez przejścia kolejowe – spadek o 15,7% do 25,2 tys. osób. W ramach przekroczeń granicy według krajów, najwięcej obywateli polskich w okresie styczeń–wrzesień br. wyjechało przez przejścia graniczne z Rosją – 1,3 mln (wzrost o 2,6% w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku). Przez przejścia z Ukrainą wyjechało 800,1 tys. osób (tj. o 6,0% więcej niż przed rokiem), a z Białorusią – 348,4 tys. Polaków (tj. o 16,0% mniej).

W okresie styczeń–wrzesień br. na granicy wschodniej oraz na lotniskach i w portach morskich zarejestrowano 11,7 mln **cudzoziemców wjeżdżających do Polski spoza strefy Schengen**, tj. o 5,8% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Straż Graniczna zarejestrowała 6,9 mln przyjazdów obywateli Ukrainy (o 19,8% więcej niż przed rokiem), 2,3 mln obywateli Białorusi (spadek o 10,5%) i 1,3 mln obywateli Rosji (spadek o 20,4%). Obcokrajowcy przyjeżdżający do Polski korzystali głównie z przejść drogowych – 10,3 mln przyjazdów (wzrost o 6,3%). Z transportu lotniczego skorzystało odpowiednio 1,1 mln osób (o 6,6% więcej niż przed rokiem), a z kolejowego 216,4 tys. osób (o 17,2% mniej). Na przejściach morskich w okresie styczeń–wrzesień br. odnotowano 26,6 tys. przyjazdów cudzoziemców (spadek o 4,5%).

Na wschodniej granicy Polski (z wyłączeniem granicy z Litwą), w okresie styczeń–wrzesień br. dokonano 25,7 mln odpraw, tj. o 4,4% więcej niż przed rokiem. Ruch lądowy na granicy wschodniej stanowił 74,6% rejestrowanych przyjazdów i wyjazdów (wobec 75,1% rok wcześniej). W porównaniu z analogicznym okresem ub. roku liczba przyjeżdżających cudzoziemców przez tą granicę wzrosła o 5,4% do 20,9 mln osób, a liczba

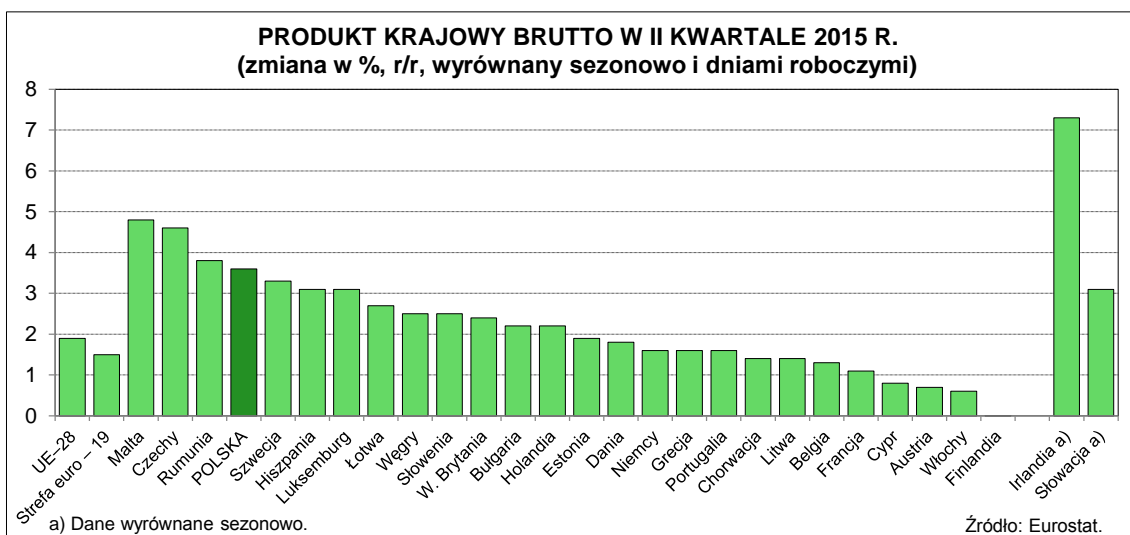
²¹ Liczba odpraw w osobowym ruchu granicznym to suma wjazdów i wyjazdów do Polski. Jedna osoba wjeżdżająca do lub wyjeżdżająca z Polski jest ujmowana w danych Straży Granicznej tyle razy, ile razy granicę tę przekracza.

wyjeżdżających Polaków – o 0,4% do 4,8 mln osób. Największy ruch graniczny odnotowano na przejściach lądowych z Ukrainą – 15,2 mln osób, przy czym odprawy cudzoziemców stanowiły 89,3%. Granicę z Białorusią przekroczyło 5,9 mln osób (głównie cudzoziemców, których odprawy stanowiły 88,9%). W ruchu granicznym z Rosją odprawiono 4,6 mln osób, z czego 45,2% stanowili cudzoziemcy.

W okresie styczeń–wrzesień br. na **granicy morskiej**, w ruchu pomiędzy portami polskimi a portami na terenie państw spoza strefy Schengen, odprawiono 121,8 tys. osób (przed rokiem 138,0 tys.). Na **polskich lotniskach** w ruchu pomiędzy Polską a krajami spoza obszaru Schengen odprawiono 8,6 mln osób (wobec 8,0 mln w okresie styczeń–wrzesień ub. roku).

Sytuacja gospodarcza na świecie i w wybranych krajach

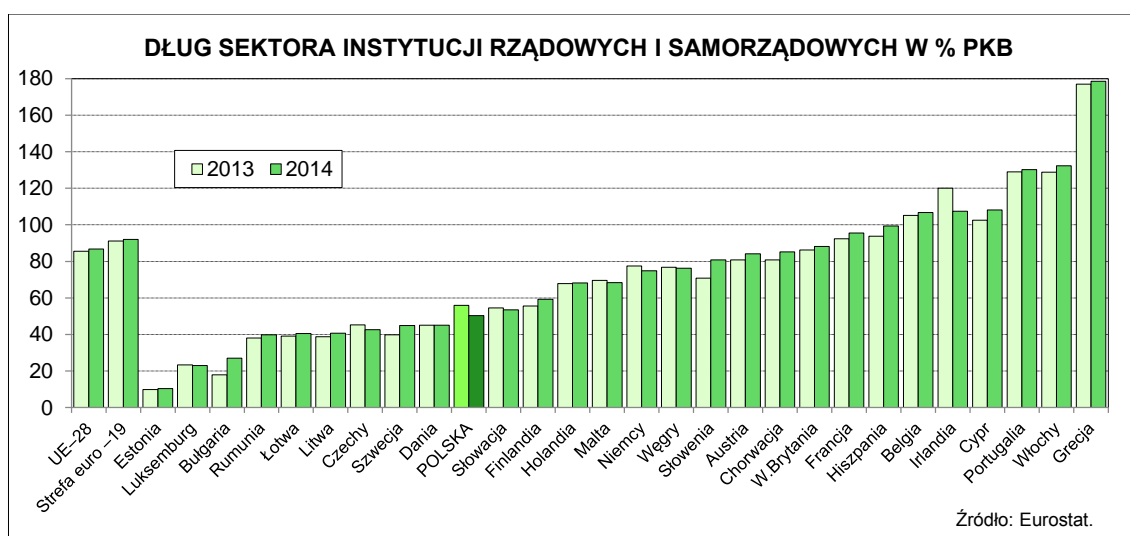
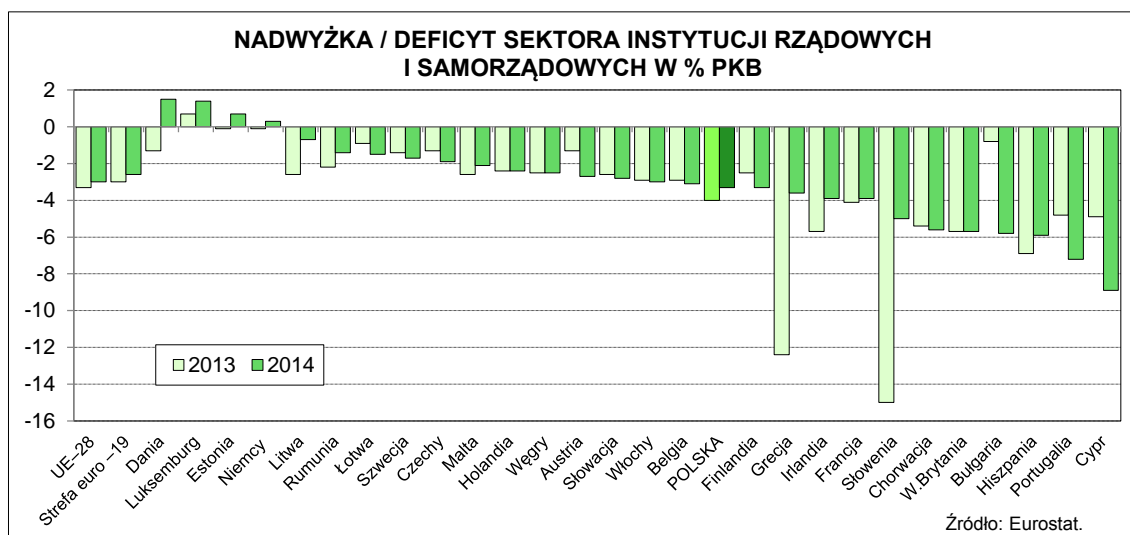
Według najnowszych prognoz Międzynarodowego Funduszu Walutowego²², wzrost globalnego **produktu krajowego brutto** w 2015 r. wyniesie 3,1%, tj. będzie o 0,3 p.proc. niższy niż w roku poprzednim. W głównej mierze na tempo wzrostu gospodarczego na świecie będzie oddziaływać wysoka dynamika PKB w rozwijających się krajach azjatyckich (wzrost o 6,5%), w tym w Indiach (o 7,3%), Chinach (o 6,8%) oraz w krajach należących do ASEAN-5²³ (wzrost o 4,6%). Znaczny spadek produktu krajowego brutto przewiduje się natomiast w Rosji (o 3,8% wobec wzrostu o 0,6% w 2014 r.), a także w Brazylii (o 3,0% wobec wzrostu o 0,1%). PKB w Stanach Zjednoczonych ma zwiększyć się o 2,6% wobec 2,4% w 2014 r. W Australii, Nowej Zelandii oraz Kanadzie wzrost będzie słabszy niż przed rokiem i wyniesie odpowiednio 2,4%, 2,2% i 1,0%, natomiast w Japonii PKB zwiększy się o 0,6% wobec spadku w 2014 r. W Unii Europejskiej ogółem szacowana jest dalsza poprawa tempa wzrostu gospodarczego (1,9% wobec 1,5% w roku poprzednim). Wzrost PKB przewidywany jest we wszystkich państwach członkowskich, oprócz Grecji (gdzie prognozuje się spadek o 2,3% wobec wzrostu o 0,8% przed rokiem). Najbardziej zwiększy się PKB w Irlandii (o 4,8%), Luksemburgu (o 4,4%) oraz Czechach (o 3,9%). Relatywnie wysoka dynamika oczekiwana jest również w Polsce (wzrost o 3,5%), w Rumunii i na Malcie (po 3,4%), a także na Słowacji (o 3,2%), w Hiszpanii (o 3,1%) i na Węgrzech (o 3,0%). Spośród największych gospodarek europejskich, produkt krajowy brutto w Wielkiej Brytanii zwiększy się o 2,5%, Niemczech o 1,5%, a we Francji o 1,2%.

²² World Economic Outlook, 8 October 2015, IMF.

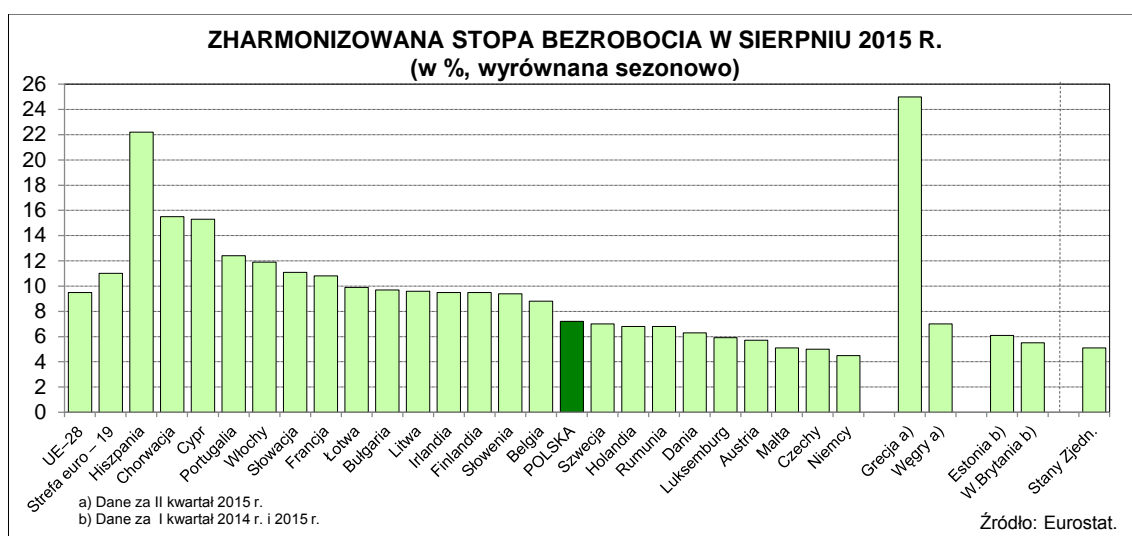
²³ Indonezja, Malezja, Filipiny, Tajlandia oraz Wietnam.

W 2014 r. w Unii Europejskiej²⁴ obserwowano poprawę relacji **deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych** do produktu krajowego brutto w porównaniu z 2013 r. (-3,0% wobec -3,3%). Spośród państw członkowskich, w trzynastu krajach (w tym w Polsce) relacja deficytu do PKB poprawiła się, a w dwunastu uległa pogorszeniu. W 2014 r. najgłębszy deficyt notowano na Cyprze (-8,9% PKB wobec -4,9% PKB w 2013 r.) oraz w Portugalii (-7,2% PKB wobec -4,8% PKB przed rokiem). Trudną sytuację obserwowano także w Hiszpanii, Bułgarii, Wielkiej Brytanii, Chorwacji oraz Słowenii, gdzie poziom deficytu w relacji do PKB kształtował się w granicach od -5,9% do -5,0%. W piętnastu krajach członkowskich deficyt nie przekroczył ustalonego kryterium konwergencji (-3% PKB). W Polsce deficyt ukształtował się na poziomie -56 767 mln zł, co stanowiło -3,3% PKB (wobec -4,0% PKB w 2013 r.). Nadwyżkę sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB notowano w Danii (1,5%), Luksemburgu (1,4%), Estonii (0,7%) i Niemczech (0,3%).

²⁴ Według notyfikacji fiskalnej opublikowanej przez Eurostat w dn. 21.10.2015 r.

W Unii Europejskiej relacja **długu sektora instytucji rządowych i samorządowych** do produktu krajowego brutto uległa pogorszeniu w skali roku – z 85,5% w 2013 r. do 86,8% w 2014 r. Dopuszczalny poziom długu (60% PKB) przekroczyło szesnaście państw członkowskich. W najtrudniejszej sytuacji była Grecja, gdzie dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 178,6% PKB i zwiększył się o 1,6 p.proc. stosunku do notowanego w 2013 r. Wysoki poziom długu obserwowano we Włoszech (132,3% PKB) i w Portugalii (130,2% PKB), a także na Cyprze, w Irlandii i Belgii (w granicach od 108,2% PKB do 106,7% PKB). Relację długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do produktu krajowego brutto powyżej przeciętnej dla UE notowano ponadto w Hiszpanii, we Francji i w Wielkiej Brytanii (w granicach od 99,3% PKB do 88,2% PKB). W Polsce w 2014 r. dług sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtował się na poziomie 867066 mln zł, co stanowi 50,4% PKB (wobec 55,9% PKB w 2013 r.). Podobnie jak w latach ubiegłych, najniższą relację długu do produktu krajowego brutto notowano w Estonii (10,4%), Luksemburgu (23,0%) i Bułgarii (27,0%).

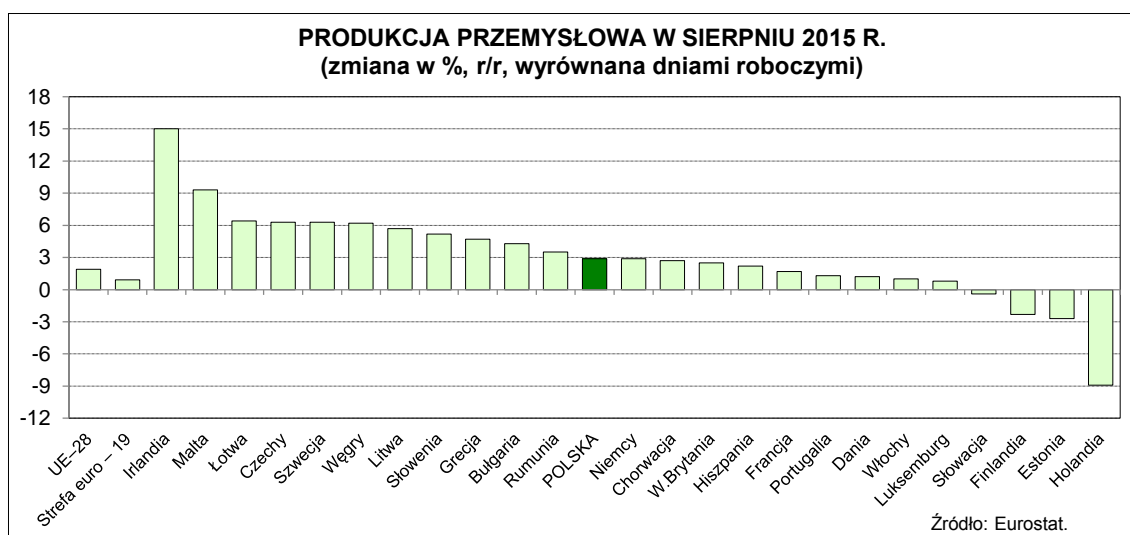
Zharmonizowana stopa bezrobocia²⁵ w Unii Europejskiej ogółem w sierpniu br. wyniosła 9,5% i była o 0,6 p.proc. niższa niż przed rokiem. Najwyższą stopą bezrobocia nadal charakteryzowały się Grecja (25,0%²⁶), Hiszpania (22,2%), Chorwacja (15,5%) oraz Cypr (15,3%), ale we wszystkich tych krajach obniżyła się ona w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Wysoki wskaźnik bezrobocia notowano także w Portugalii, we Włoszech, na Słowacji i we Francji (w granicach 12,4%—10,8%). Najniższy wskaźnik wystąpił w Niemczech (4,5%), Czechach (5,0%), na Malcie (5,1%), w Austrii

²⁵ Dane wyrównane sezonowo; brak danych za sierpień br. dla Estonii, Grecji, Węgier oraz Wielkiej Brytanii, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tych krajów.

²⁶ Dane za lipiec br.

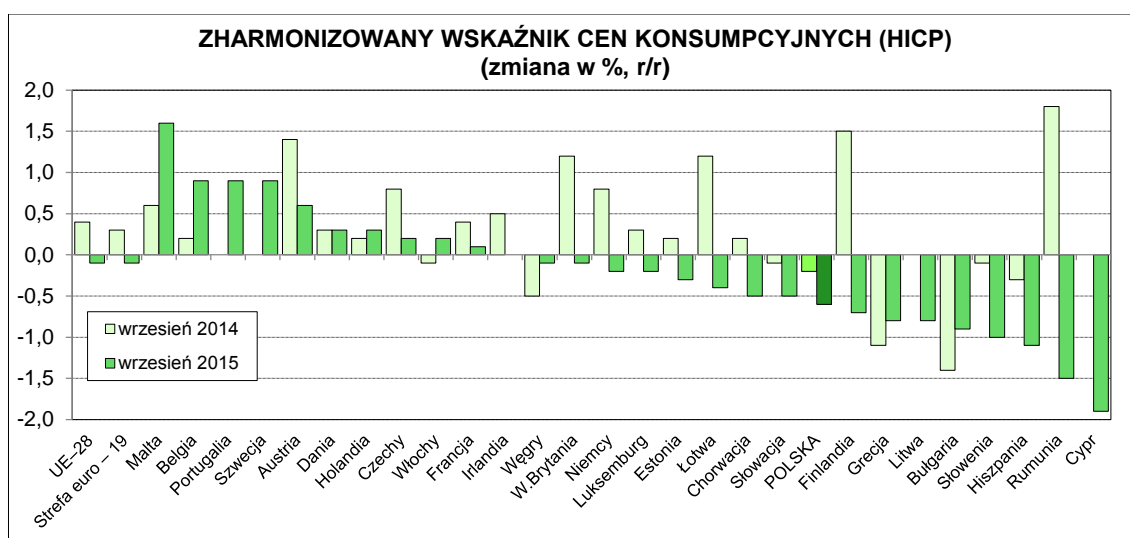
(5,7%) oraz Luksemburgu (5,9%). W Polsce utrzymała się tendencja spadkowa i w sierpniu br. stopa bezrobocia wyniosła 7,2% (tj. o 2,3 p.proc. mniej niż przeciętnie w UE oraz o 1,5 p.proc. mniej niż przed rokiem). Poprawę na rynku pracy obserwowano także na Słowacji, w Hiszpanii, Bułgarii oraz Irlandii, gdzie spadek stopy bezrobocia wyniósł od 2,1 p.proc. do 1,6 p.proc. w skali roku. W Stanach Zjednoczonych wskaźnik bezrobocia uległ obniżeniu w porównaniu z sierpniem ub. roku o 1,0 p.proc. i ukształtował się na poziomie 5,1%.

Produkcja przemysłowa²⁷ w Unii Europejskiej ogółem w sierpniu br. wzrosła o 1,9% w skali roku (wobec wzrostu o 1,8% w poprzednim miesiącu oraz spadku o 0,2% w sierpniu ub. roku). Największy wzrost produkcji przemysłowej, podobnie jak przed rokiem, notowano w Irlandii (o 15,0%). Relatywnie wysoką dynamiką charakteryzowały się także Malta (wzrost o 9,3%) oraz Łotwa, Czechy, Szwecja i Węgry (w granicach 6,4%-6,2%). W Polsce produkcja przemysłowa w sierpniu br. zwiększyła się o 2,9% w skali roku (wobec wzrostu o 3,9% przed miesiącem i o 0,7% w sierpniu ub. roku). W największych gospodarkach UE produkcja również była większa niż przed rokiem – w Niemczech o 2,9%, Wielkiej Brytanii o 2,5%, Hiszpanii o 2,2%, we Francji o 1,7% i Włoszech o 1,0%. Spadek produkcji przemysłowej po raz kolejny notowano w Holandii (o 8,9%) oraz w Estonii (o 2,7%) i Finlandii (o 2,3%).

²⁷ Dane wyrównane dniami roboczymi; brak danych dla Austrii, Belgii oraz Cypru, przy czym wartość dla UE ogółem uwzględnia szacunki dla tych krajów.

We wrześniu br. w Unii Europejskiej ogółem **ceny towarów i usług konsumpcyjnych (HICP)** były nieznacznie niższe niż przed rokiem (o 0,1%). W siedemnastu krajach UE obserwowano spadek cen, w tym najbardziej obniżyły się ceny na Cyprze (o 1,9%), w Rumunii (o 1,5%), Hiszpanii (o 1,1%) i Słowenii (o 1,0%). W Polsce we wrześniu br. obserwowano spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych o 0,6% (wobec spadku o 0,4% w sierpniu br.). Wzrost cen notowano w dziesięciu krajach UE, w tym największy na Malcie (o 1,6%). Relatywnie wysoki wzrost cen wystąpił w Belgii, Portugalii i Szwecji (po 0,9%), co było m.in. rezultatem wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

W okresie styczeń–lipiec br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, spośród krajów UE największy wzrost wartości **importu** (dane w euro, ceny bieżące) notowano na Malcie (o 21,9%), w Irlandii (o 15,1%) i Wielkiej Brytanii (o 10,8%). Relatywnie wysoką dynamiką w tym zakresie charakteryzowały się także Czechy, Rumunia, Chorwacja, Węgry, Słowacja i Luksemburg (wzrost w granicach 8,2%-5,8%). W Polsce wartość towarów sprowadzanych z zagranicy zwiększyła się w skali roku o 4,7%. Spadek importu obserwowano w pięciu krajach, w tym najgłębszy w Grecji (o 10,0%) i Finlandii (o 8,1%). W okresie styczeń–lipiec br. najwyższą dynamikę **eksportu** odnotowano na Cyprze (wzrost o 27,1%), w Irlandii (o 22,6%) i Chorwacji (o 12,7%). Relatywnie wysoki wzrost wartości towarów wysyłanych za granicę charakteryzował także Wielką Brytanię, Bułgarię, Malte, Polskę, Luksemburg i Czechy (w granicach od 9,8% do 7,2%). Spadek po stronie eksportu wystąpił w czterech krajach członkowskich UE – na Litwie (o 4,2%), w Grecji (o 2,6%), Finlandii (o 2,2%) oraz Estonii (o 1,5%). Najwyższe dodatnie saldo obrotów towarowych w okresie styczeń–lipiec br. odnotowano w Niemczech (150,9 mld EUR wobec 123,7 mld EUR przed rokiem), gdzie eksport zwiększył się o 6,9%, a import o 3,4%.

Wysokim dodatnim bilansem handlu zagranicznego charakteryzowały się ponadto Holandia (33,3 mld EUR przy wzroście eksportu o 1,9%, a importu o 2,4%), Irlandia (26,7 mld EUR) i Włochy (26,5 mld EUR, gdzie wzrost eksportu wyniósł 5,2%, a importu 4,6%). Najwyższy, głębszy niż przed rokiem, deficyt wymiany handlowej notowano w Wielkiej Brytanii (minus 89,7 mld EUR wobec minus 78,9 mld EUR w analogicznym okresie ub. roku). Relatywnie wysokie ujemne saldo obserwowano także we Francji (minus 33,5 mld EUR), Hiszpanii (13,3 mld EUR) i Grecji (10,0 mld EUR), przy czym we wszystkich tych krajach odnotowano poprawę w skali roku. W Polsce w okresie styczeń-lipiec, br. dzięki szybszemu wzrostowi wartości eksportu niż importu odnotowano dodatni bilans wymiany handlowej na poziomie 2,2 mld EUR (wobec minus 1,3 mld EUR odpowiednio przed rokiem).

We wrześniu br. **ceny większości podstawowych surowców** na rynkach światowych uległy obniżeniu zarówno w skali miesiąca, jak i w porównaniu ze średnimi cenami w 2014 r. Za baryłkę **ropy naftowej** (APSP²⁸) płacono 46,3 USD, tj. o 1,3% więcej niż przed miesiącem oraz o 51,9% mniej niż przeciętnie w 2014 r. Cena **gazu ziemnego** obniżyła się w skali miesiąca o 3,0% i wyniosła 6,5 tys. USD za mln BTU²⁹ (o 38,1% mniej niż średnio przed rokiem). We wrześniu br. tona **węgla kamiennego** kosztowała 58,0 USD, tj. o 7,6% mniej niż przed miesiącem oraz o 22,8% mniej niż w 2014 r. Spośród **podstawowych metali**³⁰ we wrześniu br. w porównaniu z sierpniem br. tańsze były **cynk** (o 4,8%), **nikiel** (o 4,3%) oraz **ołów** (o 1,1%), droższe były natomiast **aluminium** (o 2,7%), **uran** (2,2%), **cyna** (o 1,9%) oraz **rudy żelaza i miedzi** (po 1,8%). W porównaniu do przeciętnej ceny w 2014 r. w największym stopniu obniżeniu uległy ceny **rudy żelaza** (o 41,7%) oraz **niklu** (o 41,2%). Mniej płacono również za **cynę** (o 29,4%), **miedź** (o 24,0%), **cynk** (o 20,4%), a także za **ołów** i **aluminium** (odpowiednio o 19,6% i 14,9%). Wzrosła natomiast cena uranu o 10,1%. Za funt **bawełny** na rynkach światowych we wrześniu br. płacono o 4,3% mniej niż w poprzednim miesiącu oraz o 17,3% mniej niż przeciętnie w ub. roku. Na rynkach zbóż w skali miesiąca obniżeniu uległy ceny **ryżu** (o 4,5%), **pszenicy** (o 3,7%) i **jęczmienia** (o 2,9%), droższa była natomiast **kukurydza** (o 2,0%). Niższe niż średnio w 2014 r. były ceny **pszenicy, jęczmienia, ryżu i kukurydzy** (odpowiednio o 39,2%, 16,0%, 15,9% i 13,9%). Według danych Banku Światowego we wrześniu br. nieznacznie wzrosła cena **złota**, natomiast obniżeniu uległa cena **srebra**. Za uncję **złota** płacono 1125,0 USD, tj. o 0,6% więcej niż przed miesiącem i o 11,1% mniej niż przeciętnie w ub. roku. Uncja **srebra** kosztowała 14,8 USD, tj. o 0,7% mniej niż w sierpniu br. oraz o 22,5% mniej niż przeciętnie w ub. roku.

²⁸ *Average Petroleum Spot Price* – przeciętna cena ważona liczona dla agregatu składającego się z następujących typów ropy naftowej: Brent, Dubai i West Texas Intermediate.

²⁹ BTU [British Thermal Unit] – brytyjska jednostka ciepła.

³⁰ Miedź, aluminium, rudy żelaza, cyna, nikiel, cynk, ołów, uran.

Ceny wybranych surowców na rynkach światowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2013	2014		IX 2014	2015		
	w USD	2013=100	w USD		IX 2014=100		
			VIII	IX			
Międzynarodowy Fundusz Walutowy – Primary Commodity Indices							
Ropa naftowa (APSP) [za baryłkę]	104,1	96,2	92,4	95,9	45,7	46,3	48,3
Gaz ziemny [za mln BTU ^a]	11,2	10,5	93,8	10,4	6,7	6,5	62,5
Węgiel eksportowany z Australii [za tonę]	90,6	75,1	82,9	70,7	62,8	58,0	82,0
Bawełna [w centach za funt]	90,4	83,1	91,9	73,4	71,8	68,7	93,6
Miedź [za tonę]	7331,5	6863,4	93,6	6872,2	5127,3	5217,3	75,9
Aluminium [za tonę]	1846,7	1867,4	101,1	1990,4	1548,1	1589,6	79,9
Rudy żelaza [za tonę]	135,4	96,8	71,5	82,3	55,4	56,4	68,5
Cyna [za tonę]	22281,6	21898,9	98,3	21090,5	15163,8	15453,3	73,3
Nikiel [za tonę]	15030,0	16893,4	112,4	18034,8	10386,0	9937,5	55,1
Cynk [za tonę]	1910,2	2161,0	113,1	2294,6	1807,6	1720,2	75,0
Ołów [za tonę]	2139,7	2095,5	97,9	2117,2	1703,6	1684,3	79,6
Uran [za funt]	38,6	33,5	86,8	34,2	36,1	36,9	107,9
Pszenica [za tonę]	312,2	284,9	91,3	243,7	179,8	173,1	71,0
Kukurydza [za tonę]	259,0	192,9	74,5	163,1	162,7	166,0	101,8
Ryż [za tonę]	518,8	426,5	82,2	436,5	375,6	358,8	82,2
Jęczmień [za tonę]	206,4	146,1	70,8	127,2	126,4	122,7	96,5
Bank Światowy – Commodity Price Data							
Złoto [za uncję]	1411,0	1266,0	89,7	1237,0	1118,0	1125,0	90,9
Srebro [za uncję]	23,8	19,1	80,3	18,4	14,9	14,8	80,4

^a BTU [British Thermal Unit – brytyjska jednostka ciepła]. ^b W centach.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

Wyszczególnienie		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
a - 2014													
b - 2015													
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ¹ w tys. osób		5506	5508	5515	5515	5515	5526	5531	5535	5537	5545	5551	5549
a													
b		5573	5573	5576	5575	5577	5578	5583	5588	5593			
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób		2261	2256	2182	2079	1987	1913	1879	1853	1822	1785	1800	1825
a													
b		1919	1919	1861	1782	1702	1622	1586	1564	1539			
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %		13,9	13,9	13,5	13,0	12,5	12,0	11,8	11,7	11,5	11,3	11,4	11,4
a													
b		11,9	11,9	11,5	11,1	10,7	10,2	10,0	9,9	9,7			
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ :													
w złotych		3805,28	3856,56	4017,75	3976,80	3878,31	3943,01	3964,91	3893,23	3900,49	3980,92	4004,80	4379,26
a													
b		3942,78	3981,75	4214,14	4123,26	4002,16	4039,70	4095,26	4024,95	4059,19			
poprzedni miesiąc=100		90,1	101,3	104,2	99,0	97,5	101,7	100,6	98,2	100,2	102,1	100,6	109,4
a													
b		90,0	101,0	105,8	97,8	97,1	100,9	101,4	98,3	100,9			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		103,4	104,0	104,8	103,8	104,8	103,5	103,5	103,5	103,4	103,8	102,7	103,7
a													
b		103,6	103,2	104,9	103,7	103,2	102,5	103,3	103,4	104,1			
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ — analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		103,0	103,3	104,2	103,5	104,6	103,2	103,6	103,7	103,7	104,3	103,2	104,7
a													
b		105,2	105,0	106,6	104,9	104,1	103,4	104,1	104,1	105,2			
Przeciętne miesięczne emerytura i renta realna brutto: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		103,9	104,3	102,1	103,2	103,6	103,4	103,8	103,7	103,7	103,7	103,9	104,2
a													
b		104,5	104,6	104,8	103,3	103,1	102,8	103,1	103,4	103,3			
rolników indywidualnych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		103,8	103,8	100,8	101,0	101,2	101,3	101,7	101,9	101,9	102,0	102,4	102,9
a													
b		102,8	103,2	104,9	104,5	105,5	104,4	103,6	103,1	103,3			
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych:													
poprzedni miesiąc=100		100,1	100,1	100,1	100,0	99,9	100,0	99,8	99,6	100,0	100,0	99,8	99,7
a													
b		99,8	99,9	100,2	100,4	100,0	100,0	99,9	99,6	99,7			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		100,5	100,7	100,7	100,3	100,2	100,3	99,8	99,7	99,7	99,4	99,4	99,0
a													
b		98,6	98,4	98,5	98,9	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2			
grudzień poprzedniego roku=100		100,1	100,2	100,3	100,2	100,1	100,1	99,9	99,5	99,4	99,5	99,2	99,0
a													
b		99,8	99,6	99,8	100,3	100,3	100,3	100,2	99,9	99,6			
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu:													
poprzedni miesiąc=100		100,0	99,9	99,8	99,8	99,8	99,9	99,9	100,3	100,0	99,6	99,5	98,8
a													
b		99,9	99,9	100,1	99,6	100,4	100,6	99,6	99,3	99,9			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		99,0	98,6	98,7	99,3	99,0	98,2	97,9	98,5	98,4	98,7	98,4	97,3
a													
b		97,2	97,2	97,5	97,3	97,9	98,6	98,2	97,3	97,1			
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej:													
poprzedni miesiąc=100		99,8	99,8	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9
a													
b		99,9	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9			
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100		98,3	98,4	98,5	98,5	98,6	98,7	98,8	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2
a													
b		99,5	99,6	99,7	99,7	99,7	99,6	99,6	99,4	99,4			

¹ Dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wyszczególnienie												
a - 2014												
b - 2015												
zdana przemysłu ¹ (ceny stałe ²):												
miesiąc=100	103,0	98,2	109,4	97,8	98,3	100,0	102,1	91,5	116,5	103,6	92,5	97,4
a	96,8	101,4	113,4	92,0	98,6	104,6	98,7	92,9	115,1	103,6	92,5	97,4
b	104,2	105,3	105,5	105,5	104,4	101,8	102,4	98,1	104,2	101,7	100,3	108,1
owiano-montażowa ¹ (ceny stałe ²):												
miesiąc=100	36,0	118,7	124,2	103,2	114,0	116,8	100,9	94,6	119,8	107,2	90,6	129,6
a	34,8	116,7	128,2	108,7	106,4	112,5	103,4	99,2	111,6	107,2	90,6	129,6
b	96,1	114,4	117,4	112,2	110,0	108,0	101,1	96,4	105,6	99,0	98,4	105,0
ddane do użytkowania (od początku roku)												
a	12511	24973	35562	47208	56101	66418	79677	88821	100142	114866	127871	143166
b	11629	21122	31704	42148	52667	63979	76350	87872	101508			
iczna towarów ¹ (ceny stałe ³):												
miesiąc=100	78,7	99,5	112,5	102,3	97,5	99,2	105,2	99,6	99,0	104,0	92,1	120,1
a	78,0	98,4	117,1	97,4	100,5	101,0	102,2	98,2	99,9	104,0	92,1	120,1
b	104,8	107,0	103,3	108,9	104,3	101,8	103,1	102,8	103,0	103,7	101,4	104,0
u państwa - od początku roku (w mln zł)												
a	-2601,1	-11718,2	-17491,0	-21179,9	-22362,6	-25298,6	-26403,2	-24603,5	-22444,6	-27233,2	24790,7	-28976,8
b	-586,9	-11324,0	-16660,1	-16693,1	-19631,1	-26139,8	-26591,6	-25860,4	-31135,4			
wałut w zł - NBP:												
ów USA	306,50	306,13	303,78	302,93	304,15	304,25	305,98	314,82	324,75	331,52	337,77	342,87
a	367,39	367,66	381,38	373,47	365,20	371,03	377,34	376,85	375,13			
b	417,76	417,86	419,72	418,41	417,90	413,69	414,47	419,32	419,01	420,50	421,15	422,33
a	427,97	417,76	412,78	402,91	407,83	415,97	415,40	419,36	421,69			
b	339,35	342,05	344,71	343,17	342,44	339,65	341,14	346,02	346,95	348,14	350,11	351,23
a	392,73	393,22	389,12	388,12	392,11	398,17	396,27	389,29	386,05			
iczny ⁴ w mln zł:												
a	56030,8	54454,7	58898,1	59029,0	56910,6	56521,4	57391,5	50637,4	62470,7	65554,3	61273,5	54299,6
b	58714,1	59624,5	65518,3	60217,5	59471,0	62522,7	60507,9	54270,0				
a	56454,5	55023,8	59925,7	58365,2	59027,7	57100,5	5924,5	5245,2	61593,1	66345,8	62043,8	56708,7
b	56601,2	56781,8	63609,6	60446,9	56560,2	61587,8	61857,5	54160,9				
a	-423,7	-569,1	-1027,6	663,8	-2117,1	-579,1	-2133,0	-1816,8	877,6	-791,5	-770,3	-2409,1
b	2112,9	2842,7	1908,7	-229,4	2910,9	934,9	-1349,6	109,1				

1 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Średnie ceny bieżące z 2010 r. 3 Ceny bieżące z okresu poprzedzającego okres badany. 4 Dane wstępne za 2015 r.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

A. Unia Europejska

Wyszczególnienie	PKB ^e		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^b		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych		Produkcja przemysłowa ^c			Produkcja w budownictwie ^c						
	I kw. ^d 2015	II kw. ^d 2015	eksport	import	I-VII 2015	I-VII 2014	VIII 2014	VII 2015	VIII 2014	IX 2014	VIII 2014	VII 2014	VIII 2014	VII 2015	VIII 2015			
	zmiana w % w skali roku		w mld euro		w %		w %		zmiana w % w skali roku			zmiana w % w skali roku						
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015				
UE-28	1,4	1,7	1,9	1,9	10,1	9,5	9,5	9,5	0,4	0,0	-0,1	-0,2	1,8	1,9	1,5	0,4	-5,0	
Strefa euro - 19	0,9	1,2	1,5	1,5	11,5	11,0	11,0	11,0	0,3	0,1	-0,1	-0,5	1,7	0,9	0,6	-0,3	-6,0	
Austria	0,4	0,3	0,7	1,8	5,6	5,7	5,8	5,7	1,4	0,9	0,6	-1,9	3,6	·	-4,9	-5,2	·	
Belgia	1,3	1,0	1,3	1,7	8,6	8,8	8,8	8,8	0,2	0,8	0,9	0,1	0,6	·	-0,8	0,9	·	
Bułgaria	1,5	2,3	2,2	9,4	11,4	9,8	9,8	9,7	-1,4	-0,8	-0,9	-2,3	3,4	4,3	-5,7	-0,5	-0,4	
Chorwacja	-0,4	0,2	1,4	12,7	16,8	15,6	15,6	15,5	0,2	-0,1	-0,5	-4,7	3,9	2,7	-8,1 ^e	-1,1 ^f	-0,1 ^g	
Cypr	-2,5	0,1	0,8	27,1	16,5	15,2	15,3	15,3	0,0	-1,9	-1,9	0,3	3,6	·	-22,4 ^e	-13,6 ^f	-4,0 ^g	
Czechy	2,0	4,1	4,6	7,2	6,0	5,1	5,0	5,0	0,8	0,2	0,2	-3,4	7,3	6,3	1,8	14,0	4,6	
Dania	1,1	1,8	1,8	4,3	6,6	6,3	6,3	6,3	0,3	0,3	0,3	4,7	1,5	1,2	3,0	3,8	·	
Estonia	2,9	1,6	1,9	-1,5	8,0	5,7	·	·	0,2	0,2	-0,3	2,9	-6,7	-2,7	-4,0 ^e	-3,1 ^f	-5,6 ^g	
Finlandia	-0,4	0,0	0,0	-2,2	8,8	9,5	9,5	9,5	1,5	-0,2	-0,7	-2,4	-0,9	-2,3	0,4	7,6	·	
Francja	0,2	0,9	1,1	4,9	10,4	10,7	10,8	10,8	0,4	0,1	0,1	-0,3	-1,6	1,7	-4,5	-4,3	-9,2	
Grecja	0,7	0,6	1,6	-2,6	26,2	25,0	·	·	-1,1	-0,4	-0,8	-5,0	-1,6	4,7	17,2 ^e	43,1 ^f	0,9 ^g	
Hiszpania	1,4	2,7	3,1	5,4	24,2	22,3	22,2	22,2	-0,3	-0,5	-1,1	0,1	5,6	2,2	18,0	0,6	-2,8	
Holandia	1,0	2,6	2,2	1,9	7,2	6,8	6,8	6,8	0,2	0,4	0,3	0,4	-6,3	-8,9	-4,0	11,9	8,7	
Irlandia	5,2	6,6 ^b	7,3 ^b	22,6	11,1	9,5	9,5	9,5	0,5	0,2	0,0	24,5	22,2	15,0	15,0 ^e	9,4 ^f	8,7 ^g	
Litwa	3,0	1,4	1,4	-4,2	10,5	9,6	9,6	9,6	0,0	-1,0	-0,8	-4,4	6,6	5,7	18,4 ^e	9,9 ^f	6,4 ^g	
Luksemburg	4,1	5,3	3,1	7,6	6,0	5,9	5,9	5,9	0,3	0,1	-0,2	3,4	0,7	0,8	2,1	4,1	·	
Łotwa	2,8	2,0	2,7	0,4	10,9	10,1	9,9	9,9	1,2	0,2	-0,4	-1,2	8,3	6,4	15,8 ^e	-0,1 ^f	-3,4 ^g	
Malta	3,5	4,5	4,8	8,6	5,8	5,2	5,1	5,1	0,6	1,4	1,6	-9,2	8,0	9,3	0,2 ^e	2,8 ^f	2,1 ^g	
Niemcy	1,6	1,1	1,6	6,9	3,4	150,9	123,7	123,7	5,0	4,6	4,5	0,8	0,1	1,0	2,9	-1,1	-0,4	-1,5
Polska	3,3 ^h	3,4	3,6	8,4	4,7	2,2	1,3	7,2	-0,2	-0,4	-0,6	0,7	3,9	2,9	-0,5	-0,5	2,3	
Portugalia	0,9	1,6	1,6	5,6	13,6	12,3	12,4	12,4	0,0	0,7	0,9	2,5	3,0	1,3	-7,7	-2,5	-1,8	
Rumunia	2,8	3,8	3,8	5,9	6,8	6,8	6,8	6,8	1,8	-1,7	-1,5	2,4	3,7	3,5	-15,9	14,3	10,4	
Słowacja	2,4	2,9 ^b	3,1 ^b	3,8	13,2	11,2	11,1	11,1	-0,1	-0,2	-0,5	2,7	11,9	-0,4	-2,5	23,3	9,8	
Słowenia	3,0	2,9	2,5	6,9	9,7	9,5	9,4	9,4	-0,1	-0,6	-1,0	1,4	3,2	5,2	27,3	-13,5	-15,5	
Szwecja	2,3	2,8	3,3	1,3	8,1	7,3	7,0	7,0	0,0	0,6	0,9	-1,5	0,7	6,3	14,3	13,7	13,0	
Węgry	3,7	3,2	2,5	6,4	7,5	6,8	·	·	-0,5	0,1	-0,1	3,0	3,4	6,2	13,2	0,2	-6,1	
Wielka Brytania	2,9	2,7	2,4	9,8	10,8	-89,7	-78,9	5,9	5,3	1,2	0,0	1,0	0,5	2,5	3,7	-0,7	-5,3	
Włochy	-0,4	0,1	0,6	5,2	12,7	12,0	11,9	11,9	-0,1	0,4	0,2	-0,5	2,8	1,0	-5,9	·	·	

^a Dane na podstawie ESA 2010. ^b Dane wyrównane sezonowo. ^c Dane wyrównane dniami roboczymi. ^d Dane wyrównane sezonowo oraz dniami roboczymi. ^e II kw. 2014 r. ^f I kw. 2015 r. ^g II kw. 2015 r. ^h Dane zmienione na podstawie komunikatu z dnia 16.10.2015 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/kwartalne-rachunki-narodowe>.

B. OECD i wybrane kraje świata

	PKB ^{a,b}		Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^a		Wskaźnik cen konsumpcyjnych (CPI)		Produkcja przemysłowa ^a			Produkcja w budownictwie ^a				
	2014	2015		I-VII 2015	I-VII 2014	VIII 2014	VII 2014	VIII 2014	IX 2014	VIII 2014	2015		VIII 2014	2015		
		I kw.	II kw.								IX	VII		VIII	VII	VIII
	zmiana w % w skali roku															
w mld USD																
OECD	1,8^c	2,0^c	2,2^c	-11,8	-12,4	-293,4	-382,2	7,3	6,8	6,8	1,7	0,6	1,8	0,6	4,2	5,5
w tym:																
Australia	2,7	2,5	2,0	-21,9	-12,1	-6,4	9,0	6,1	6,3	6,2	3,0 ^d	1,5 ^f	4,9 ^d	3,1 ^e	5,7 ^d	-3,0 ^e
Chile	1,9 ^c	2,2 ^c	2,2 ^c	-12,9	-14,9	4,8	4,6	6,4	6,2	.	5,1	5,0	-3,4	0,9	8,4	-1,7
Islandia	1,8	3,4	6,0	1,4	-0,3	-0,2	-0,2	4,8	4,3	4,3	1,8	2,2	1,9	5,3	17,0	.
Izrael	2,6	2,9	2,1	-7,6	-14,9	-4,0	-7,7	6,2	5,3	5,3	-0,3	-0,4	3,5	1,1	-3,3 ^d	-2,6 ^e
Japonia	-0,1 ^c	-0,8 ^c	0,9 ^c	-8,3	-20,7	-16,7	-84,1	3,5	3,3	3,4	3,2	0,2	-0,7	-0,1	-0,4	-2,9
Kanada	2,4	2,0	1,0	-12,2	-7,0	-7,3	7,7	7,0	6,8	7,0	2,0	1,3	3,4	-0,7	0,8	-3,7
Korea Południowa	3,3	2,4	2,2	-4,7	-15,6	56,8	24,6	3,5	3,7	3,6	1,1	0,7	-1,5	-3,3	-1,1	0,3
Meksyk	2,1	2,5	2,2	-2,1	0,0	-7,8	-3,0	4,8	4,4	4,4	4,2	2,6	2,5	.	3,8	4,2
Norwegia	2,2	2,5	1,2	-28,1	-13,4	16,8	34,3	3,7	4,3	.	2,1	2,0	1,8	1,8	6,2 ^d	2,7 ^e
Nowa Zelandia	3,3	2,7	2,4	-17,7	-13,5	-1,0	0,1	5,7 ^d	5,8 ^e	5,9 ^f	1,0 ^g	0,4 ^h	1,8 ^h	-0,2 ^e	1,3 ^f	3,6 ^e
Stany Zjednoczone	2,4	2,9	2,7	-5,4	-3,6	-426,9	-425,1	6,1	5,3	5,1	1,7	0,2	4,0	1,3	0,9	6,3
Szwajcaria	1,9	1,2	1,3	-9,1	-12,7	21,5	19,0	4,4 ^f	4,4 ^e	4,2 ^f	-0,1	-1,4	2,9 ^d	-0,5 ^e	1,3 ^d	-2,4 ^f
Turcja	2,9 ^c	2,6 ^c	4,2 ^c	-9,6	-10,9	-40,1	-46,3	9,6 ^f	10,1 ^e	10,2 ^f	8,9	7,1	14,5	-0,3	2,3	.
Białoruś	1,6 ^c	-2,1 ^c	-4,5 ^c	-26,4	-25,1	-1,4	-1,4	0,5 ^f	1,0 ^f	1,0 ^f	.	14,5	14,2	-7,2	-7,1	.
Brazylia	0,1	-1,7	-2,4	-15,7	-19,5	5,8	0,7	4,9	7,3	7,4	6,7	9,5	9,5	-8,3	-9,7	-5,5
Chiny	7,4 ^c	7,0 ^c	7,0 ^c	0,8	-14,4	343,0	166,4	.	.	.	1,6	2,0	1,6	.	.	.
Indie	7,1 ^c	7,5 ^c	7,2 ^c	-15,2	-12,4	-70,7	-74,7	.	.	.	6,3	4,3	1,0	4,1	6,0	.
Rep. Pd. Afryki	1,5	2,0	1,6	-7,0	-10,7	-7,4	-10,3	25,2 ^d	25,8 ^e	24,9 ^f	5,9	4,5	.	.	.	-19,2
Rosja	0,6 ^c	-2,2 ^c	-4,5 ^c	-30,1	-39,0	97,7	115,2	5,2 ^d	5,3 ^e	5,7 ^f	8,0	15,8	15,7	0,6	-4,2	-3,8
Ukraina ¹	-6,8	-17,2	-14,6	-34,8	-37,8	1,4	0,9	9,0 ^h	9,6 ^e	.	.	52,8	51,9	-19,5	-18,0	-14,6

^a Dane wyrównane sezonowo. ^b Dane na podstawie SNA 2008. ^c Dane na podstawie SNA 1993. ^d II kw. 2014 r. e I kw. 2015 r. f II kw. 2015 r. g III kw. 2015 r. h III kw. 2014 r. i Stopy bezrobocia rejestrowana. k I kw. 2014 r. l Dane nie obejmują terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol.

Uwaga do części B: przeliczeń danych dotyczących handlu zagranicznego w oparciu o dane zawarte w bazie OECD dokonano w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Źródło: EUROSTAT, OECD, BELSTAT, UKRSTAT, GUS — dane pobrano w dn. 21.10.2015 r.